

TUTKIMUSRAPORTTI

KEMINMAA, VALMARINNIEMI

Keskiaikaisen kirkkomaan kaivaus
25.5.–1.7. ja 3.8.–16.9. 1981

Oulun yliopisto
Arkeologian laboratorio
Tuuli Koponen & Paula Pelttari
2016

Tiivistelmä

Kemin keskiaikaisten puukirkkojen paikka ja niiden luona oleva hautausmaa sijaitsee Valmarinniemen tyvässä, Kemijoen suiston luoteisrannalla, Ylivalmarin talon länsipuolella ja Valmarin talon pohjoispuolella. Paikalla on ollut vähintään yksi puinen, sittemmin poltettu puukirkko sekä hautausmaa, jossa on ainakin kymmenen polttohautaa sekä 157 ruumishautaa tai hautakuviota, joista kaivettiin loppuun 88. Rahalöydöt ajoittavat haudat 1300-luvun alusta 1400-luvun loppupuolelle. Polttohaudat ajoittuvat todennäköisimmin 1000-luvun puolivälistä aina 1300-luvun loppupuolelle.

Sisälllys

Arkisto- ja rekisteritiedot	1
Johdanto	3
Tutkimushistoria	6
Tutkimusalueen kuvaus.....	7
Kenttätyö- ja dokumentointimenetelmät	9
Muutokset ja luettelot.....	10
Kaivausten kulku.....	10
Metsän kaivausalue	14
Pajapellon kaivausalue.....	19
Päähuomioita	19
Muita huomioita.....	25
Riihipellon kaivausalue.....	29
Kivet ja kivikuopat	31
Hirren jäännökset	39
Punaisen hiekan alue	45
Haudat kirkon sisällä.....	46
Muut rakenteet	47
Muita havaintoja	52
Ruumishaudat.....	54
Polttohaudat.....	247
Esinelöytöjen kuvaus ja levintä.....	263
Yhteenveto	263
Bibliografia	265
Diakuvaluettelo	266
Mustavalkonegatiiviluettelo.....	339
Karttaluettelo ja kartat.....	356
Diakuvataulut	440
Mustavalkokuvataulut	485
Esine- ja näytemäärät.....	490
Ruumishautataulukko	492
Polttohautataulukko	495

LIITTEET: I Ruumishautojen luuanalyysi, II Polttohautaraportti, III Tekstiiliraportti

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohde:	Keminmaa, Valmarinniemi
Muinaisjäännösrekisterin tiedot:	241010037 Valmarinniemi, kirkkorakenteet, hautapaikat
Tutkimuksen laatu ja kohteen ajoitus:	Keskiaikaisen kalmiston kaivaus
Kenttätyönjohtaja:	FM Pentti Koivunen
Tutkimuslaitos:	Historian laitos / Oulun yliopisto
Kenttätyöaika:	25.5.–1.7. ja 3.8.–16.9. 1981
Tutkitun alueen laajuus:	1600 m ²
Tutkimuksen rahoittaja:	Työvoimaministeriö 123.000 mk, Keminmaan kunta 18.000 mk, Kemin kaupunki 10.000 mk ja Oulun yliopisto
Kunta, kylä, tila:	Keminmaa, Valmarinniemi, kiinteistötunnus 241-404-8-105
Maanomistaja:	Keminmaan kunta (v. 1981 Hilda Kauppilan perikunta)
Peruskarttalehti:	254108
ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatit:	p= 7298602,706, i= 386272,240 (hauta-alueen arvioitu keskikohta)
Tutkimuslupa:	Diar. 620/1981, lupa myönnetty 28.5.1981
Tutkimukseen liittyvät löydöt:	KM39304:1–1728
Aikaisemmat tutkimukset:	I. Kronqvist 1932, koekaivaus P. Koivunen 1980, valvonta
Kertomuksen kuva-aineisto:	Oulun yliopiston arkeologian laboratorion diat 5810–5837, 5865–8409 ja mustavalkokuvat II-25-1-0–II-31-3-33, II-31-5-42 – II-40-7-21
Kartat:	ARKA 11:1–81
Alkuperäinen tutkimuskertomus:	Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio
Tutkimuskertomuksen kopio:	Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Sturenkatu 2 a, Helsinki
Kannen kuva:	Oulun yliopiston arkeologian laboratorion dia nro 5907

Sijaintikartta

Kartta 1. Valmarinniemen kirkkomaan sijainti. Karttapohja © Maanmittauslaitos 10/2016.

Johdanto

Keminmaan Valmarinniemen kaivaukset toteutettiin vuonna 1981 osana Oulun yliopiston historian laitoksen monitieteistä tutkimushanketta, jonka tarkoituksena oli tutkia Pohjois-Suomen varhaisimman talonpoikaisen asutuksen historiaa. Hankkeen yhteydessä oli jo 1970-luvulla aloitettu arkeologinen tutkimustoiminta asuinpaikkakohteissa Tornion Oravaisensaarella, Ylitorniolla ja Rovaniemen Ylikylässä. Uutena tavoitteena oli löytää todisteita varhaisimmasta, nykyistä niin sanottua Keminmaan vanhaa kirkkirkkoa vanhemmasta kirkollisesta toiminnasta pohjoisimmassa Suomessa. Tutkimuskohteeksi valikoitui Kemijoen suualueella, joen pohjoispuolella sijaitseva pieni niemi, jolta ei ollut tiedossa suoria todisteita kirkosta tai kristillisestä hautausmaasta, mutta paikan merkittävyyteen viittasivat kuitenkin 1500-luvun lopulta peräisin oleva raja-asiakirja, paikallinen perimätieto ja ennen kaikkea 1700-luvulta peräisin oleva kartta.¹

Kaivausten toteutuksesta vastasi Oulun yliopiston historian laitoksen arkeologian oppiaineen kuukausipalkkainen henkilökunta lehtori Pentti Koivusen johtamana. Yliopisto osallistui myös laitteiden, vuokrien ja kaivauksesta aiheutuneiden satunnaiserien kustannuksiin. Työvoimaministeriön ja Keminmaan kunnan palkkaamana kaivauksella työskenteli sekä paikallisia opiskelijoita kesätöissä että varsinkin elokuun kaivausjakson aikana myös muita tilapäistyöllistettyjä. Lisäksi Kemin kaupunki osallistui kustannuksiin. Oulun yliopiston arkeologian opiskelijoille kaivausharjoittelu kuului opintovaatimukseen, joten kaivauksella oli myös opetuskaivauksen luonne. Kaikkiaan yliopiston ulkopuolista rahoitusta oli käytettävissä noin 150.000 mk.

Museovirasto myönsi kaivauksille tutkimusluvan jatkona varhaisasutustutkimusprojektin aiemmille kenttätutkimuksille. Samanaikaisesti lupa myönnettiin Rovaniemen Ylikylän kaivauksille, mutta ne jäivät kesällä 1981 toteuttamatta, koska Valmarinniemen kaivaus osoittautui ennakoitua vaativammaksi sekä kohteen laajuuden että laadun vuoksi. Kenttätöitä aloitettiin 25.5. kaluston toimittamisella paikalle ja kolmena seuraavana päivänä tehtiin mittauksia, ruutupaalutuksia ja aloitettiin peltomaan poisto koneellisesti. Varsinaiset kaivaukset alkoivat 1.6. kaivajien työhön perehdyttämisen jälkeen. Koska kaivaukset osoittautuivat varsin tuloksellisiksi, niihin käytettiin alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen lähes koko kesä 1981 heinäkuusta lomataukoa lukuun ottamatta. Kesäkuun kaivausjakson lopussa kaivausalue peitettiin mustalla muovilla heinäkuun ajaksi. Kenttätöitä jatkuivat koko elokuun ajan sekä henkilökunnan ja muutamien opiskelijoiden suorittamina vielä syyskuun puoliväliin saakka.

Kaikkiaan kaivauksin tutkittua aluetta oli noin 1600 m². Tasokaivausalueita oli saman kiinteistön alueella kaksi: tilustien (nykyinen Myllypolku) pohjoispuolella Riihipelloksi kutsuttu alue keskeisenä tutkimuskohteena hautoineen ja rakennejäänteineen sekä tilustien eteläpuolella Pajapelloksi kutsuttu oletetun tapulin alue. Lisäksi koeojia aukaistiin molemmilla kaivausalueilla ja maantien (nykyinen Jokisuuntie) reunaan. Koeruutuja tehtiin myös maantien länsipuolelle lähelle Kellolahden (nykyinen Pörhölänpudas) rantapengermaa.

Kaivauksia johti arkeologian lehtori FM Pentti Koivunen, joka vastasi varhaisasutustutkimushankkeen kaikista arkeologisista tutkimuksista Pohjois-Suomessa. Dokumentoinnissa ja työnjohdollisissa tehtävissä toimivat myös FM Kirsti Närhi ja HuK Markku Mäkivuoti. Laboratorioteknikko Karl Sandman vastasi pääosin valokuvauksesta ja osin löytömateriaalin käsittelystä kentältä laboratorioon yhdessä konservaattori Tuula Auerin kanssa. Hautojen dokumentointi muun muassa laadituille kaavakkeille oli HuK Toini Kempaisen

¹ Koivunen 1982: 44.

vastuulla. Löytödokumentaatio jakaantui pääosin arkeologian opiskelijoille. Niin sanottua mittaryhmää johti LuK Tapio Lassila. Kaivajina olivat paikallisten työllisyysvaroin palkattujen ja eri alojen opiskelijoiden lisäksi arkeologian opiskelijat Oulun yliopistosta. Kaivausalueella vieraili yhden päivän aikana Oulun yliopiston oikeuslääketieteen professori Jorma Hirvonen, joka analysoi näkyvillä olevan luuaineiston ja opasti osteologisen aineiston havaintojen teossa ja tulkinnessa. Jälkityöt on tehty Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa pääosin lehtori Pentti Koivusen ohjauksessa ja valvonnassa kulloisenkin henkilökunnan voimin, muun muassa: Karl Sandman ja Tuula Auer / esinekonservointi, Irene Ryyppö / karttojen puhtaaksi piirtäminen, Sampo Leinonen / alustava löytöluettelo. Talletettua luuaineistoa ovat analysoineet muun muassa FL Pirjo Lahtiperä (palaneet luut) ja viimeiseksi FT Heli Maijanen vuonna 2016. Koko dokumentointiaineiston ovat arkeologian laboratoriossa työstäneet tutkimuskertomukseksi tutkimusavustajat FM Tuuli Koponen ja FM Paula Pelttari vuosina 2015–2016. Joissakin dokumenttien tulkintaongelmissa auttoi aikoinaan kaivauksiin osallistunut yliopistonlehtori FT Kirsti Paavola, ja yliopistonlehtori FT Janne Ikäheimo on antanut apuaan koko tutkimuskertomuksen laadinnan primus motor -ominaisuudessaan. Kaivauksen johtaja, FM Pentti Koivunen ei eläköidyttyään ole osallistunut tämän kertomuksen laadintaan.

Kaivauksella oli huomattava paikallinen näkyvyys. Lapin Kansa, Pohjolan Sanomat ja Lounais-Lappi raportoivat tutkimuksen edistymisestä säännöllisesti. Lisäksi yleisöä kutsuttiin paikalle opastetulle vierailulle. Oululainen sanomalehti Kaleva kirjoitti tutkimuksesta useita kertoja, muut pohjoissuomalaiset sanomalehdet satunnaisesti. Valtakunnallisista medioista Helsingin Sanomat ja Uusi Suomi uutisoivat löydetyistä hauta-alueesta. Kaivauksia koskevat lehtileikkeet on arkistoitu arkeologian laboratorioon.

Oleellista on luoda lyhyt katsaus siitä, miten kaivausaineistoa on käsitelty ja säilytetty sen 35-vuotisen historian aikana löytötilanteesta tutkimuskertomuksen laadintaan. Kaivauksen ja laboratoriossa tapahtuneen puhdistuksen jälkeen löydöt ovat olleet säilytyksessä Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen varastotiloissa sekä arkeologian laboratoriossa. Vuosien varrella aineistoa on tutkittu ja siirretty paikasta toiseen, ja kokoelmanhallintaan liittyneiden puutteiden vuoksi aineisto on ollut järjestämättä ja lopullisesti luettelomatta. Luuaineistoa käsiteltiin jälkitöinä laboratoriossa kaivausten jälkeisinä vuosina 1981–1984, jolloin osalle luista tehtiin konservointitoimenpiteitä, osa puhdistettiin ja joidenkin pinnalla olevista aineista otettiin näytteitä.

Vuonna 2015 Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa aloitettiin arkeologisen kaivausmateriaalin järjestely- ja sijoitusprojekti, jonka puitteissa myös Valmarinniemen kaivausaineisto käytiin läpi. Luuaineistot puhdistettiin ja pakattiin uudelleen. Osa luuaineistosta, joka oli osittain jo kaivettaessa huonossa kunnossa, oli ehtinyt hapertua täysin vuosien varrella. Maatunutta luuta jouduttiin siksi vuonna 2015 poistamaan kokoelmasta ja materiaali haudattiin uudelleen Valmarinniemen kaivausalueelle.² Myös kaivausten tai laboratoriopuhdistuksen yhteydessä otetut näytteet tarkistettiin ja pilaantuneet näytteet poistettiin. Maanäytteitä seulottiin ja poistettiin, mikäli niissä ei havaittu hiiltä, luuta tai muita löytöjä.

Toimenpiteiden jälkeen löydöt järjestettiin ja luetteloiitiin alustavaa löytöluettelo apuna käyttäen. Muutamia esinelöytöjä ei pystytty enää paikallistamaan. Pentti Koivunen julkaisi kaivauksista alustavan raportin jo vuonna 1982, mutta varsinainen kaivausraportti ei koskaan valmistunut. Sen puuttuminen oli olennainen aineiston tutkimusta haitannut seikka, ja tästä syystä vuonna 2016 katsottiin aiheelliseksi koota hajanainen materiaali kaivausraportiksi. Kirjoittamisen apuna käytettiin kaivaus- ja kuvauspäiväkirjoja, hautadokumentointilomakkeita, karttoja ja kuvia sekä kaivausjohtaja Pentti Koivusen litteroituja saneluja.

² Ikäheimo, Koponen & Pelttari 2015.

Valmarinniemen kenttädokumentaatio on runsas ja yksityiskohtainen. Raporttia laadittaessa dokumentaatiossa havaittiin kuitenkin joitain ristiriitaisuuksia ja epäselvyyksiä, jotka pyrittiin selvittämään muun muassa merkintöjä vertailemalla ja kuvia ja karttoja tutkimalla. **Raportin perusta on kaivausten ja jälkityövaiheiden aikaisessa tiedossa, huomioissa ja muistiinpanoissa.** Myöhemmän tutkimuksen tuottama tieto on ilmoitettu alaviitteissä muiden täsmennysten ja huomioiden kanssa. Erityisesti rakenteiden hahmotteluun liittyy paljon kentällä tehtyä tulkintaa. Moni rakenne saikin kaivauksilla työhypoteesinimityksen, kuten vanhempi kirkko, alttari, asehuone ja tapuli. Nämä osat on sisällytetty tähän raporttiin, sillä ne auttavat ymmärtämään laajemmin hajanaisista löydöistä koostuvaa kokonaisuutta sekä helpottaa alkuperäisaineiston täsmäämistä raporttiin, mikäli siihen tulee tarvetta.

Oulussa 19.10.2016

Tuuli Koponen
tutkimuskertomuksen laatija

Paula Pelttari
tutkimuskertomuksen laatija

Tutkimushistoria

Keminmaan vanhalla kivikirkolla oli perimätiedon mukaan ainakin yksi puinen edeltäjä.³ Tiedot sijoittivat vanhan puukirkon Valmarinniemelle, jonka entinen nimi on mahdollisesti ollut Kirkkoniemi. Kirkkoon liittyviä puukirkon aikaisia asiakirjoja ei kuitenkaan tunneta. Puukirkko tai -kirkot ovat mahdollisesti tuhoutuneet venäläisten hävitysretkien seurauksina. Vuonna 1431 rakennettu kirkko poltettiin vuonna 1517, joskin tieto on epävarma.⁴

Kemin ja Tornion välistä rajankäyntiä koskeva asiakirja vuodelta 1596 sijoittaa kirkonpaikan Leppäluodon (nykyinen Leppiluoto) saarelle, johon Valmarinniemi kuuluu. Kustaa Viikuna sijoitti asiakirjan perusteella kirkon paikan Pörhölään, joka sijaitsee hieman Valmarinniemestä länteen päin. Kaivauspaikan sijoittamisessa auttoi olennaisesti Keminmaan Waickon tilan tiluskartta vuodelta 1737 (Kuva 1), jonka Nils Cleve julkaisi vuonna 1953. Kartassa nykyisen Ylivalmarin talon luoteispuolisella hakamaa-alueella on A-kirjaimella merkitty alue. Karttatekstin mukaan paikalla seisoi kauan sitten kirkko, jonka venäläiset ryövärit olivat polttaneet.

Kuva 1. Keminmaan Waickon tilan tiluskartta vuodelta 1737. Alkuperäistä kuvaa on muokattu kirkastamalla ja alaosan tumma osa on leikattu pois. (OY ark. lab. dia 5826)

Arvi Valmari kävi tekemässä vuonna 1951 paikalla korkeusmittauksia ja päätteli myös kirkonpaikan sijainneen todennäköisemmin Pörhölässä. Tiettävästi ensimmäiset kaivaustutkimukset Valmarinniemellä teki FM Ilkka Kronqvist vuoden 1932 kesällä Ylivalmarin Paja- ja Riihipellolla. Pelloille tehtiin 75 cm:n levyisiä koeojia, jotka osoittautuivat tuloksettomiksi. Vuoden 1981 kaivauksissa Kronqvistin todettiin

³ Raportin lyhyt tutkimushistoriaosuus perustuu pääosin Pentti Koivusen alustavaan raporttiin, jossa on esitelty yksityiskohtaisemmin Valmarinniemeä koskevia tutkimuksia ja problematiikkaa ennen kaivausten aloittamista Koivunen 1982: 40–45. Ks. myös Koivunen 1997: 42–47, Viikuna 1950: 14, Valmari 1951: 31–37.

⁴ Ks. mm. Hiekkänen 2007: 509 ja viitteet.

ohittaneen kaivauksissaan yhden hautauksen vain joidenkin kymmenien senttien päästä – yksi koeojan paaluista löytyi aivan haudan 67 vierestä.

Vuonna 1980 tehtiin viemärikaivantoja Jokisuuntien varrella 8.–10.4.1980. Lehtori Pentti Koivunen ja tutkimusteknikko Karl Sandman seurasivat kaivurin työskentelyä sen kaivaessa noin 2–3-metristä kaivantoa. Oletus oli, että laaja kaivanto paljastaisi jotain paikan asutushistoriaan liittyvää. Kaivannoista ei kuitenkaan havaittu kirkkomaahan liittyviä rakenteita tai hautoja, tai ylipäätään mitään 1900-lukua vanhempaa. Siksi pääteltiin, että kaikki kulttuurijäänteet olisivat sijoittuneet silloisen tielinjan kaakkoispuolelle eli lähemmäs rantaa. Alueella havaittiin vanhoja hiekkakuoppia, jotka oli täytetty oletettavasti tien teon yhteydessä kymmenisen vuotta ennen viemärikaivantoa. Hiekkakuopista tehdyt löydöt olivat modernia aikaa. Todettiin, ettei alueelle kannattanut tehdä enää koeruutuja.⁵

Kuva 2. Valmarinniemen viemärikaivanto. Kuvattu lounaaseen. (OY ark. lab. dia 5838)

Kuva 3. Viemärikaivanto. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 5848)

Tutkimusalueen kuvaus

Valmarinniemi sijaitsee Keminmaan kirkosta noin kolme kilometriä lounaaseen, Kemijoen suiston länsipuolella, entisen Leppiluodon⁶ saaren itäpäässä. Kaivausten aikana tehtyjen laskelmien mukaan pohjoisempi pääkaivausalue on noussut merenpinnan yläpuolelle noin vuonna 1180. Vuoden 1300 paikkeilla alue on ollut noin 0,97 m merenpinnan yläpuolella.⁷ Jari Okkosen mukaan 600 vuoden ikäiset kohteet ovat nykyään noin 5 metriä merenpinnan yläpuolella.⁸ Riihipellon ja Pajapellon kaivausalueiden pinta- ja pohjamaalaji on hiekkaa. Länteen päin mentäessä maaperä muuttuu hiekkamoreenista hienoksi hiedaksi. GTK:n Maankamara-portaalin⁹ mukaan Valmarinniemen kallioperä on arkeisen ajan metamorfoitunutta kiveä, tarkemmin sanottuna migmatiittista tonaliittia.

Tutkimusalue sijoittui Ylivalmarin talon länsipuolelle ja Valmarin talon pohjoispuolelle. Myllypolku-niminen tie (silloinen Valmarintie) erotti toisistaan kaksi pääkaivausaluetta eli Riihipellon (Kuva 4) ja Pajapellon

⁵ Koivunen 1980.

⁶ Leppiluoto-nimi on kadonnut nykyisiltä kartoilta. Leppiluodontie kuitenkin kulkee Pörhölästä etelän suuntaan. Leppiluodosta. Ks. esim Koivunen 1982: 42.

⁷ Tekn. yo Olli-Pekka Vaajoensuu laski korkeusarvon Riihipellon pisteelle X= 512, Y= 734. Vuoden 1981 korkeuslaskelmia voi pitää nykyisin vain suuntaa-antavina.

⁸ Okkonen 2003: Liite 2.

⁹ <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

(Kuva 5). Metsä-niminen kaivausalue sijaitsi Jokisuuntien länsipuolella.¹⁰ Tilanomistaja viljeli pelloillaan perunaa ja viljaa, mutta kaivaushetkellä pellot olivat kesannolla. Koko alue oli kivetöntä hiekkamaata. Pajapellon luoteiskulmauksessa tiedettiin kartta-aineiston perusteella olleen vanha kesänavettapaikka sekä 1930- että 1800-luvuilla.

Alue oli vanhojen karttojen perusteella hakamaana 1700-luvulla, jolloin alueella mainitaan vielä näkyneen raunioita. Ainakin Riihipellon tiedetään paikallistiedon perusteella raivatun pelloksi 1870-luvulla. Samassa yhteydessä hakamaassa vielä olleet peruskivet kerättiin pellon koillislaitaan kiviaidaksi, mutta valtaosa niistä päätyi Kemijoen uiton arkkuihin Valmarinniemen kohdalle.¹¹

Varhaisin asiakirja aluetta koskien on tieto Kemin seurakunnan perustamisesta vuonna 1329. Sen perusteella voidaan tehdä päätelmiä asutuksesta, koska seurakunnan perustaminen edellytti vakiintunutta asutusta ja väestöä. Seuraava asutukseen liittyvä vihje on merkintä Eerik Pommerilaisen maakirjan savujen verottamiseen liittyvästä katkelmasta vuodelta 1413. Kemin pitäjää ilmoitettiin verotetun 20 savulta, mikä tarkoittaa varsinaisia taloja olleen verotettavana enemmän. Vuoden 1480 asiakirjassa puolestaan ilmoitetaan Kemissä olevan 140 ruokaveroa maksanutta talonpoikaa, tosin saattaa olla, että luvussa ovat mukana myös lin asukkaat.¹²

Varhaisemmat todisteet nykyisen Keminmaan asutuksesta ja alueelle kohdistuneesta toiminnasta saadaan alueen lukuisista muinaisjäännöksistä. Keminmaassa keskiaikaisiksi luokiteltuja kohteita on Keminmaan kivikirkko kolme kilometriä Valmarinniemeltä koilliseen ja Sunnarborgin maarakenne noin 12 kilometriä pohjoiskoilliseen. Rautakautisiksi luokiteltuja kohteita on muinaisjäännösrekisterissä seitsemän ja Kemin kunnassa kuusi. Niistä Valmarinniemeä lähimmät kohteet sijaitsevat Kallinkankaalla (3,2 km pohjoiseen, Kallinkangas 4), Salmenkylänkankaalla (5,3 km itään, Salmenkylänkangas). Lisäksi ajoittamattomia maa- ja kivirakenteita sekä hautapaikoiksi luokiteltuja kohteita on useita kummankin kunnan alueella.

Kuva 4. Riihipelto ennen kaivausta, vaaitus meneillään. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. diat 5878 ja 5879, panoraama)

¹⁰ Pohjoista peltoaluetta kutsuttiin kaivauksilla Riihipelloksi, tien eteläpuoleista kaivausaluetta Pajapelloksi ja Jokisuuntien länsipuolella, Valmarinniemen luoteispuolella olevaa aluetta Metsäksi. Näihin nimiin viitataan myös tässä kaivauskertomuksessa. Kaivausalueita kuvaava kartta on P. Koivusen alustavassa raportissa (Koivunen 1982:47). Ks. myös kartat 6 ja 29.

¹¹ Koivunen 1997: 47.

¹² Vahtola 1997: 60.

Kuva 5. Yleiskuva Pajapellosta. Etualalla Riihipellon lounaisnurkka. Kuvattu etelälounaaseen. (OY ark. lab. dia 6370)

Kenttätyö- ja dokumentointimenetelmät

Kaivausruudut olivat pääasiassa 2 x 2 metrin ruutuja, mutta esimerkiksi kaivausalueen laajennuksissa käytettiin 1 x 1 metrin ruutuja. Löytöjen sijainniksi merkittiin ruututasolla lounaisnurkan paalun arvo.

Riihipellolla tasokaivaustekniikkaa käytettiin eräillä reuna-alueilla ja rivihautoissa (haudat 26, 36–42, ja 125–127) eli alueilla, joissa ei ollut rakenteiden jäänteitä. Suurin osa haudoista kaivettiin hautakuopan reunoja noudatellen. Leikkaukset sortuivat helposti, mikä vaikeutti kaivamista. Riihipellon ja Pajapellon kaivausalueilta on laadittu yleiskartta, jossa esitetään kaivaussyvyyskä, pohjaan kaivamattomia alueita ja muita huomioita alueilta (Kartta 6).

Korkeudet mitattiin latta-arvoina vaaituskoneella. Vaaituskoneen korkeus oli oletettavasti vakio koko kaivausajan, eli 8,23 m mpy. Mainintaa koneen korkeuden muuttamisesta ei kaivauspäiväkirjassa ole. Kiintopisteiksi valittiin seuraavat pisteet:

- KP (1) 129 rajakivi 33
- KP (2) 138 riiehen lounaisnurkkakivi
- KP (3) 150 sähköpylvääseen tehty merkkkaus kaivausalueen pohjoisreunalla
- KP (4) 155 sähköpylvääseen tehty merkkkaus kaivausalueen länsireunalla, Valmarintien eteläpuolella, Valmarintien ja Jokisuuntien muodostamassa kolmiossa
- KP (5) 142 suurehkon kiven korkein kohta linjan X= 496 eteläpuolella

Kiintopisteet on merkitty karttoihin, mutta kaikki kiintopisteet eivät enää ole löydettävissä maastossa.

Kaivausvuonna 1981 käytettiin KKJ-peruskoordinaatistoa ja kaivausruudut on ilmoitettu näihin koordinaatteihin sidottuina numeroina. Esimerkiksi ruutu X= 500, Y= 700 on KKJ-koordinaatiston pisteet X= 7299500,00, Y= 2523700,00.

Kuvaamisen avuksi rakennettiin kuvaustorneja ja -lavoja ja myös läheisten rakennusten kattoja käytettiin hyödyksi. Ilmakuvia saatiin vedyllä täytettävän ja radio-ohjattavan ilmapallon avulla (ks. Diakuvataulu, kuva 6061).

Muutokset ja luettelot

Alkuperäisissä kartoissa on X ja Y -koordinaattinimien sijaan käytetty muotoa p ja i (pohjoispiste, joka kasvaa pohjoiseen päin ja itäpiste, joka kasvaa itään päin). Tässä kaivauskertomuksessa p on muutettu muotoon X ja i muotoon Y. Kirjaimia X ja Y on käytetty myös löytöluettelossa.

Korkeuksia ei tutkimusdokumentaatiossa ilmoitettu absoluuttisina arvoina, mutta tätä raporttia varten m mpy -arvot laskettiin jokaisesta haudasta.

Kuvaluettelot: kuvaluetteloiden tekstit ovat suoraan kuvauspäiväkirjoista, eikä niitä ole tätä raporttia varten erikseen muotoiltu. Punaisella merkityt tekstit ovat digitointivaiheessa vuosina 2012–2013 lisättyä tietoa tai muita huomioita. Kaivauksilla otettiin useita stereokuvapareja, jotka oli tarkoitettu katseltavaksi stereoskoopilla. Merkintä st.o. tarkoittaa stereokuvaparin oikeaa kuvaa ja st.v. vasenta kuvaa. Kuvaussuunnat merkittiin asteikolla 0-400: 100=itään, 200=etelään, 300=länteen ja P/0/400=pohjoiseen. Valmarinniemen arkistoitujen diojen mukana ovat myös vuoden 1980 viemärikaivantotöiden valvontakuvat (5838–5864).

Karttaluettelo ja kartat: vuonna 2012–2013 arkeologian laboratoriossa tehdyn arkistointi- ja digitointityön yhteydessä kaikki puhtaaksiirretyt kartat arkistointiin. Selvästi Valmarinniemen kaivauksiin liittyviä karttoja oli 81 kappaletta. Niitä laadittiin kaivauksia seuranneina vuosina useista lähtökohdista moniin tarkoituksiin. Joitakin karttoja laadittiin esimerkiksi tulevia julkaisuja varten. On siis mahdollista, että kaikkia karttoja ei ollut alun perinkään tarkoitus sisällyttää tulevaan kaivausraporttiin, minkä takia esimerkiksi tekijää ei ole merkitty tai jotkut tiedot ovat jääneet puutteellisiksi. Tähän raporttiin sisällytettiin kaikki Valmarinniemen kaivauksiin liittyvät arkistoidut kartat ja tarkennettiin aiemmin laadittua arkistoitujen karttojen karttaluetteloa. Raportin paperiversion kartat ovat A3-koossa eli kaikki eivät ole mittakaavassa.

Kuvataulut: eri aihealueita koskevan informatiivisuutensa perusteella valikoidut kuvat ovat kuvatauluissa arkistointijärjestyksessä. Järjestys etenee Riihi- ja Pajapellon yleis- ja työkuvista pääkaivausalueiden työ- taso- ja ilmiökuviin.

Kaivausten kulku

Työt kentällä aloitettiin varsinaisesti 1.6.1981, mutta alustavia valmisteluja käytiin tekemässä jo viikkoa ennen varsinaista kaivausten aloituspäivää. Valmisteleviin toimenpiteisiin kuului alueen mittausta, ruudutusta ja koneellista peltomaan poistoa sekä koekuopitusta. Oleellinen osa oikean kaivauspaikan haarukointia oli kunnan maanmittausteknikko Raimo Vullin suorittamat mittaukset. Vuoden 1737 kartta asemoitiin vuoden 1766 isojakokartalle, mikä mahdollisti tarkempien kiintopisteiden käyttämisen. Kiintopisteinä käytettiin muun muassa Ylivalmarin taloa ja pientä lampea Jokisuuntien länsipuolella. Vullin näkemyksen mukaan kirkko on sijainnut Kellolahden partaan itä- ja kaakkoispuolella ja Jokisuuntien länsipuolella.¹³

¹³ Koivunen 1982: 46 ja kaivausmuistiinpanot.

Ensimmäisen viiden päivän aikana varsinaisten kaivausten aloittamisen jälkeen eivät kaivaukset tuottaneet toivottua tulosta Riihipeltoon tehdystä tiheästä koejaverkostosta huolimatta – koneella oli tehty pellon reunoja myöten yli kaksi metriä leveät peltomaan poistourat kirkon jäänteiden paikantamiseksi. Linjoja vedettiin pisteestä X= 510, Y= 710 pisteeseen X= 510, Y= 750 (eteläinen koeoja) ja pisteestä X= 530, Y= 710 pisteeseen X= 530, Y= 750 (pohjoinen koeoja), sekä pisteestä X= 540, Y= 720 pisteeseen X= 485, Y= 720 (läntinen koeoja). (Kuvat 6–8)

Kuva 6. Pohjoinen E-W-koeoja. Työkuva pisteestä X= 529, Y= 748, välillä X= 529–530. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 6710)

Kuva 7. Eteläistä E-W-koeojaa kaivetaan. Kuvattu koilliseen. (OY ark. lab. dia 6718)

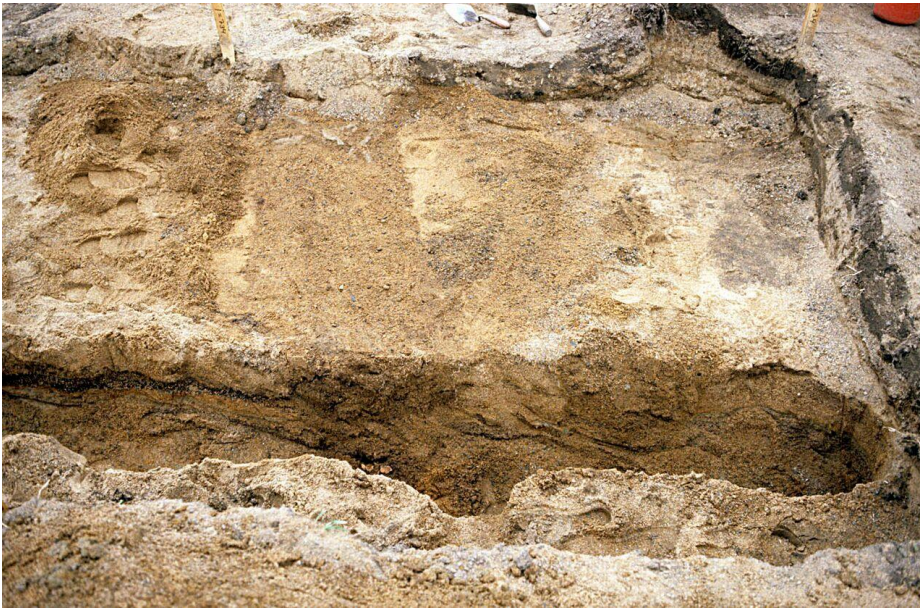
Kuva 8. Läntisen N-S-koeojan kaivuu. X= 480, Y= 719–720. (OY ark. lab. dia 6769)

Myös linjalla 536–538, Y= 710–724 on kaivausmuistiinpanoissa mainittu koneella poistettu peltokerros. Kartoista havaitaan, että koneella poistettiin maata ainakin X= 540, Y= 710 ja X= 540, Y= 750 alueelta, X= 540, Y= 710 ja X= 490, Y= 710 väliltä. Myös pisteestä X= 530, Y= 750 pisteeseen X= 500, Y= 750 poistettiin aluksi maata koneellisesti, samoin alueelta X= 500, Y= 735 ja X= 480, Y= 730. Pitkät koeojat vedettiin pellon poikki, jotta isot rakennusten jäänteet eivät jäisi huomaamatta. Koeojituksilla pystyttiin aluksi paikallistamaan Kronqvistin kaivattamia koeojia. Kaivausten mielenkiintoisimmat kohteet olivatkin aluksi Pajapellolla, missä havaittiin useita rakenteisiin viittaavia jäännöksiä.

Kesäkuun toisena päivänä Riihipellon ruudusta X= 493, Y= 719 löytyi palanutta luuta ja kuonaa ja ruudusta X= 504, Y= 719 Kustaa II Aadolfin aikainen raha, mutta merkkejä hautauksista ei vielä havaittu vielä toisellekaan kaivausviikolle mentäessä. Pohjataso oletettiin jo saavutetun, mutta varmuuden vuoksi kaivettiin vielä puoli metriä oletetusta pohjatasosta alaspäin. Tämän jälkeen ensimmäinen hauta löydettiin

kesäkuun 9. päivä ruudusta X= 500, Y= 732 (Kuva 9). Hautaa lähestyttiin tasokaivauksella, koska hiekkamaa oli helposti lohkeavaa ja kaivausalueen reunat romahtivat herkästi. Myöhemmin voitiin todeta, että useat hautakuopat olivat erittäin vähän likaantuneen, noin 10–30 cm paksun peitehiekkan alla.

Kaivausalueita laajennettiin tarpeen mukaan. Monia hautoja tai hautakuvioita havaittiin kaivausalueiden leikkauksissa tai ne menivät osittain kaivausalueiden reunojen alle, mutta kaikkia niitä ei katsottu tarpeelliseksi tutkia. Heinäkuussa pidetyn tauon ajaksi kaivausalueet peitettiin muovilla. Tauon jälkeen ei havaittu mahdollisten vierailijoiden aiheuttamia tuhoja.

Kuva 9. Hauta 1. Kallonluita ruudussa X= 500, Y= 732. (OY ark. lab. dia 8239)

Valmarinniemen kaivauksilla työtä vaikeutti huomattavasti lähes jatkuva sade ja kosteus. Pentti Koivunen onkin todennut, että millään muilla kaivauksilla ei ollut menetetty sateen takia niin paljon työtunteja. Sateesta oli kuitenkin myös onnea, sillä ensimmäisellä kaivausjaksolla puoli yhden maissa iltapäivällä 1.7.1981 koettiin kaivausten kannalta hyödylliseksi koettu ilmiö. Vettä oli satanut koko aamupäivän ja kun iltapäivällä sateen loputtua hiekka oli alkanut kuivahtaa, hiekkaan jäänyt kosteus paljasti useita kuvioita alueella, jossa ei ollut aiemmin havaittu kuvioita maan pinnalla lainkaan. Kaivettu maa – erityisesti haudat – näkyivät tummina eli kosteina alueina keskellä kuivempaa pohjahiekkaa. Kaivausjohtaja arveli ilmiön syntyneen veden hydrostaattisesta vaihtelusta ja tämän seurauksena hautamaat, joissa on humusta seassa, kuivuivat hieman hitaammin kuin ympäröivä puhdas hiekka. Ilmiö kesti vain vajaan vartin, jonka aikana siitä pyrittiin saamaan mahdollisimman monta kuvaa sekä piirrettiin ilmestyneiden kuvioiden reunat hiekkaan (Kuva 10).

Kuva 10. Markku Mäki vuoti merkitsemässä hautoja lyhytkestoisien ilmiön aikana. (OY ark. lab. dia 7422)

Metsän kaivausalue

Metsäksi nimetty kaivausalue sijaitsi Jokisuuntien länsipuolella, Riihipellon ja Pajapellon kaivausalueiden länsi-/luoteispuolella. Tutkimuksia tehtiin 32 m²:n alalla aktiviteettialueiden laajuuden kartoittamiseksi (ks. Kartta 69).

Kesäkuun 9. päivä tutkittiin leikkauksia vuoden 1980 viemärikaivannon länsireunalta (noin 10–15 metriä viemärikaivosta¹⁴ lounaaseen) sekä mahdollisesta hiekkakuopasta viemärikaivannon länsipuolelta. Vanhan hiekkakuopan leikkaus paljasti noin puolitoista metriä pitkän ja 15 cm leveän hiilimaa-alueen keltaisessa hiekassa. Hiilialueesta noin 20 cm etelälounaaseen päin paljastui puolestaan noin 30–50 cm leveä likamaaläiskä. Hiekkakuoppien¹⁵ väliin kaivetussa leikkauksessa näkyi myös toinen, noin 30 cm syvä häiriöalue. (Kuvat 11–12)

¹⁴ Kaivon tarkkaa sijaintia ei kirjoitettaessa saatu selville.

¹⁵ Monikkomuodon käyttämisen syy kenttädokumentaatiassa ei ole selvä.

Kuva 11. Hiekkakuopan reunaa paljastetaan Metsässä. Kuvattu länsiluoteeseen. (OY ark. lab. dia 6651)

Kuva 12. Metsän hiekkakuopan leikkauksessa 1,5 m pitkä tumma alue. Kuvattu pohjoisluoteeseen. (OY ark. lab. dia 6653)

Metsässä aukaistiin hiekkakuopan profiilihavaintojen perusteella 10 m² kokoinen kaivausalue ruutuihin X= 505, Y= 645–650. Ruudussa X= 505, Y= 647 havaittiin kaksi pohjois-eteläsuuntaista likamaajuovaa puhtaassa hiekassa puolen metrin leveydeltä. Tätä juovaa epäiltiin kaivettaessa mahdolliseksi aidan jäänteeksi. (Kuva 13 a)

Kuva 13 a. Ruutu X= 505, Y= 645–647 ja hiilijuova-aita. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 6661)

Ruudussa X= 516, Y= 658 havaittiin pyyntikuoppaa muistuttava kuoppa, josta poistettiin koivun kanto. Mahdollisen hautakuopan olemassaolon toteamiseksi ruutua laajennettiin ja tutkittiin tarkemmin. Kuoppa jaettiin neljään osaan, joista kaakkois- ja luoteisneljännes kaivettiin likamaan rajoja noudatellen (Kartat 36 ja 45). Maasta paljastui hiilen kappaleita ja kuopan pohjalta pieniä kiviä. Länsineljänneksen pohjalla oli soikean muotoinen musta läikkä. (Kuvat 13 b–14)

Kuva 13 b. Metsän kuoppa ruudussa X=517, Y= 658. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 6658)

Kuva 14. Metsän kuoppa X= 517, Y= 658 neljänneksittäin kaivettuna. Kuvattu luoteeseen. (OY ark. lab. dia 6660)

Vanhan Pörhölän tien keskelle kaivettiin kaksi koekuoppaa pisteisiin X= 490, Y= 610 ja X= 496, Y= 656 puhtaaseen pohjahiekkaan asti. Näiden koekuoppien leikkauksissa näkyi hiili- ja nokimaata (Kuva 15). Ruudun X= 490, Y= 610 itäprofiilissa näkyivät kärrynpyörien ja kaviouran painaumat (Kartat 34–35).

Kuva 15. Ruudun X= 496, Y= 656 eteläleikkaus. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 6666)

Metsän kaivausalueella vanhaksi Kellolahdeksi¹⁶ kutsutun umpeen kuroutuneen lahden partaalta kaivettiin kokeeksi kaksi painaumaa, joista painauman 1 sijaintia ei saada kenttädokumentaatiosta varmuudella selville (Kuvat 16–17).¹⁷ Painauma 2 sijajsi ruudussa X= 498, Y= 608. Se oli lähes itä-länsisuuntainen ja suorakulmainen, 180 cm pitkä, 50 cm leveä ja noin 20 cm syvä (Kuvat 18–19). Painauman kohdalle avattiin koekuoppa ja profiiliin kaivettiin lapion leveydeltä pohjois-eteläsuuntaisesti noin 45 cm syvä poikkiura. Profiilissa näkyi lähes pohjaan ulottuva kuoppa, jossa maa oli likaista. Painaumat eivät osoittautuneet kaivausten tavoitteen kannalta mielenkiintoisiksi.

¹⁶ Ks. Koivunen 1982: 42–43 ja kuva 1. Peruskartassa Pörhölänpudas.

¹⁷ Kenttäkartan merkinnästä on varovaisesti tulkittavissa, että kyseinen painauma sijajsi ruudun X= 516, Y= 649 tienoilla. Merkintä ei ole siirtynyt puhtaaksi piirretyille kartoille.

Kuva 16. Painanne 1 Kellolahden rantatörmällä. Kuvattu pohjoiskoilliseen. (OY ark. lab. dia 6646)

Kuva 17. Painanne 1 Kellolahden rantatörmällä. Profiilin kaivaminen. Kuvattu pohjoiskoilliseen. (OY ark. lab. dia 6647)

Kuva 18. Painanne 2 ruudussa X= 498, Y= 608. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 6649)

Kuva 19. Painanteen 2 leikkaus. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 6650)

Metsän kaivausalue peitettiin elokuussa, koska löydösten perusteella siellä ei kannattanut jatkaa tutkimuksia. Paikalla havaitut kuopat eivät olleet hautoja, eikä varmuudella voitu todeta, että ne olisivat liittyneet mitenkään kirkkomaahan.

Jokisuuntien itäreunaa ja siihen avattua leikkausta tutkittiin pitemmältä matkalta kesäkuun alussa, mutta näistä ei tullut mainittavia löytöjä. Kuitenkin kohdassa X= 520–534, Y= 694–704 havaittiin kolme

häiriöaluetta, jolloin maantieluiska päätettiin ruuduttaa kyseisestä kohdasta (Kuvat 20–21). Häiriöt eivät osoittautuneet tutkimusten kannalta merkityksellisiksi. Kunta kaivautti elokuun lopulla Jokisuuntien itäpuolelle kaapelikaivannon (Kuva 22). Tässä yhteydessä saman kaivinkoneen avustuksella avattiin itä-länsisuuntainen, noin 0,5 metrin levyinen kaivanto/koeoja tien itäpuolelta linjalle X= 518, niin, että itäpää oli linjalla Y= 706,5 asti. (Kartta 6). Kaivannon itäpään eteläleikkauksessa havaittiin hauta 132.

Kuva 20. Maantien reunan tutkimista Riihipellon luoteisnurkalla. Kuvattu pohjoiskoilliseen. (OY ark. lab. dia 6673)

Kuva 21. Tien reuna ruudutettuna. Edustalla piste X= 520, Y= 694. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 6675)

Kuva 22. Kaapelikaivanto maantieojassa Riihipellon kohdalla. Kuvattu pohjoisluoteeseen. (OY ark. lab. dia 6678)

Pajapellon kaivausalue

Päähuomioita

Pajapelloksi kutsutun eteläisemmän kaivausalueen kohdalla tiedettiin vanhojen karttojen perusteella olleen ainakin kaksi kesänavettarakennusta. Yksi rakennus on tilajakokartan mukaan sijainnut paikalla 1880-luvulla ja ainakin 1900-luvun alkupuolella sijaisi kesänavetta Jokisuuntien ja Valmarintien risteyksen tienoilla Pajapellon puolella. Maanomistaja muisteli, että hänen vanhemmat veljensä olivat rakentaneet kesänavetan ”tyhjälle paikalle” 1930-luvulla. Navetan pohjahirret oli asetettu suoraan maanpinnalle ja lattialankut asennettu suoraan niiden päälle. Pajapelto, kuten Riihipeltokin, oli ollut tilanomistajalla peltona ja kaivausvuonna kesannolla. Pellon raja kulki vuonna 1981 Pajapellon kaivausalueen eteläosan ja kaakkoisnurkan ylitse lähestyen tietä itään mentäessä. Pajapellolle oli tutkimusten loppuessa avattu 332,5 m²:n kokoinen kaivausalue.

Kuva 23. Yleiskuva Pajapellosta. Kauhakuormaaja on poistanut peltomaan. Kuvattu lounaaseen. (OY ark. lab. dia 6368)

1930-luvulla rakennetun vanhan kesänavetan rauniot oli tarkoitus siirtää koneellisesti syrjään ja kasata kertyvä konekaivumaa siihen. Konekaivun alkaessa raunioilla todettiin, että esiin alkoi tulla etelä-pohjoissuuntaisia hiiltyneitä juovia. Tällöin päätettiin suorittaa kaivauksia myös vanhan kesänavetan pohjarakenteiden alla. Kaivauksen alussa poistettiin maata laajalta alueelta, jotta mahdolliset muutkin alueella olevat ilmiöt tulisivat esiin. Pajapellosta kaivettiin esiin useita kiviä, jotka vaikuttivat paikalle asetelluilta, hiilimaa-alueita ja -kuoppia sekä hirren jäännöksiä. Alueella havaittiin myös kiveyksiä ja palaneelta puulattialta vaikuttava jäännös sekä runsaasti moderniksi luokiteltavia esineitä ja niiden katkelmia. Rakenteisiin kuuluvien osien hahmottaminen ja tulkinta oli haasteellista. Sama toistui tätä raporttia kirjoitettaessa, jolloin katsottiin tarpeelliseksi esitellä tai luetella hahmotettavissa olevat,

valokuvatut tai kartoissa esitetyt yksittäiset ilmiöt ja rakenteet, joista tehtiin havaintoja useampana kaivauspäivänä. Joitakin ilmiöitä on siten suodattanut kertomuksesta pois.

Kuva 24. Yleiskuva Pajapellosta. Kuvattu länsiluoteeseen. (OY ark. lab. dia 6355)

Kuva 25. Yleiskuva Pajapellosta. Jatkoa edelliselle kuvalle. Kuvattu luoteeseen. (OY ark. lab. dia 6356)

Pajapellolla hahmotettiin rakenteen jäännös, jota ei pidetty maanviljelysasutukseen liittyvänä rakenteena. Jäännös muodostui neljästä kivistä, niiden välisestä katkelmallisesta kivijalasta ja rakenteen sisäpuolisesta, muutamien neliömetrien laajuisesta kivetystä tasosta. Jäännöstä kutsuttiin kaivausten aikana vanhan palaneen tapulin jäännöksiksi. Paikalla siis todettiin olleen hirsirakennus kookkaine nurkkakivineen. Rakenne hahmotettiin muista rakenteista poistamalla kesänavettoihin kuuluneet kivet – kivet, joiden alla oli hiiltä, pääteltiin asetellun paikalle tapuliksi kutsutun rakennuksen palon jälkeen. Tapuliin kuuluneiden kivien puolestaan tulkittiin olleen puhtaassa pohjahiekassa, hiilen ja palaneen hiekan ympäröimänä. Jotkut kivet vieritettiin siis takaisin löytöpaikalleen niiden alla olleen hiekan laadun tutkimisen jälkeen (Kuva 26).

Kesäkuun lopulla tapulin lounaisen nurkkakiven tulkittiin sijaitsevan pisteessä $X= 468$, $Y= 684,3$. Eräs länsireunan kivistä oli tasapintainen kivi pisteessä $X= 470,3$, $Y= 684$. Koillisnurkan siirtyneen kiven paikka oli lantakuoppa ruudussa $X= 474$, $Y= 690$ ja pisteen $X= 466$, $Y= 691,5$ kivi oli kaakkoisnurkan kivi. Luoteinen nurkkakivi oli siirtynyt koneen mukana länteen ruutuun $X= 472$, $Y= 682$. Kiven mahdollinen kuoppa oli kiven itäpuolella pehmeässä maassa. (Kuvat 27–28)

Kaakkoisen nurkkakiven pohjoispuolella oli heti pintaturpeen alla pienistä kivistä muodostuva, noin puoli metriä leveä kiveys, keskiviivansa osalta noin linjalla $Y= 691,5$. Pohjoisessa kiveys loppui noin linjalla $X= 468,5$. Kyseisen kiveyksen arveltiin olevan tapulin itäseinän hirren tueksi tehty rakenne. Itäseinän kiveyksessä oli myös muutama tiilenpala, joista yhdessä oli oljenpainaumia. Itäseinän länsipuolella oli kasa tiiliä, jotka vaikuttivat pienen kokonsa, oljenpainaumien ja epätasaisen pintansa puolesta käsintehdyiltä (noin pisteessä $X= 468$, $Y= 690,5$). Tiilikasan pohjalla maa oli värjäytynyttä ja hiilen värjäämän maan seassa oli myös palamatonta puurooskaa. Länsiseinäksi hahmotetun rakenteen sisäpuolen tuntumassa oli kova savimaakerros, joka jatkui katkeilevana vyöhykkeenä kohti itää.

Kuva 26. Tapulin kiveyksen rekonstruointia: nurkkakiveä vyörytetään alkuperäiselle paikalleen. Kuvattu lounaaseen. (OY ark. lab. dia 6397)

Kuva 27. Tapulin etelälaidan kiveys ja etualalla kaakkoisnurkan ja taustalla lounaisnurkan isot nurkkakivet. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 5826)

Kuva 28. Tapulin lounaisnurkan (etualalla) ja luoteisnurkan (taustalla) kivet. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 5826)

Tapulin pohjaa havaittiin ainakin neljän neliön alueella ruuduissa X= 466, Y= 686–690. Tällä alueella havaittiin kaivettaessa osia murentuneesta puulattiasta. Puulattiaa näkyi esimerkiksi ruudussa X= 466, Y= 688. Ruudun länsirajalla lattia oli osittain hiiltynyttä, mutta varsin selvästi havaittavaa paikoittain koko ruudussa. Erityisesti pisteiden X= 466, Y= 689 ja X= 468, Y= 689 välissä pohjois-eteläsuuntainen lattia oli kaikkialla näkyvissä. Lattian jäännöksiä näkyi myös ruudun X= 466, Y= 686 keskellä, samoin hieman kyseisen ruudun länsisivussa. (Kuva 29) Kohdassa X= 469, Y= 684,5–687,5 oli palamaton ja pyöreäpohjainen hirren jäännös, jonka tulkittiin kuuluneen kesänavettaan ja poistettiin (Kuvat 30–31). Tässä kohdassa maa oli ohuen peltokerroksen alla erittäin tummaa.

Kuva 29. Ruudun X= 468, Y= 687 pohjois-eteläsuuntainen puukerros. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 6590)

Kuva 30. Kesänavetan kivet ja hirs. Kuvattu lounaaseen. (OY ark. lab. dia 6560)

Kuva 31. Pentti Koivunen kaivamassa kesänavetan hirren jäännöstä. Kuvattu itäkaakkoon. (OY ar. lab. dia 6386)

Pajapellossa oli merkkejä kahdesta palokerroksesta ja siksi pääteltiin, että paikalla oli voinut olla useampikin rakenne kuin kesänavetat ja tapuliksi kutsuttu rakenne, tai tapulin kivet olisi käytetty useampaan kertaan eri rakenteissa. Tämä neljäs rakennus oli mahdollisesti osittain samoilla sijoilla kesänavettojen kanssa ja ajoitukseltaan 1700–1800-luvulta. Kaiken kaikkiaan rakenteiden hahmottaminen ja eri kerrosten iän määrittäminen oli kentällä haasteellista, sillä päällekkäin oli useita eri rakennusten jäänteitä. Myös tapulin osiksi tulkituissa jäänteissä oli ristiriitaisuuksia. Tapulin jäännöksen kaakkoisnurkkakivestä pohjoiseen olevan aluskiveyksen poistamisen yhteydessä tuli esiin fajanssia ja modernia lasia. Hiilikerroksen alta, ruudun X= 468, Y=688 lounaisneljänneksestä puolestaan löytyi 25 pennin kolikko vuodelta 1875. Toisaalta ruudussa X= 473, Y= 686 olleen hiilimaan seasta löytyi naula ja saranatappi (KM39304:1144, Kuva 32), joka ei ollut malliltaan samanlainen kuin kesänavetassa käytetty ja kentällä sen todettiin olevan malliltaan hyvin vanhaa tekoa.

Kuva 32. Ruudun X= 472, Y= 686 luoteisnurkan löydöt saranatappi ja naula in situ. (OY ark. lab. dia 6466)

Toinen Pajapellosta havaittu jäännös oli tapulirakenteen itäpuolella oleva, suhteellisen tasainen kiveys ruuduissa X= 470–472, Y= 690–692 (ks. esim. Kartta 49). Kyseistä heti turpeen alla ja mustassa lannalle haisevassa maassa havaittua rakennetta kutsuttiin kaivauksilla kellonsoittokiveykseksi tai portin kiveykseksi. Se tulkittiin siis selvästi ihmistoimintaa varten tehdyksi eikä esimerkiksi eläinsuojan lattiatasoksi. Kiveyksen pohjassa oli hiilimaa-alueita, mikä aiheutti kysymyksen kiveyksen alla mahdollisesti olleesta vanhemmasta palokerroksesta. Rakenne entistettiin kaivausten aikana. (Kuvat 33–34, 36)

Kuva 33. Kiveys ruudussa X= 470, Y= 690. (OY ark. lab. dia 6533)

Kuva 34. Pajapellon pohjoisosan kaakkoisnurkka ja portin kiveys. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 6538)

Kuva 35. Pajapellon pohjoisosan itälaita. Kuvattu koilliseen. (OY ark. lab. dia 6542)

Kuva 36. Entistetty kellonsoittokiveys. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 6400)

Kuva 37. Ilmapallokuvaa Pajapellosta. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 6374)

Muita huomioita

- Ruudussa X= 469, Y= 689–690 oli kottikärryllinen nyrkkiä pienempiä kiviä sekä tiilen- ja hiilenmuruja.
- Ruudun X= 466, Y= 688 luoteisnurkassa oli suuri sileäpintainen kivi, jonka halkaisija itä-länsisuunnassa oli noin 40 cm. Sen pohjois- ja länsisivulla oli palanutta puuta. Länsisivulla noin 20 cm kivistä palaneet jäljet olivat selvästi pohjois-eteläsuuntaisena ja aivan kiven juuressa ja sen luoteispuolella länsiluoteis-itäkaakosuuntaisena. (Kartta 52)
- Ruudun X= 464, Y= 688 luoteisnurkasta paljastui suuri sileäpintainen kivi, jonka etelä- ja itäpuolella oli runsaasti nyrkinkokoisia kiviä. Ne olivat mahdollisesti tapulin eteläsivun hirren kiveykseen kuuluneita.
- Ruudun X= 466, Y= 686 lounaispuolella, noin 15 cm paalusta, oli halkaisijaltaan noin 30 cm:n kokoinen kivi, joka väännettiin ylös. Sen alapuolella noin 15–20 cm:n syvyydellä oli palokerros.
- Ruudun X= 466, Y= 684 länsisivun keskellä olleen suurehkon kiven itäpuolella havaittiin erittäin runsaasti hiiliä ja tiilenmuruja. (Kartta 49)
- Ruudusta X= 466, Y= 683 poistettiin noin 85 cm pitkä kivi, jonka pohja oli noin 10–20 cm pellon pinnan alapuolella.
- Ruudussa X= 468, Y= 681 ollut suuri, noin 105 x 66 cm kokoinen kivi poistettiin ja alapuolella havaittiin kulttuurikerrosta.
- Ruudun X= 462, Y= 672 keskellä heti maanpinnan alla oli erittäin suuri määrä yhteen kasaan kerättyjä tiiliä.
- Ruudun X= 478, Y= 686 keskellä erottui ensimmäisen tason puhdistuksen jälkeen noin metrin leveä itä-länsisuuntainen kaarevasivuinen hiili- ja likamaaläikkä. Toinen läikkä sijaitsi ruudun

koillisnurkassa, joka näytti jatkuvan ruudun pohjois- ja itäpuolelle toistaiseksi tutkimattomalle alueelle. (Kartta 25)

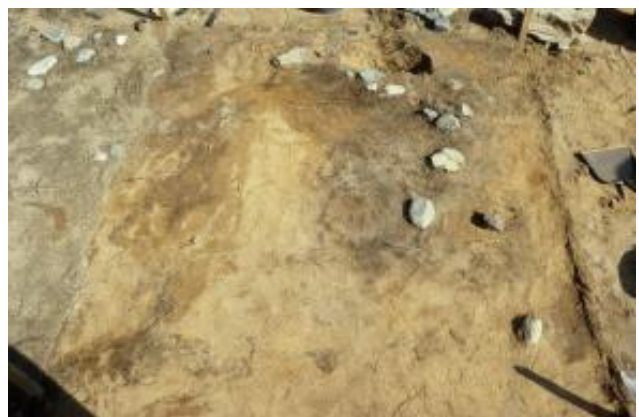
- Ruudussa X= 464, Y= 682, pellon reunan pohjoispuolella, havaittiin pari saven reunustamaa nokimaaläikkää, joiden pohjoispuolella hiekka oli palanut punaiseksi.
- Ruudun X= 466, Y= 680 lounaisneljänneksessä havaittiin yhdeksän nyrkinkokoista tai pienempää kiveä ryhmässä, joiden alla ja välissä oli mustaa maata. Mustat juovat jatkuivat pohjoisluoteeseen ja itään. Näillä palomaa-alueilla oli runsaasti juuria. Profiilikaivaus osoitti, että kyseessä oli paalunsija (Kuva 38). Toinen epäilty paalunpaikka oli ruudun X= 466, Y= 682 itäreunassa, mutta kaivettaessa asia jäi epävarmaksi. Tapulin lounaisnurkkakivestä länteen kulkevan mahdollisen aidan selvittämiseksi ruutuja X= 466, Y= 681 ja X= 466, Y= 682 ja niiden välistä aluetta tutkittiin tarkemmin ja todettiin pohjois-eteläsuuntainen raja, jonka itäpuolella oli hienompaa ja nopeasti kuivuvaa hiekkaa, ja länsipuolella noin puolen metrin vyöhykkeellä savensekaista, hitaammin kuivuvaa hiekkaa. Aitarakenteeseen liittyväksi ajateltujen kuoppien ja kivien funktio ei selvinnyt kaivauksilla. (Kuvat 39–40, Kartta 48)

Kuva 38. Paalunsijan leikkaus ruudussa X= 466, Y= 680. (OY ark. lab. dia 6582)

Kuva 39. Ruudun X= 466, Y= 680 ilmiöitä. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 6570)

Kuva 40. Ruudun X= 466, Y= 682 kiviä. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 6585)

- Pisteessä X= 470,3, Y= 687,7 paljastui suuri kiven sija, jonka pohjalla oli hiiltä.

- Ruudussa X= 472, Y= 688 sijainneen kiven tulkittiin kuuluneen kesänavettaan. (Kartta 25)
- Paalusta X= 476, Y= 688 noin 13 cm pohjoisluoteeseen oli pystyssä hyvin heikosti lahonnut, halkaisijaltaan noin 5 cm:n puupaalu.
- Kiveystä havaittiin ruudussa X= 466, Y= 678. Nämä olivat mahdollisesti pellostä heitettyjä kiviä. Niiden alla oli hiiltä ja palokerros. (Kuvat 41–42, Kartta 54)

Kuva 41. Ruutu X= 466, Y= 678. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 6594)

Kuva 42. Ruudun X= 466, Y= 678 kiveys poistettuna. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 6595)

- Ruudussa X= 468, Y= 688 oli tiilikasa (Kuva 43).

Kuva 43. Ruudut X= 468, Y= 688–689. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 6574)

- Pajapellon ruudusta X= 470, Y= 686 löytyi tuohilla päällystetty hiilikuoppa. Tämä hiilikuoppa, jonka funktio jäi epäselväksi, löytyi keskeltä Pajapellolla sijainneen rakenteen pohjaa. (Kuvat 44–45, Kartat 37 ja 76)

Kuva 44. Ruudun X= 470, Y= 686 hiili- ja tuohikuoppa. (OY ark. lab. dia 6507)

Kuva 45. Hiilikuoppa ruudussa X= 470, Y= 686. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 6516)

- Ruudussa X= 470, Y= 683 havaittiin hiilikuoppa, jossa oli tasainen kivi. Puuhiilet peittivät kiveä ja kuopassa oli myös siellä täällä nauloja. Pentti Koivunen tulkitsi kaivaushetkellä joidenkin naulojen olevan vanhaa tekoa, esimerkiksi ruudusta X= 469, Y= 679 löytynyt rautanaula. (Kuva 46, Kartta 75)
- Nokimaakuoppa tutkittiin ruudun X= 468, Y= 685 koillisnurkassa (Kuva 47)

Kuva 46. Ruutu X= 470, Y= 683 tikkailta. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 6528)

Kuva 47. Ruudun X= 468, Y= 685 koillisnurkan nokimaakuoppa. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 6603)

Kuva 48. Pajapellon pohjoisosan länsilaita. Kuvattu länsilounaaseen. (OY ark. lab. dia 6465)

Kuva 49. Entistetty tapulin alue syysloistossa. Kuvattu itäkoilliseen. (OY ark. lab. dia 6408)

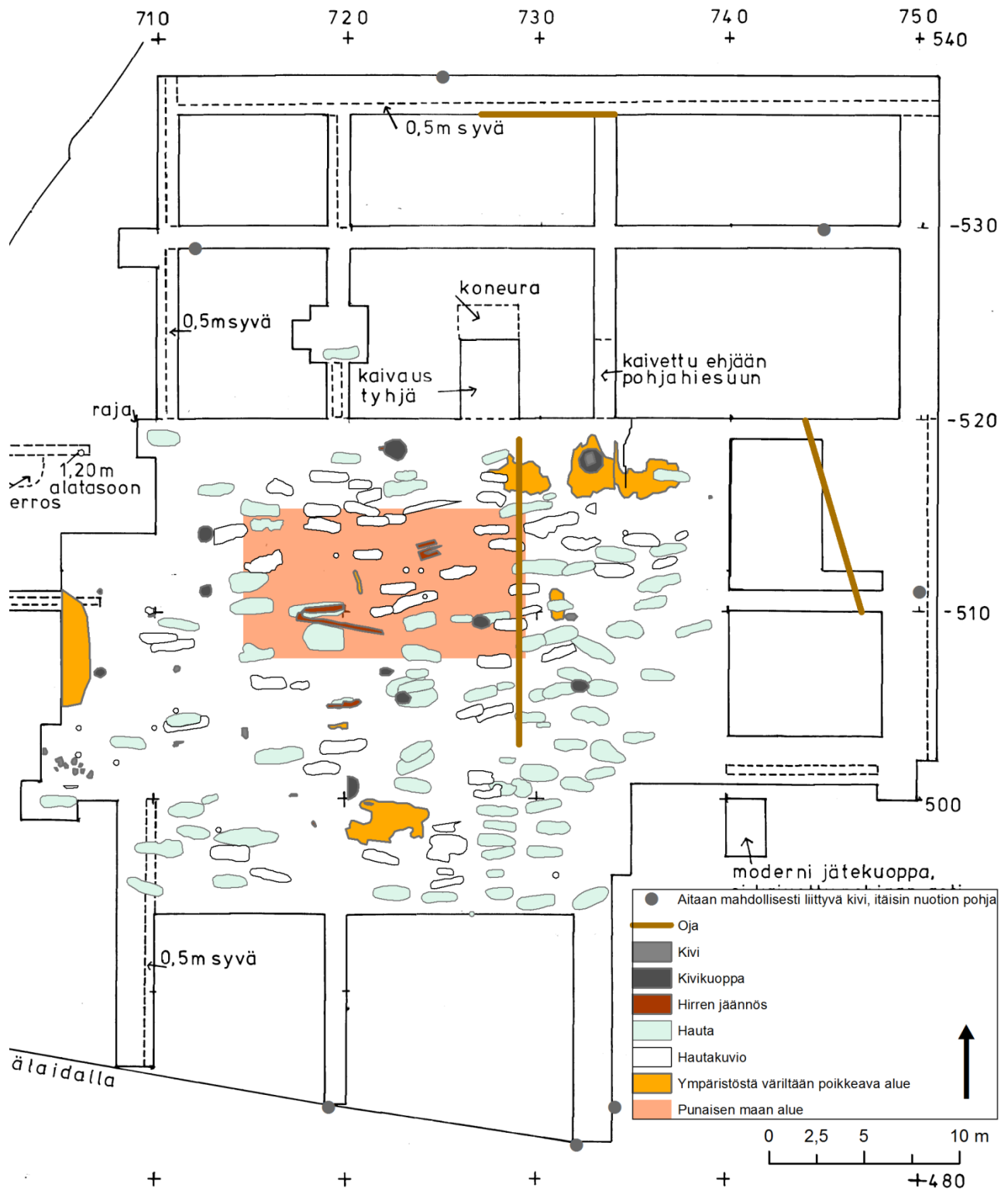
Tapulin alueella kaivaukset lopetettiin ja alue entistettiin jo ennen elokuun loppua ja pääintressi siirtyi Riihipellon rakenteiden ja hautojen tutkimiseen.

Riihipellon kaivausalue

Hautausten löydyttyä Riihipellolla ryhdyttiin paikantamaan lähistöllä mahdollisesti sijainnutta vanhaa kirkonpaikkaa laajentamalla vähitellen kaivausaluetta itä-länsisuuntaisilla koeojilla myös linjoille X= 535, Y= 710–750, X= 520, Y= 710–750, X= 500, Y= 705–750 ja etelä-pohjoissuuntaisilla koeojilla linjoille X= 487–537, Y= 710, X= 537–484, Y= 733 ja X= 500–537, Y= 750. Kaivausten kestäessä esille kaivettiin joitakin palaneen hiekan ja hiilen ympäröimiä ja yläpinnaltaan tasaisia kiviä sekä hiilipitoisen maan sisältämiä kuoppia ja hiiltyneitä hirren jäänteitä.¹⁸ Kaivauspäiväkirjaan on merkitty kaikki kaivausalueelta runsaslukuisina havaitut ilmiöt ja rakenteet. Niistä esitellään tässä raportissa sellaiset, joiden näkemyksemme mukaan tulkittiin kaivausten aikana osoittavan paikalle määritellyn kirkkorakennuksen tai kirkkomaan alueen sijaintia. Näiden rakenteiden ja ilmiöiden lisäksi kaivausalueilla oli muitakin ilmiöitä, joita ei tässä raportissa käydä läpi. Riihipellolla avattiin yhteensä 1235,5 m²:n kokoinen ala ja siellä havaittiin seuraavaksi esiteltävät rakenteet.¹⁹

¹⁸ Koivunen 1982: 51

¹⁹ Joistakin rakenteista otettiin radiohiiliajoitusnäytteitä vuonna 2016 (KM39304:269, 350, 442, 614, 678–679, 797, 800, 831, 843, 848, 920–921 ja 932).

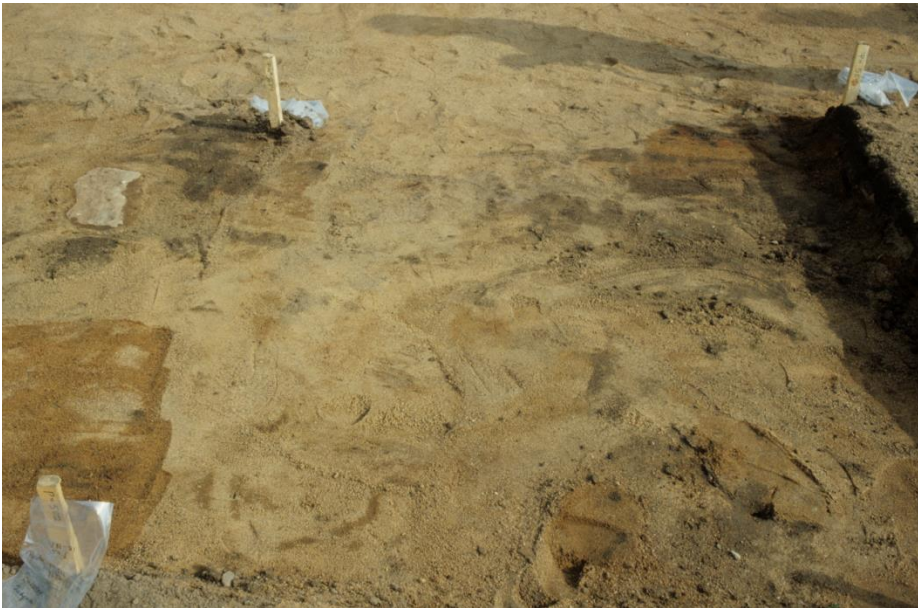
Kartta 2. Rakenteiden jäännökset ja ilmiöt Riihipellolla.²⁰ Muokannut P. Pelttari kartasta ARKA11:6.

²⁰ Kartassa 2 esitellään rakenteet, jotka on jäljennetty kentällä tehdystä tai kaivausten jälkeen laaditusta, puhtaaksi piirtämättömästä kartasta 226 tai lisätty muistiinpanojen perusteella ja jotka esitellään alaluvuissa.

Kivet ja kivikuopat²¹

Kaivauksilla havaittiin useita rakenteisiin viittaavia suurehkoja kiviä ja kivikuoppia.

Ruudun X= 502, Y= 713 koillisnurkassa, heti peltokerroksen alapuolella, oli pieni savialue ja sen lounaispuolella peruskiveksi nimetty, asetetun näköinen ja sileäpintainen kivi. Kiven tarkka sijainti oli X= 503,50, Y= 714,50. Kiven yläpinta oli 6,65 m mpy. Kivestä itään päin havaittiin palaneen hiekan, saveen ja hiilimaan sekainen ja itä-länsisuuntainen, noin puoli metriä leveä likamaa-alue, joka jatkui koko seuraavan ruudun poikki. (Kuva 50, Kartat 16 ja 20)

Kuva 50. Hiiltä ja punaista hiekkaa ruudun X= 502, Y= 715 koillisosassa. Kuvassa vasemmalla ruudussa X= 502, Y= 713 sijainnut kivi. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7256)

Toinen peruskiveksi kutsuttu, hiilimaan ympäröimä kivi havaittiin pisteessä X= 518,3, Y= 732,8. Kiven eteläpuolella oli lähes samankokoinen hiilimaaläiskä noin pisteessä X= 517,3, Y= 732,8. Kiven kuoppa puolitettiin ja sen länsipuoli tutkittiin. Kiven todettiin olevan alkuperäisellä paikallaan hiilensekaisessa maassa. Kuopan pohjan leikkauksissa erottui myös palanutta hiekkaa sekä eteläosassa savea ja ylempänä hiili- ja hiekkakerroksia. (Kuvat 51–52, Kartta 68)

²¹ Kivikuoppa-nimitystä käytettiin tulkintamme mukaan kaivauksilla sellaisista kuopista, joiden katsottiin olevan suurikokoiselle kivelle kaivettu tai sen poistamisesta aiheutunut kuoppa.

Kuva 51. Linjat Y= 730–733 linjalta X= 519. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7062)

Kuva 52. Leikkaus ruudussa X= 517, Y= 732. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7090)

Paalun X= 510, Y= 732 lounaispuolella oli puhtaassa hiekassa suuri, noin 40 x 50 cm: kokoinen kivi, jonka arveltiin olevan kirkon rakenteen keskellä. Kiveä ympäröivissä kerroksissa ei ollut hiiltä, mutta sen alla, kuopan pohjalla, oli punaista hiekkaa. Kiven länsireunalta pohjoiseen paljastui tasoitettaessa silttinauha, jonka itäpuolella maa oli hienompaa. (Kuva 53)

Kuva 53. Kivi paalun X= 510, Y= 732 lounaispuolella ja sen alla ollutta punaista hiekkaa. (OY ark. lab. dia 7492)

Ruudussa X= 515, Y= 738 oli syvälle maahan painunut kivi (6,55 m mpy), jonka päällä ja ympärillä hiekka oli puhdasta, eikä paikalla havaittu hiiltä tai palanutta hiekkaa. Kiven tarkka sijainti oli X= 516,3, Y= 739,5. (Kuva 54)

Kuva 54. Ruudun X= 515, Y= 738 maahan painunut kivi. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7099)

Ruudussa X= 506, Y= 711 oli suurehko kivi ja sen kuoppa puhtaassa hiekassa. Tämä kivi oli niin kutsutun Madonna-haudan (hauta 9) pohjoispuolella. Kiven länsipuolella oli tiiliä. (Kuva 55)

Kuva 55. Yleiskuva. Edessä keskellä paalu X= 508, Y= 711. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7232)

Haudan 101 länsipuolella, ruuduissa X= 504, Y= 722 ja X= 506, Y= 722 oli kaksi kivikuoppaa, jotka ulottuivat ympäröivästä tasosta noin 12–13 cm:n syvyydelle. Kuoppa ruudussa X= 506, Y= 722 kaivettiin pohjaan eikä se sisältänyt hiiltä, ainoastaan värjäytynyttä maata. (Kuvat 56–58, Kartta 19)

Kuva 56. Edessä keskellä X= 505, Y= 720 ja itäpuolinen hiilimaa. Taustalla kivikuopat ruuduissa X= 504, Y= 722 ja X= 506, Y= 722. Kuvattu itäkoilliseen. (OY ark. lab. dia 7456)

Kuva 57. Edessä kivikuoppa ruudussa X= 506, Y= 722, oikealla osa kuoppaa X= 504, Y= 722. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7385)

Kuva 58. Yleiskuva pisteen X= 501, Y= 717 yltä. Kuvattu koilliseen. (OY ark. lab. dia 7377)

Ruudun X= 509, Y= 727 kivikuoppa sijaitsi hautojen 113 ja 141 välissä. Kuoppa kaivettiin pois, sillä se haittasi viereisten hautojen tutkimista. Kuopassa olleen hiilimaan seassa oli muutamia palamattoman puun ja luun muruja. Kivikuopan alatasen hiekka oli harmahtavaksi palanutta. (Kuva 58 taka-alalla, 59–60 ja Kartta 19)

Kuva 59. Edessä hauta 113. Takana kivikuoppa ja hauta 141. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7513)

Kuva 60. Ruudun X= 508, Y= 726 pohjoisosan hiilimaakuopan/kivikuopan profiili. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7379)

Kivikuoppa ruudussa X= 514, Y= 712 ulottui tutkimattoman hautakuvion 100 länsipäähän. Kuoppa puolitettiin itä-länsisuuntaisesti ja sen eteläpuoli kaivettiin. Kuopan leikkauksessa näkyivät selvät puolipyöränmuotoiset kerrokset hiili- ja hiekkamaata ja pohjimmaisena savensekainen hietakerros.

Hiilikerroksissa havaittiin muutaman senttimetrin mittaisia palamattoman puun palasia ja palaneita risuja. (Kuva 61, Kartta 14)

Kuva 62. Kivikuoppa puolitettuna ruudussa X= 514, Y= 712. Leikkaus linjalla 514,2. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 6888)

Haudan 79 pohjoispuolella ruudussa X= 510, Y= 712 sijainnut matala kivikuoppa kaivettiin puolittamalla. (Kuva 63)

Kuva 63. Puolitettu "kivikuoppa" ruudussa X= 510, Y= 712. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 6894)

Hautojen 61 ja 149 välissä ja molempien päällä sijainnut ruudun X= 506, Y=732 kivikuoppa kaivettiin pohjaan syyskuun alkupäivinä. Kuopassa havaittiin vain muutamia hyvin pieniä hiilenmuruja ja vain lievästi värjäytynyttä maata sekä ylemmissä tasoissa hieman harmaaksi palanutta hiekkaa. (Kuva 64, kartat 15 ja 19)

Kuva 64. Ruudun X= 506, Y= 732 kivikuopan ja haudan profiili. (OY ark. lab. dia 7381)

Ruudussa X= 500–502, Y= 720 havaittiin puoliympyrän muotoinen hiilimaaläikkä, jota reunusti punaiseksi palaneen hiekan vyöhyke. Ilmiö puolitettiin ja tutkittiin. On mahdollista, että paikalla oli kivikuoppa. (Kuva 65)

Kuva 65. X= 500–502, Y= 720. Kivikuopan leikkaus. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7506)

Ruudussa X= 517, Y= 722, toisessa kaivaustasossa, havaittiin punaisen hiekan ja hiilen värjäämä ilmiö. Ilmiö puolitettiin ja länsipuolen tutkimisen jälkeen oli selvää, että kyseessä oli kivikuoppa. Kuopan länsipuolelta löydettiin myös hirren pätkä. Kuopan leikkauksessa peltomaa- sekä hiili- ja hiekkakerrokset erottuivat selvästi. (Kuva 66)

Kuva 66. Kivikuoppa ruudussa X= 517, Y= 722, profiili. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 6920)

Ruudussa X= 511, Y= 707 havaittiin matala kivikuoppa, joka puolitettiin pohjois-eteläsuuntaisesti ja sen itäpuoli tutkittiin. Sen pinnassa oli hiilimaata ja alimpana punaiseksi palanutta hiekkaa. Kuopan tulkittiin olevan mahdollisen kirkkorakenteen päätyseinän paikka.²²

Ruudun X= 506, Y= 706 kivikuopaksi epäilty ilmiö puolitettiin ja tutkittiin. Sen luonne jäi hieman epäselväksi, eikä sitä arvioitu varsinaiseksi kivikuopaksi. (Kuva 67)

Kuva 67. Tutkittu ilmiö. Vasemmalla piste X= 506, Y= 706. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7145)

Hirren jäännökset

Kirkonpohjaksi hahmotellulla alueella, paalun X= 513, Y= 724 tienoilla, oli hiiltyneiden lattiahirsien jäännöksiä ja niiden alla voimakkaan punaista palanutta hiekkaa. Erityisesti hiilen seasta löytyi myös

²² Kivikuoppa mainitaan muistiinpanoissa, mutta sitä ei ole piirretty kenttäkarttaan K226, joka esittää Riihipellolta löytyneitä rakenteita.

palaneita luunsiruja ja paikalla havaittiin myös tiilen kappaleita. Hirsien vieressä olivat haudat 152 ja 82 sekä mahdollinen hauta 157. Hirsien orientaatio poikkesi hieman pääilmansuunnista (Kartta 53). Lähimpänä pohjois-eteläsuuntaa oleva hirsi poikkesi linjasta metrin verran länteen päin kahdeksan metrin matkalla ja itä-länsisuuntainen hirsi noin metrin verran pohjoiseen kuuden metrin matkalla. (Kuvat 68–69)

Kuva 68. Hiiltyneet "lattialankut" ruudussa X= 513, Y= 724. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 6963)

Kuva 69. Hiililattiakuoppa ruudussa X= 513, Y= 724 ja sen ympäristö. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 6999)

Myös haudan 130 (X= 508, Y= 718) pohjoisreunalta havaittiin hirren jäänteitä (ks. Kuva 70, kartat 28 ja 30). Tällä kohdalla esiin tuli aluksi täysin puhtaan hiekan alta palomaajälkiä, jotka kuuluivat rakenteisiin. Hauta jäi ruudun pohjoisnurkasta ruudussa olevien hirren jäänteiden alle ja siksi hauta tulkittiin rakennetta vanhemmaksi. Kuvassa 71 näkyvä pitempi eteläisempi hirsi sijaitsi kohdassa X= 509,5–508,5, Y= 717,5–722,5 ja pohjoisempi kohdassa X= 510–510,2, Y= 717,5–720. Tämän hirren suunnassa oli samanlainen poikkeama kuin ruudun X= 513, Y= 724 itä-länsisuuntaisessa hirressä. Itse haudassa 130 oli runsaasti palomaata ja hiiltä. Haudan alueelta ja ylemmistä kerroksista löytyi likamaakuoppa sekä useita brakteatteja ja muita löytöjä. Lähellä tätä rakennetta havaittiin pohjois-eteläsuuntaisena noin 15 cm vyöhykkeinä punaiseksi palanutta hiekkaa, joka näytti muodostavan suoria kulmia hirren kanssa. Näiden hirsien eteläpuolella syvemmälle kaivettaessa havaittiin myös punaiseksi palanutta hiekkaa. Edellä mainitun rakenteen alla oli myös haudan 130 pohjoispuolella sijainnut hauta 154. Hauta 154 oli sekä palaneiden hirsien alla että vielä yhden palokerroksen alla eli mahdollisesti jopa vanhemman kirkon palamisjäänteiden alla. Pisteessä X= 509,5, Y= 709,5 havaittiin hirren pätkä, jonka ajateltiin mahdollisesti olevan jatkoa ruudun X= 508, Y= 717 hirsille.

Kuva 70. Ruudussa X= 508, Y= 717 ollut mahdollinen kirkon hirren leikkaus. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7164)

Kuva 71. Keskellä rakenteet ja ilmiöt ruuduissa X= 508–510, Y= 717–721. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7218)

Ruudusta X= 502, Y= 710 dokumentoitiin hirren jäännös (Kuva 72). Tässä ruudussa, niin sanotun Madonnanhaudan (hauta 9) vieressä oli myös tiiltä, josta otettiin näyte hirren etelälinjalta. Tätä pidettiin kirkon jäänteiden eteläisimpänä pisteinä (Kartta 56). Suurimman osan hirren eteläisistä syistä havaittiin osoittavan kiveen ruudussa X= 502, Y= 714 (Kartat 16 ja 20).

Kuva 72. Työkuva ruudusta X= 502, Y= 710. Kuvattu lounaaseen. (OY ark. lab. dia 7291)

Ruudussa X= 505, Y= 719 havaittiin myös hirren pää ja punaiseksi palanutta hiekkaa sen ympärillä ja kourumaisena muodostumana sen pohjalla (Kartta 67). Hirren jäännöksen keskelle tehdystä leikkauksesta paljastui haudan 155 vainajan reisiluu. Itäkoillis-länsilounassuuntaisesta hirren jäännöksestä voitiin vetää linja haudan 9 viereiseen samansuuntaiseen hirrenjäänteeseen. Tästä hieman etelään, linjalla X= 504,1 oli myös samantyyppinen jäännös, mutta sitä ei voitu varmasti tulkita hirreksi. Kumpikin ilmiö näytti lännessä päättyvän noin linjalla Y= 719,35.

Kuva 73. Hirren pää. 1/4 ruudussa X= 505, Y= 719. Kuvattu itäkoilliseen. (OY ark. lab. dia 7270)

Pisteessä X= 499,8, Y= 721 havaittiin palanutta hirttä, jonka syyt kulkivat itä-länsisuuntaisesti tai lievästi itäkaakkoon. Samassa kohdassa havaittiin hiiltä kasautumina (Kartta 63). Myös ruudussa X= 498, Y= 717 havaittiin noin 35 cm pitkä ja 8-13 cm leveä hiiltynyt hirren kappale (Kuva 74). Sen syyt olivat noin suunnassa eteläkaakko-pohjoisluode.

Kuva 74. Kirsti Närhi dokumentoimassa kaakko-luodesuuntaista hiiltä/hirttä ruudussa X= 498, Y= 717. (OY ark. lab. dia 7316)

Ruudun X= 508, Y= 708 koillisnurkassa, tarkemmin ilmaistuna kohdassa X= 509,5, Y= 709,5 havaittiin pala hiiltä tai hiiltynyttä hirttä. Pala oli noin 29 cm pitkä ja 13 cm leveä (Kuva 75, Kartta 66).

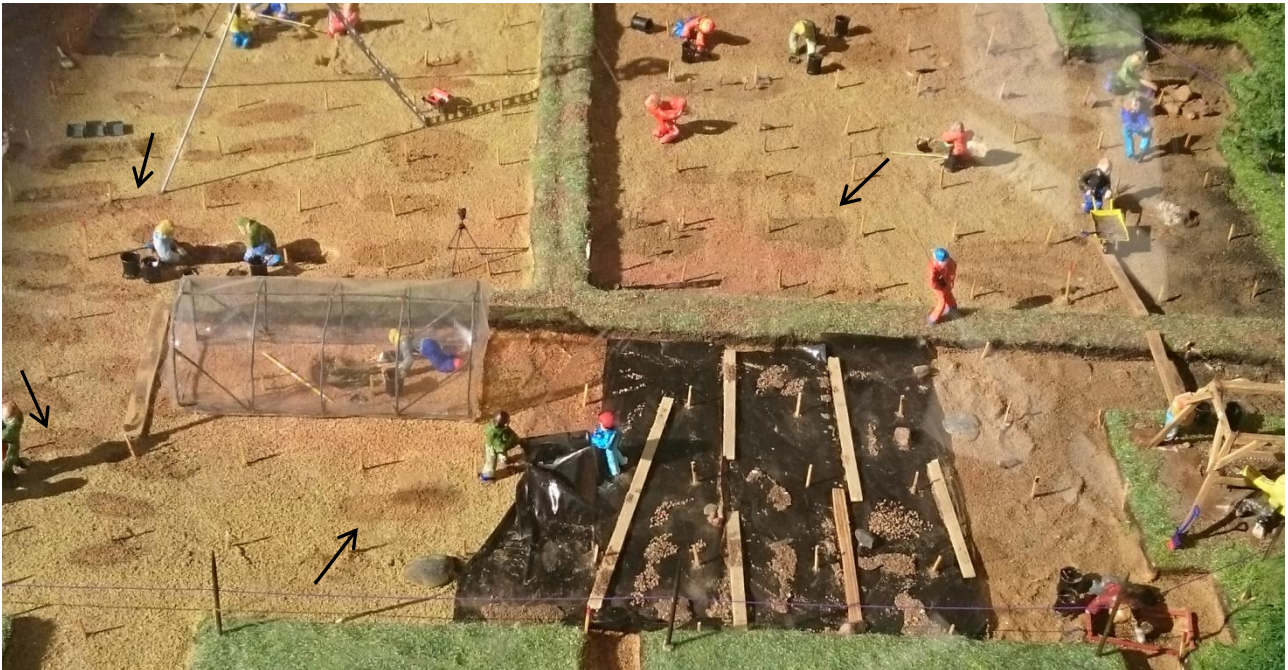
Kuva 75. Palanen hiiltä tai hiiltynyttä hirttä ruudun X= 508, Y= 708 koillisnurkassa. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7123)

Ruudussa X= 517, Y= 722 olleen kivikuopan länsipuolelta löytyi hirrenpätkä, jonka syyt olivat itä-länsisuuntaisesti (Kuva 66).

Punaisen hiekan alue

Punaiseksi palanutta hiekkaa havaittiin laajalla alueella erityisesti kaivausalueen pohjoisosassa. Tästä suhteellisen yhtenäisestä alueesta ei kaivausdokumentaatioissa ole selvää yhteenvetoa, mutta alueen voi hahmottaa pienoismallista, joka laadittiin Tuula Auerin johdolla tarkasti kaivauksia kuvaavaksi vuonna 1983. Pienoismalli on edelleen esillä Oulun yliopiston humanistisessa tiedekunnassa.

Pienoismallissa punaisen maan lounaisnurkan voi hahmottaa haudan 20 tienoille (kuva 76, nuoli oikealla ylhäällä). Pohjoislinjan voi hahmottaa haudan 18 eteläpuolitse kulkevalle linjalle (alimpana oleva nuoli). Itälinja kulkee hautojen 109 ja 43 välin tienoilla (nuolet kuvan vasemmassa laidassa). Punaiseksi palaneen hiekan alue oli keskimäärin 8 x 14 m.²³

Kuva 76. Valmarinniemen pienoismalli. Etualalla kaivausalueen pohjoisreuna. Kuva: P. Peltari 2016.

Punaiseksi palanut hiekka mainitaan muistiinpanoissa erikseen muun muassa myös ruudussa X= 501, Y= 719, minkä lisäksi punaista hiekkaa oli viereisillä alueilla myös linjalla X= 504–508, Y= 715–717 (Kuva 77). Ruudussa X= 511, Y= 712 palanut hiekka muodosti puoliympyräkuvion ja siihen oli sekoittunut myös hiilimaata. Tämä kuvio puolitettiin ja sen eteläpuoli tutkittiin kaivamalla.

²³ Koivunen 1997: 42. Punaisen hiekan alueen tulkittiin aiheutuneen ensimmäisen kirkon palosta.

Kuva 77. Ruudun X= 508, Y= 715 lounaisnurkassa punaista hiekkaa. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7156)

Hautojen 54, 55, 101 ja 143 ympäristössä oli myös punaista hiekkaa. Suurehko punaisen hiekan alue oli myös alttariksi nimetyllä paikalla (ks. Haudat kirkon sisällä). Kaikki edellä mainitut punaisen hiekan alueet tulkittiin liittyvän kirkkorakenteeseen, vaikka "alttari" jäikin yhtenäisen suorakulmaiseksi hahmotetun punaisen hiekan alueen ulkopuolelle. Punaista hiekkaa löytyi myös kirkon ulkopuolelle tehdystä koekuopasta ruudusta X= 528, Y= 708. Myös ruudun X= 512, Y= 705 länsireunassa, rakenteen ulkopuolella, havaittiin palanutta hiekkaa. Kivikuopan ympärille ruudun X= 506, Y= 730 tienoille on merkitty punertavan palaneen hiekan alue kartassa 19.

Haudat kirkon sisällä

Kirkon sijaintipaikkaa hahmoteltiin aikaisemmin mainittujen ilmiöiden ja rakenteiden lisäksi myös haudoista tehtyjen havaintojen perusteella. Joidenkin hautojen tulkittiin olevan kirkon sisällä niiden päällä tai reunoilla olleiden maakerrosten perusteella. Kirkon lattiatasoksi tulkittiin esimerkiksi hautakuopan 43 reunoilla havaittu, noin 10 cm:n syvyydellä oleva tumman maan vyöhyke. Mahdollisesti lattian alainen, ihmisen kasaama tasoitehiekkakerrostuma oli havaittavissa selvästi hautojen 24, 25, 43, 45, 46, 47 sekä 48 leikkauksissa. Tämän kerroksen paksuus oli noin 10 cm. Vasta tämän kerroksen alapuolella alkoivat selvästi luonnon muovaamat ja ihmisen sekoittamattomat kerrokset. Lattiantasainen kerrostuma oli heti peltokerroksen alapuolella.

Kirkonpohjan kuoriosaksi ajatellun rakenteen itäpuolelta löytyi Kristus-sormuksella varustettu hauta 59. Kuoriosaksi nimetyn alueen lähetyvillä oli kaksi muutakin sormushautaus (haudat 75 ja 149). Neljäs sormushautaus (hauta 77) sijaitti muista kauempana ruudussa X= 510, Y= 716. Se oli toinen Kristus-sormuksilla varustetuista haudoista. Altтарin tulkittiin sijaitsevan ruudun X= 510, Y= 730 alueella, jossa oli voimakkaasti punaiseksi palanutta hiekkaa.

Kuva 77. Markku Mäki vuoti "alttaria" kaivamassa. Ylhäällä keskellä paalu X= 510, Y= 732. kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7493)

Muut rakenteet

Kirkon lounaisnurkaksi epäilyssä kohdassa avattiin kolmen neliömetrin kokoinen tutkimusalue. Aivan ruudun X= 502, Y= 706 lounaisnurkassa esille kaivettiin rakenne, jota kentällä kutsuttiin lounaisnurkan tukiarkun kiveykseksi (Kartta 65). Maa oli voimakkaasti palanut kiveyksen välistä. Kivien ympäristö oli savimaata, ja alueella oli myös pieniä sorakiviä. Myös kivet olivat ainakin osittain palaneita ja ne vaikuttivat maastoon levinneiltä. Lähellä tukiarkun kiveyksen paikkaa sijaitsi myös kaksi ohutta paalunsijaa, jotka havaittiin mustina pyöreinä läikkinä maassa. Kivien välissä oli myös mahdollinen kivikuoppa (kuva 79, oikealla etualalla), minkä eteläpuolella sijaitsi vielä suurehko, noin 20 x 25 cm:n kokoinen kivi. Sen yläpinnalla oli hieman hiiltä, ja alapuolella (noin 6,04 m mpy) havaittiin merkkejä mahdollisesta hautauksesta.

Kuva 78. Kronqvistin koeja hautojen 66 ja 67 alueella. Ruutu X= 500, Y= 704. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8082)

Kuva 79. Ruutu X= 502, Y= 704 ja osa eteläpuolella olevan ruudun kivistä. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7142)

Ruuduissa X= 517,3, Y= 727–730 havaittiin palaneen hiekan sekä hiilen täyttämiä paalunjälkiä, joita kaivettaessa tulkittiin hirsiseinän tukiarkuksi. Tämä rakenne puolitettiin etelä-pohjoissuuntaisesti ja sen pohjoispuoli tutkittiin. Kaivannossa havaittiin sarkaoja, joka oli rikkonut suunnilleen itä-länsisuuntaisena tummana läikkänä erottuneen rakenteen. (Kartta 68)

Asehuoneeksi kutsuttu alue alkoi ruudun X= 498, Y= 721 kohdalta ja jatkui pohjoiseen päin. Ruudussa havaittiin kovaa soraa, joka tulkittiin asehuoneeseen johtavaksi kulkutiekseksi. Asehuoneen kaakkoiskulmalla havaittiin likainen maaläikkä, jonka keskellä oli nokimaatäplä. Asehuoneen saveuksen kohdalla olivat haudat 117, 121 sekä 123. Ainakin hauta 123, josta löydettiin 1320–1330-luvulle ajoittuva kaksipuolinen hopearaha, oli saveuksen alla. Asehuoneen vieressä oli ympyränmuotoinen läikkä punaiseksi palanutta hiekkää. Tästä muodostelmasta lähti punertava kapea juova pohjoiseen päin noin 1,2 metrin matkan ja kääntyi sitten länteen. Asehuoneen saveuksen eteläreunan alta löytyi muutamia maatuneen puun kappaleita. (Kartat 22 ja 63)

Kuva 80. Savettu asehuoneen pohja. Edessä vasemmalla paalu X= 500, Y= 720. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7504)

Kirkkomaata epäiltiin kiertäneen aitarakenne, joka muodostui kivetyistä ojista, hirren pätkistä, kivistä ja yhdestä paalukiveyksestä. Eteläiseen aitaan tai aitaajaan mahdollisesti liittyviä kiviä havaittiin ainakin ruuduista X= 484, Y= 734 (eteläisen aitarakenteen kivi) ja X= 484, Y= 719–720 (aitaan mahdollisesti liittyvä paalukiveys, kuva 81). Ruudun X= 482, Y= 732 koillisnurkassa ollut paikalleen kaivettu kivi liittyi mahdollisesti paalukiveykseen. Kaivausalueen itäreunassa sijaitsevan kivetyn ojan eteläisin piste oli ruudussa X= 510, Y= 747,5 ja pohjoisin piste ruudussa X= 520, Y= 744 (Kuvat 82–83, Kartta 39). Tähän katsottiin liittyneen ruudussa X= 512, Y= 745 ollut hiiltyneen puun jäännös, joka kulki samansuuntaisesti ojan kanssa. Ojaan liittyviä hirsä on mahdollisesti näkynyt vielä linjan 530–540 kohdilla. Aitaojiin mahdollisesti liittyviä kiviä näkyi ruuduissa X= 529, Y= 712 (tasainen laattakivi, ks. Diakuvataulu, kuva 6765), X= 530, Y= 745 sekä X= 538, Y= 725. Linjalla X= 536, Y= 734–737 havaittiin ojaa ja peltomaan täyttämä kuoppa sekä hiilimaan täyttämä kuoppa. Molemmat kuopat liittyivät mahdollisesti aitarakenteisiin. Kivettyä ojaa havaittiin myös linjalla X= 503–519, Y= 729.

Kuva 81. Kiveys koejassa 484/719. (OY ark. lab. dia 7516)

Kuva 82. Ruudun X= 514, Y= 745 poikki jatkuu noin puoli metriä leveä hiilimaajuova, jonka keskellä on kiviä ja länsipuolella kaksi rinnakkaista juovaa. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7103)

Kuva 83. Aitaoja ruuduissa X= 520–514, Y= 746–747. (OY ark. lab. dia 7112)

Aitaojasta kaakkoon pisteen X= 511, Y= 750 koillispuolella oli myös pieni kivikasa, joka mahdollisesti liittyi myös aidan osiksi hahmotettuihin rakenteisiin. (Kuva 84)

Kuva 84. Pieni kivikasa pisteen X= 511, Y= 750 koillispuolella. Takana kivioja. Kuvattu lounaaseen. (OY ark. lab. dia 7115)

Muita havaintoja

Kaivausalueen keskiosasta löydettiin hevosen hauta pisteen X= 513, Y= 720 tienoilta, haudan 81 länsipuolelta. Kyseessä oli suhteellisen moderni hautaus, joka jätettiin paikalleen.²⁴

Kuva 85. Pentti Koivunen hevosen haudalla. (OY ark. lab. dia 7700)

Mahdollinen nuotion tai lieden pohja havaittiin ruudun X= 506, Y= 749 eteläpuoliskossa. Ilmiö näkyi tummana ympyränmallisena rakenteena maassa. (Kuva 86, Kartta 38)

²⁴ On mahdollista, että ennen haudan avaamista hautakuvio numeroitiin haudaksi 96. Ks. Hauta 96, s.181.

Kuva 86. Itäinen N-S-koneura. Ruudun X= 506, Y= 749 ilmiö. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 6847)

Riihen takaa ruudusta X= 490, Y= 732 löytyi puurasiaksi kutsutun esineen jäännökset.²⁵ Kaivauksilla rasian arveltiin toimineen rahakirstuna, sillä ruutujen X= 506–507, Y=724–730 peltokerroksista tai niiden alapinnalta löytyi useita 1600-luvulle ajoittuvia rahoja sekä yksi 1500-luvun lopun raha.

Kuva 87. Itäinen N-S-koneura riihen takana, ruutu X= 490, Y= 732., rasia. (OY ark. lab. dia 6836)

Yli-Valmarin talosta länsilounaaseen, pellon länsipuolella pienessä metsikössä, kivikon ja lepikön keskellä havaittiin vanhan pajan pohja (Kuva 88). Se sijaitsi 6-10 metriä pellon reunalta länteen ja Valkaman luhdin koillisnurkalta noin 25 metriä koilliseen. Paikalla oli paksun hiilikerroksen peittämiä, suuria ahjon perustakiviä sekä näiden yhteydessä erittäin runsaasti romurautaa ja rautakuonaa. Aluetta raivattiin, pintamaata puhdistettiin ja paikalle tehtiin koekuoppa. Pajan pohjalla oli hiekkaa.

²⁵ Rasian jäännöksiä ei luetteloitu alustavaan löytöluetteloon 1980-luvulla eikä se ole tallessa.

Kuva 88. Ahjon pohjan paljastettu suupuoli, jossa palkeet ovat mahdollisesti sijainneet. Kuvattu koilliseen. (OY ark. lab. dia 6643)

Kuvauspäiväkirjassa ainakin kahta diaa koskien on mainittu Riihipellolla ”tie” noin ruutujen X= 530, Y= 710 tienoilla, läntisessä pohjois-eteläsuuntaisessa koeurassa. Kenttämuistiinpanoista tai kartoista ei löydy lisätietoja tieksi nimetystä alueesta.

Ruumishaudat

Kaikki hautaukset löytyivät Riihipellon kaivausalueelta. Ruumishaudat olivat kristillisen perinteen mukaisia – muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vainajien pää oli idässä. Riihipellolla oli myös muutamia polttohautoja. Selkeimmät rivihaudat olivat kaakkoisneljänneksessä (ks. Diakuvataulu, kuva 8389). Itäisemmän rivin hautojen vainajat (haudat 26 ja 125–127, ks. Diakuvataulu, kuva 8392) näyttivät olevan keskimäärin hieman ylempänä kuin läntisemmän rivin vainajat. 157 hautakuvioista kaivettiin pohjaan 88.

Hautojen kuvauksissa esitetään pääosin kaivaushetkellä tehtyjä havaintoja. Kaivausvaiheessa tehdyt tulkinnot sekä vaikutelmat ilmiöiden merkityksestä avaavat ikkunan kaivaushetkeen, vaikka myöhempi tutkimus onkin voinut täsmentää ja oikaista tietoja. Aineistossa havaittuja eroavaisuuksia, ristiriitaisuuksia ja täsmennyksiä sekä myöhemmän tutkimuksen tarjoamia tietoja esitetään alaviitteissä.

Kaivauksilla ei ollut mukana osteologia ja luiden tunnistus, ikä- ja sukupuoli-indikaattorit perustuivat kirjoista opeteltuun tietoon. Kentällä saatuihin mittaustuloksiin on hyvä suhtautua varauksella.²⁶ Oikeuslääketieteen professori Jorma Hirvonen opasti kaivajia osteologisten havaintojen teossa ja analysoi luumateriaalia yhden päivän ajan.

²⁶ Valmarinniemen kahden vainajan pituusmittausten ristiriitaisuudesta ks. Paavola et al. 2013: 53–55.

Kuva 89. HuK Toini Kemppainen ja lääketieteellisen tiedekunnan dekaani, oikeuslääketieteen professori Jorma Hirvonen. (OY ark. lab. dia 6180)

Kuva 90. Huk Toini Kemppainen haudalla 141. (OY ark. lab. dia 6232)

Vaaitusarvot ja hautojen sijainti ruudussa olivat joidenkin hautojen kohdalla dokumentaatiossa epäselviä tai puutteellisia. Näitä tietoja täydennettiin muun muassa joidenkin löytöluettelossa ilmoitettujen latta-arvojen perusteella. Maanpinnan vaaitusarvoja täydennettiin laskemalla keskiarvo läheisten ruutujen vaaitusarvoista.

Haudan sijainnin ruututieto määräytyi yleisimmin lounaisnurkan paalusta. Puhtaaksi piirretyissä kartoissa näyttää kuitenkin olevan joitakin ristiriitaisuuksia sijainnin suhteen. Tässä raportissa on käytetty hautojen sijaintina kentällä mainittua ruutua, mikäli tieto on löytynyt hautalomakkeista tai päiväkirjasta. Muussa tapauksessa hautojen sijainti ruututasolla on arvioitu karttojen avulla. Puhtaaksi piirretyissä kartoissa on keskenään jonkin verran ristiriitaisuuksia hautojen sijaintien suhteen, mutta karttojen tietoja on vertailtu kenttädokumentaatioon ja siten saatu todennäköisin sijainti haudalle. Eroavaisuuksia oli lähinnä koko hautausaluetta kuvaavien karttojen hautojen koordinaateissa. Näitä karttoja ei ole merkitty jokaisen haudan perustietojen kohdalle erikseen (Kartat 7 ja 23).

Vainajan näkyvissä olevat jäännökset ja muut havainnot kirjattiin kenttämuistiinpanoihin, ja useissa tapauksissa vainajan osia ja esineitä löydettiin laboratoriotutkimuksen yhteydessä myöhemmin lisää. Vainajista otettiin laboratorioissa näytteitä, mutta osa näistä poistettiin vuonna 2015, sillä mikroskooppitarkastelussa niissä ei havaittu säilytettävää materiaalia. Jotkut näytteet olivat ehtineet vuosien saatossa pilaantua, maatua tai hajota kokonaan.

Muistiinpanot haudoissa havaituista rakenteista ja haudan muodoista on tehty eri kaivausvaiheissa ja kaivausten edetessä ovat ilmiöt voineet saada erilaisia merkityksiä. Valmarinniemen aineistoa koskevissa myöhemmissä tutkimuksissa on saatu paljon lisätietoa ja täsmennyksiä muun muassa luumateriaaliin liittyviin kysymyksiin.²⁷

Hautakuoppien pituus ja leveys mitattiin arkistoiduista kartoista. Syvyystietao on laskettu latta-arvojen avulla. Mikäli kentällä tehtiin näistä selvästi poikkeavia havaintoja, kerrotaan se hautaa koskevassa tekstissä. Mittauskäytänteiden johdonmukaisuus ei ole selvillä. Sen lisäksi eri dokumenteista otetut mitat saattavat erota toisistaan. Esimerkiksi hautakuopan koko on kenttämuistiinpanoissa viitannut mahdollisesti pinnalla havaittuun haudan kuvioon, kun taas puhtaaksi piirretyissä kartoissa on mahdollisesti viitattu pohjaan kaivetun hautakuopan kokoon.

Hauta 1

Sijainti: X= 500 Y= 732

Hautakuopan koko: pituus 150, leveys 40 cm, syvyys 46 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 94 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,59

Haudan suunta: Itäkoillis-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1364

Vainajan pituus: 138 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -²⁸

Diat: 8234–8235, 8238–8240, 8246–8258, 8275–8300

Mustavalkokuvat: II-25-6-22, II-25-7-23, II-26-1-(28–30), II-26-2-(31–33), II-26-3-(1–2), II-26-4-(3–6), II-26-5-(7–9), II-26-6-11, II-26-7-(16–18), II-27-1-(19–22), II-27-3-(28–30), II-27-7-(23–25), II-28-2-(30–32)

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta havaittiin 9. päivä kesäkuuta normaalissa peltomaassa Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Hauta löytyi Kronqvistin koeojan sijaintia määritettäessä. Hautailmiötä epäiltiin aluksi vain geologisiksi kerrostumiksi. Ruudun länsireunaan avattiin noin 30 cm leveä ja 20 cm syvä kaivanne ilmiön tarkemman luonteen selvittämiseksi. Kaivanteesta löytyi pääkallonluiksi tunnistettuja luita. Luut hajosivat mahdollisesti tätä koekaivausta tehtäessä.

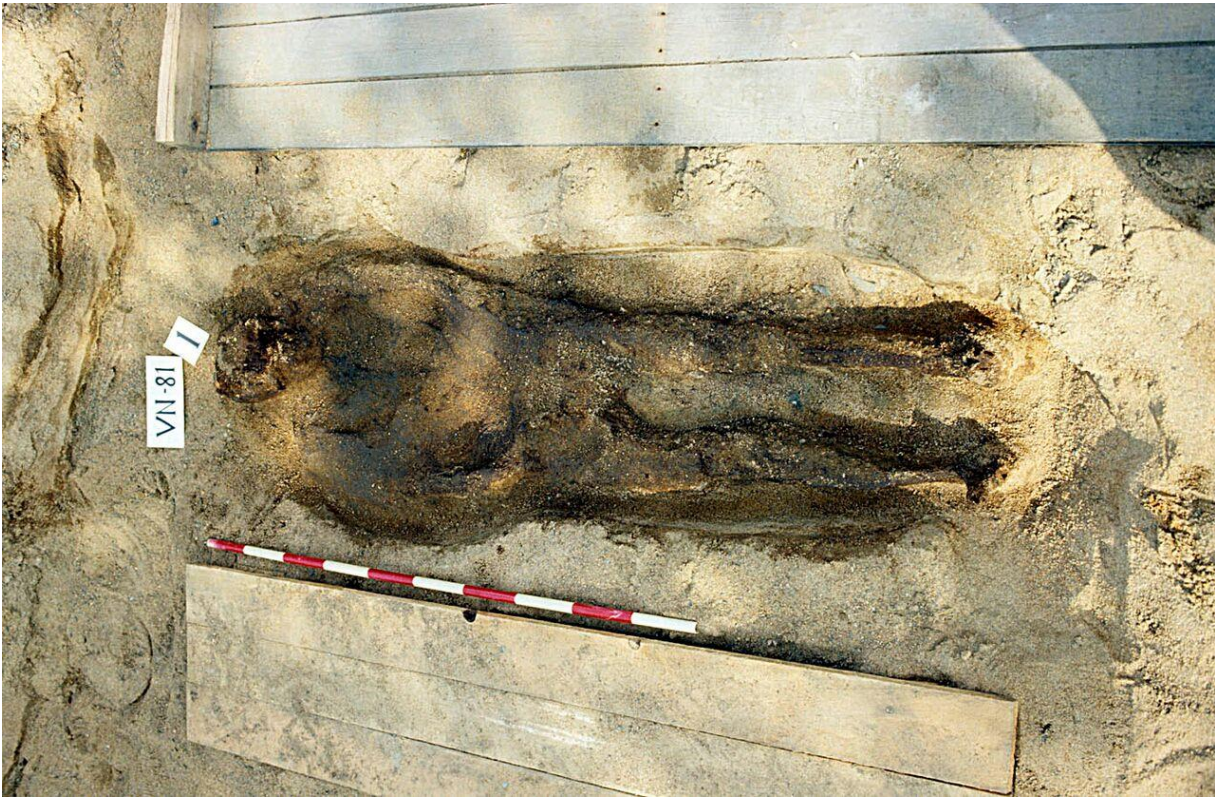
Vainajan pää sijaitti hautakuopan länsilounaispäädyssä. Luurangon jäännökset olivat kaivettaessa heikosti näkyvissä ja vainaja pahasti maatonut. Pääkalloa lukuun ottamatta luut näkyivät vain ruskeina juovina maassa. Vainajan kädet näyttivät olevan ristissä lanteilla. Jalkaterät olivat pystyssä, mutta varpaita ei havaittu. Suorana olevat jalat olivat noin 10 cm:n etäisyydellä toisistaan. Hartioiden kohdalta vainajan

²⁷ Ks. esim. Liitteet I-II, Taavitsainen et al. 2009 ja Siurua 1995. Lahtiperän julkaisematon yhteenveto 1984. Vuonna 2016 luista otettiin näytteitä isotooppitutkimusta varten (KM39304:1369, 1371–1373, 1419–1420, 1425, 1455, 1480, 1482, 1484, 1489, 1491, 1510, 1518, 1522, 1537, 1545, 1547, 1549, 1551, 1553, 1558, 1560, 1568, 1570–1572 ja 1574).

²⁸ Aikuinen, sukupuoli määrittämätön (Liite I: 5).

leveydeksi mitattiin noin 36 cm. Hautakuopan pohjan leikkaus oli puolipyöreä. Haudan reunat eivät olleet aivan suorat, vaan sen leveys vaihteli hieman.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä onnistuttiin saamaan kallosta muutamia kappaleita luuta talteen.²⁹

Kuva 91. Vainaja 1, Kuvattu pohjoisluoteeseen. (OY ark. lab. dia 8294)

Hauta 2

Sijainti: X= 500 Y= 732

Hautakuopan koko: pituus 192 cm, leveys 70 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,61

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1365 (rautaesine)

Löydöt täytemaasta: KM39304:1366–1367 (fajanssi, kuonan kappale)

Luuaineisto: KM39304:1368

Vainajan pituus: 160 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -³⁰

Diat: 8232–8234, 8241–8243, 8246–8248, 8250–8258, 8275–8279, 8301–8309

Mustavalkokuvat: II-25-6-22, II-25-7-23, II-26-1-(28–30), II-26-2-(31–33), II-26-3-(1–2), II-26-4-(3–4), II-28-4-(40–41), II-28-6-(3–4), II-29-6-(19–20), II-30-1-(27–28), II-30-2-32, II-30-3-33

²⁹ Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä saatiin talteen myös kiilteen kappaleita, mutta ne olivat kadonneet löytöaineistosta vuoteen 2015 mennessä. Vainajasta otetuista näytteistä jouduttiin poistamaan myös vasemman reisiluun ja lantion palasia, vasen sääri sekä vasen lonkka ja vasemman reiden yläosa.

³⁰ Aikuinen, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I:5).

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta paljastui 10. päivä kesäkuuta ja sitä kaivettiin 22.6. asti. Hauta oli esineetön ruumishautaus Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Haudan vainajan pää oli kuopan länsiluoteispäädyssä.

Hauta löytyi Kronqvistin koejaa etsittäessä, kun ruutuun tehdystä kaivannon leikkauksesta näkyi katkaistu maakerrostuma. Luut olivat varsin maatuneet; vain rikkoontunut kallo oli selkeästi näkyvässä. Savi oli korvannut luustoa rinnan alueella. Luut olivat maassa maatuneina juovina, eivätkä ne sisältäneet kiinteää luuta. Vainajan käsien asennosta ei saatu selvää. Haudan pohjalla havaittiin kovaksi pakkautunutta savea, karkeaa hiekkaa sekä punaruskeaa hiekkaa.

Vainajan kallon laboratoriotutkimuksen yhteydessä havaittiin röntgenkuvassa veitsenterää muistuttava vaaleampi kohta, joka tutkittaessa osoittautui kiveksi. Kallo oli maatunut, mutta muutamia hampaanosia saatiin talteen.³¹ Haudasta otettiin puhdistuksen yhteydessä näyte, jota epäiltiin rautanapiksi (KM39304:1365).³²

³¹ Vainajasta oli otettu näytteeksi myös oikeanpuoleisen reisiluun yläosa, mutta tämä jouduttiin poistamaan vuonna 2015.

³² Haudan löytölaatikossa oli myös pala fajanssia sekä kuonan kappale, jotka löytyivät oletettavasti haudan päältä tai sen täytemaasta.

Kuva 92. Hauta 2 esiin kaivettuna. Kuvattu länsiluoteeseen. (OY ark. lab. dia 8309)

Hauta 3

Sijainti: X= 502–504 Y= 732–734

Hautakuopan koko: pituus 194 cm, leveys 110 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,57

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1369–1371

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ³³

Diat: 8236–8237, 8244–8245, 8248–8249, 8251–8284, 8299–8300

Mustavalkokuvat: II-25-6-22, II-25-7-23, II-26-1-(28–30), II-26-2-(31–33), II-26-3-(1–2), II-26-4-3, II-26-4-(5–6), II-26-5-(7–8), II-26-5-10, II-26-6-(12–14), II-26-7-(15–17), II-27-1-(20–22), II-27-2-(23–27), II-27-3-(29–30), II-28-2-32

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta havaittiin 10. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Kyseessä oli esineetön haudaus, jossa vainajan pää oli hautakuopan länsiluoteispäädystä. Haudan pohjan leikkaus oli puolipyöreä.

Hauta 3 havaittiin Kronqvistin koejaa etsittäessä, samoin kuin haudat 1 ja 2. Myös tämän haudan piirteitä epäiltiin geologisiksi kerrostumiksi, mutta ruudun länsireunaan tehdyn 30 cm leveän ja 20 cm syvän koekuopan aukaisun myötä havaittiin selkeästi erottuva häiriö luonnollisissa maakerroksissa. Kuten haudan 2 alueella, myös haudan 3 ympärillä havaittiin karkeaa hiekkaa sekä punaruskeaa hiekkaa.

Haudasta havaittiin aluksi vain muutamia kylkiluita, jotka olivat käytännössä pelkkää savea. Alempiin kerroksiin kaivettaessa tuli esiin kovempiakin luita, joita saatiin talteen. Vainajan hampaat olivat särkyneet ja vain kiillepinnat olivat jäljellä. Kovinta luuta oli vain pääkallon ja vasemman reisiluun yläpäässä. Näytteeksi haudasta otettiin orgaanista ainetta, joka irtosi vainajan vasemman polven kohdalta.³⁴

Kuva 93. Haudan 3 vainajan kallo. (OY ark. lab. dia 8264)

³³ Mies, 30–40 vuotta (Liite I: 5).

³⁴ Kyseessä oli joko vasemman reisiluun osa tai ruosteeksi epäilty aine, jotka jouduttiin poistamaan vuonna 2015.

Kuva 94. Hauta 3. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 8270)

Hauta 4

Sijainti: X= 494, Y= 708

Hautakuopan koko: pituus 194 cm, leveys 60 cm, syvyys 23 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 69 cm

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1372–1373

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ³⁵

Diat: 8112–8113, 8123, 8139–8154

Mustavalkokuvat: II-27-4-(31–34), II-28-1-(26–29), II-28-5-(44–45), II-28-6-2, II-29-4-(9–11)

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hauta 4 kaivettiin loppuun 17. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen lounaisnurkassa. Kallon tarkka sijainti oli X= 495,75, Y= 708,6, Z=160. Kyseessä oli esineetön ruumishautaus, jossa vainajan pää oli hautakuopan länsiluoteispäässä. Hauta oli varsin lähellä pintaa ja se löytyi lapiolla kaivettaessa. Samassa yhteydessä vainajan vasemman puolen takaraivon osa rikkoutui. Pään länsipuolella oli saviharjanne ja sen

³⁵ Nainen, 18–25 vuotta (Liite I: 5).

alapuolella puun jäännöksiä, mikä viittasi haudassa olleeseen arkkurakenteeseen. Mahdollisia arkun jäännöksiä oli myös oikealla puolen ruumista kaulan kohdalla. Haudan ympäristö oli puhdasta hiekkaa, ja hautakuopan pohjalla oli kovaksi pakkautunutta savea sekä isorakeista hiekkaa ja punaruskeaa hiekkaa. Hautakuopan koillisnurkassa oli merkkikivi. Kuvien perusteella se ei ole välttämättä ollut kiinni hautakuviassa.

Koko vainaja oli pääpiirteissään näkyvässä, mutta vain maatumana maassa. Vainaja oli asetettu hautaan suorana selällään, mutta pää oli hieman kääntynyt oikealle. Vasen käsi oli rinnalla ja oikea vyötäröllä. Vainajan polvet olivat lähes yhdessä mutta sääriluut olivat hävinneet mahdollisesti noin 0,5 metrin levyistä kaivantoa tehtäessä.

Vainajan kallon yläpuolella oli myös ollut puuta, josta otettiin näyte.³⁶ Laboratoriossa vainajan kallon todettiin olevan hyvin säilynyt. Talteen otettiin kallon luita ja hampaita.

³⁶ Näyte poistettiin vuonna 2015.

Kuva 95. Hauta 4. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 8144)

Hauta 5

Sijainti: X= 495 Y= 731

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 80 cm, syvyys 65–75 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 101 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,56

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8395–8407

Mustavalkokuvat: II-28-2-33, II-28-3-(34–35), II-29-3-5

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27, ARKA 11:55

Hauta 5 oli esineetön ruumishautaus, jonka kaivaminen aloitettiin 17. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen kaakkoisnurkassa. Vainajan pää oli hautakuopan länsilounaispäässä, mutta vartalo-osasta ei ollut mitään jäljellä. Haudan pohjalla oli vain kasvien ja puiden juuria ja mahdollisesti niiden lahoamisesta johtuvaa mustaa maata. Haudan tarkaksi sijainniksi ilmoitettiin X= 495, Y= 731,8. Maassa oli runsaasti punaruskeaa hiekkaa ja hautakuopan reuna oli varsin selvästi erotettavissa vielä 5,98 m mpy. Vainajasta otettiin kentällä talteen kiilteen kappaleita sekä raudan palaksi epäiltyä materiaalia.³⁷ Hautakuoppa oli itäkoillispäästään kapenevan mallinen.

Kuva 96. Hauta 5. Kuvattu länsilounaaseen. (OY ark. lab. dia 8405)

³⁷ Näytteet poistettiin vuonna 2015.

Hauta 6

Sijainti: X= 502, Y= 734

Hautakuopan koko: pituus 168, leveys 54 cm, syvyys 16 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 74 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,49

Haudan suunta: Itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1374–1375 (orgaaniset näytteet)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1376

Vainajan pituus: 145 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ³⁸

Diat: 8310–8320

Mustavalkokuvat: II-28-3-(36–37), II-28-4-38, II-29-3-(6–8)

Kartat: ARKA 11:26, 11:27

Esineetön ruumishautaus 6 kaivettiin 18. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen itäpäässä. Vainajan kallo oli haudan länsipäässä ja kädet olivat ristissä rinnalla. Hiekka oli haudassa puhdasta ja hautakuopan pohjalla oli savea. Vainaja oli vahvasti maatunut – osa luista näytti korvaantuneen savella. Vainajan hahmon pituudeksi mitattiin 145 cm. Haudan pohjan leikkaus oli puolipyöreä. Hautakuoppa oli varsin pinnassa vuoden 1981 maanpintaan nähden. Kallo vaurioituikin maansiirtokoneen renkaan aiheuttamaa mustaa jälkeä poistettaessa.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä saatiin talteen joitakin kappaleita kovia luita ja samassa yhteydessä otettiin näytteitä vainajan luiden ympäriltä. Näytteeksi saatiin kuoriaisen kappale sekä siemeniä. Laboratoriotutkimuksen yhteydessä todettiin myös, että vainajan viisaudenhampaat eivät olleet puhjenneet.

³⁸ 18–20 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 6).

Kuva 97. Hauta 6. Takana oikealla paalu X= 504, Y= 734. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8316)

Hauta 7

Sijainti: X= 504, Y= 708

Hautakuopan koko: -

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: II-28-4-39

Kartat: ARKA 11:12

Epämääräinen, likamaassa ollut hautakuvio 7 havaittiin 17. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen länsiosassa, mutta myöhemmin sitä ei löytynyt aikaisemmista havainnoista huolimatta. Aikaisemmin tältä alueelta oli löytynyt luita koekaivantoa tehtäessä sekä myöhemmin maata seulottaessa muutamia luun siruja. Haudaksi virheellisesti tulkitun kuvion sijainti oli muistiinpanojen mukaan ruudun X= 504, Y= 708 pohjoisreunassa.

Kuva 98. Hautakuvio 7. (OY ark. lab. negatiivi MV II-28-4-39)

Hauta 8

Sijainti: X= 500, Y= 728–730

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 90 cm, syvyys 17 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 68 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 65,5

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: KM39304:1377–1378 (ikkunalasia, rautanaula)

Luuaineisto: KM39304:1379–1381

Vainajan pituus: 173 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ³⁹

Diat: 8224–8233

Mustavalkokuvat: II-28-5-(42–43), II-30-1-(27–28), II-30-2-(29–32), II-30-3-33

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

³⁹ Aikuinen, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 6).

Esineetön hauta 8 kaivettiin 18. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Lapioidessa vaurioitunut vainajan pää sijaitsi haudan länsipäässä. Hauta oli hyvin pinnassa, vain noin 50 cm syvyydessä. Haudassa havaittiin puutappi vainajan tasolla pisteessä X= 501,3, Y= 730. Kyseessä oli mahdollisesti veistetty, 2 cm pitkä ja 0,7 cm leveä puuesine.⁴⁰ Hautakuopan pohjalla oli noin 2 cm:n paksuinen luontainen savikerros. Hautakuopan pohjan leikkaus oli puolipyöreä.

Vainajan kallon lisäksi myös raajat olivat suhteellisen hyvin säilyneet. Sekä oikean käden ranteen kohdalla että vasemman käden vieressä vatsalla oli tumma möykky. Näytteeksi otettiin vasen sääriluu, vasemman nilkkaluun osa, oikea reisiluu sekä vasen reisiluu. Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä saatiin talteen useita kovan luun kappaleita sekä kallosta että raajoista.⁴¹

Kuva 99. Hauta 8. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 8226)

Hauta 9

Sijainti: X= 504, Y= 710

Hautakuopan koko: pituus 184 cm, leveys 68 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 68 cm

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

⁴⁰ Mahdollista puuesinettä ei pystytty paikallistamaan enää vuonna 2015. Vainajan jäännösten mukana oli myös ikkunalasia ja rautanaua muovirasiassa, minkä takia löydöt on luetteloitu tämän haudan yhteyteen.

⁴¹ Haudasta otettiin kaksi näytettä tunnistamattomista aineista, mutta ne olivat ehtineet pilaantua vuoteen 2015 mennessä.

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1382–1391

Vainajan pituus: 160 cm ja 93 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: nainen ja lapsi⁴²

Diat: 8007–8028

Mustavalkokuvat: II-30-7-(21–23)

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hauta 9 havaittiin Riihipellon kaivausalueen länsiosasta jo kesäkuun 18. päivä, mutta se kaivettiin kokonaisuudessaan loppuun vasta 16. päivä syyskuuta. Hauta peitettiin kesäkuussa muovilla ja laudoilla, jotta sen pariin voitiin palata myöhemmin (ks. Diakuvataulu, kuva 8020). Luissa ei syyskuussa havaittu tapahtuneen muutoksia haudan peittämisen jälkeen. Haudassa oli kaksi vainajaa, joista toinen tulkittiin naiseksi, jonka sylissä tai vieressä oli lapsi. Hautaa kutsuttiinkin Madonna-haudaksi.

Hautakuopan reunat eivät olleet kovin selvät. Vainajien päät sijaitsivat hautakuopan länsipäässä ja melko pinnassa, minkä takia aikuisen kallo vaurioitui lapiokaivun yhteydessä. Aikuinen eli pohjoisempi vainaja oli 160 cm pitkä. Suu oli raollaan ja yläleuassa erottui kolme hammasta ja alaleuassa yksi. Lapsi eli eteläisempi vainaja oli 93 cm pitkä. Myös lapsen kiinni olevassa suussa havaittiin hampaista – yläleuassa oli kolme ja alhaalla kaikki hampaat. Aikuinen oli haudassa hieman oikealle kyljelleen kääntynyt, niin että ruumiin vasen puoli oli ylempänä kuin oikea. Kädet olivat lantiolla. Lapsen pää oli kiinni aikuisessa tämän oikean käden kynnärpään tienoilla, sen päällä. Aikuisen sääri mitattiin 43 cm:n pituiseksi ja lantio oli 27 cm leveä.

Lapsen käsivarren, lantion ja erityisesti jalkojen alueella oli runsaasti hiiltynyttä ainesta. Kentällä tehtyjen alustavien tulkintojen mukaan tumma aines olisi voinut liittyä jonkin rakennuksen paloon, mahdollisesti nimenomaan kirkkorakennuksen paloon. Selkeimmin palosta aiheutunutta mustumista oli lapsen vartalon puolella eli haudan eteläpuolella. Haudan läheltä löydettiin hirren jäännöksiä (ks. Kuva 72).

Sekä vainajien tasosta ruumiiden päältä että niiden alta löydettiin palaneita luita. Palaneita luita oli erityisesti lapsivainajan kohdilla, kallosta jalkoihin ulottuvalla alueella X= 504–504,5, Y= 711,2–712. Lapsen ruumiin päällä oli yksi mustunut luunpala ja muutama pieni palanut luunpalanen havaittiin lapsen ylävartalon alla. Aikuisen vainajan ruumiin lähetyvillä oli palaneita luita jalkojen alla sekä lantion ja reisiluun tienoilla. Aikuisen jalkojen luissa oli selvästi palamisen aiheuttamaa mustumista. Vainajien jalkojen puolelta löytyi irtonainen poskihammas.

Näytteeksi otettiin kummankin vainajan päät, palanutta luuta, kovempaa luuta aikuisen vasemmasta reidestä ja lantioluusta sekä irtonainen hammas.

Haudan 9 alta tuli esiin toinen hautakuvio noin 20 cm vainajien tasosta alaspäin (hauta 156).

⁴² Lapsivainaja on arvioitu 3–5-vuotiaaksi. (Siurua 1995:42) Maijanen arvioi lapsen noin 7-vuotiaaksi ja aikuisen 20–30-vuotiaaksi. Kummankaan sukupuolta ei voi määrittää. (Liite I: 6)

Kuva 100. Hauta 9. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8012)

Kuva 101. Haudan 9 vainajat. Kuvattu pohjoisluoteeseen. (OY ark. lab. dia 8009)

Hauta 10

Sijainti: X= 504, Y= 710

Hautakuopan koko: -

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8029

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:12

Hautakuvio 10 havaittiin ruudussa X= 504, Y= 710 Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä. Hautaa ei tutkittu.

Kuva 102. Hauta 10 ruudussa X= 504, Y= 710. Markku Mäki vuoti vieressä. Kuvattu kaakkoon. (OY ark. lab. dia 8226)

Hauta 11

Sijainti: X= 498, Y= 710

Hautakuopan koko: pituus 192 cm, leveys 84 cm, syvyys 20 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 68 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,58

Haudan suunta: itä-länsi
Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: -
Löydöt täyttemaasta: -
Luuaineisto: KM39304:1395–1399
Vainajan pituus: 157 cm
Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁴³
Diat: 8093–8105, 8112–8115
Mustavalkokuvat: II- 30-1-(25–26), II-30-3-(35–36)
Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:18

Hauta tuli esiin 22. päivä kesäkuuta ja se oli kaivettu kokonaisuudessaan kahta päivää myöhemmin. Hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen lounaisnurkassa ja paljastui vain noin puoli metriä maanpinnan alapuolelta. Vainajan pää oli hautakuopan länsipäässä.

Osa vainajan oikeasta kädestä kyynärluusta alaspäin puuttui, mutta keskellä rintalastan alaosa oli mahdollisesti oikean käden nyrkissä oleva kämmen. Vasen käsi oli suorana vainajan kylkeä vasten. Vainajan lantion ja jalkojen päälle oli asetettu ylimääräisiä sääriluita sekä ”kaareva ja levymäinen luu”, jotka eivät tulkinnan mukaan kuuluneet haudan 11 vainajaan.

Hautojen 11 ja 12 välissä oli sikermä poltettuja luita, jotka luettelottiin tämän haudan ja haudan 12 yhteyteen. Luita löytyi sekä hautausasojen yläpuolelta, että myös lähes vainajan tasosta (ks. polttohauta J).

Haudasta otettiin näytteeksi puuta vainajan reisien päällä olleesta kohoumasta⁴⁴.

⁴³ Mies, yli 40 vuotta (Liite I: 6).

⁴⁴ Kohoumalla tarkoitetaan mahdollisesti jalkojen päällä olleita ja näytteeksi otettuja irtoluita. Luita on voitu luulla näytteenottohetkellä puuksi. Näyte poistettiin vuonna 2015.

Kuva 103. Hauta 11. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8101)

Hauta 12

Sijainti: X= 498, Y= 710

Hautakuopan koko: pituus 176 cm, leveys 68 cm, syvyys 24 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 71 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,58

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1400–1405

Vainajan pituus: 177 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁴⁵

Diat: 8093–8098, 8106–8115

⁴⁵ Yli 35 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 6).

Mustavalkokuvat: II- 30-1-(25–26), II-30-3-34, II-30-3-36, II-30-7-(19–20), II-31-3-33

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:18

Hauta paljastui 22. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen lounaisnurkasta. Se oli varsin pinnassa, vain noin puoli metriä maanpinnan alapuolella. Haudan eteläreunan keskivaiheilla oli merkkikivi.

Vainaja oli voimakkaasti maatonut. Pää oli haudan länsipäässä ja kädet olivat rinnan päällä ristissä. Vainajan keskilinjan oikealla puolella kylkiluiden kohdalla oli yhtenäistä ja tummaa orgaanista ainetta. Vainajan eteläpuolella oikean nilkan ja reiden kohdalla oli mahdollisesti arkun rakenteisiin liittyviä tukipuita. Jalat olivat säilyneet jalkateriin asti.

Hautojen 11 ja 12 välistä löytyi sikermä poltettuja luita, jotka luettelottiin näihin hautauksiin kuuluvaksi. Luita löytyi sekä hautausasojen yläpuolelta että myös lähes vainajan tasosta (ks. polttohauta J).

Kuva 104. Hauta 12. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 8108)

Hauta 13

Sijainti: X= 496, Y= 708

Hautakuopan koko: pituus 250 cm, leveys 100 cm, syvyys 32 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 76 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,59

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1406–1407

Vainajan pituus: (180–)190 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -⁴⁶

Diat: 8112–8126

Mustavalkokuvat: II-30-3-37

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:18

Itä-länsisuuntainen hauta 13 tuli esiin 22. kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen lounaisnurkasta. Vainajan pää oli haudan länsipäässä. Esineetön hautaus oli varsin lähellä maanpintaa, vain noin puoli metriä sen alapuolella. Haudan pohjan leikkaus oli puolipyöreä. Hautakuopan pohjalla ei juuri ollut savea, ja seinämässäkkin vain ohuena rantuna. Maansiirtokone oli painanut vainajan sääret polvesta alaspäin kuopalle, mutta ne eivät kuitenkaan olleet katkenneet.

Varsin isokokoisen vainajan pää oli vasemmalle kääntynyt. Kädet olivat suorana sivulla. Vasemman jalan pohkeen tuntumassa oli ”möykky”, joka jälkitöissä todettiin kiveksi ja poistettiin. Jalkopäässä havaittiin kaivettaessa mahdollinen rautaesine.⁴⁷ Vainaja oli pitkälle maatonut, mutta joitakin luita saatiin otettua näytteeksi. Vainajan vierestä otettiin myös orgaaninen näyte.⁴⁸

Kuva 105. Hauta 13. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8119)

Hauta 14

Sijainti: X= 518, Y= 709–712

Hautakuopan koko: pituus 172 cm, leveys 84 cm, syvyys 46 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 110 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,41

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

⁴⁶ Aikuinen, mahdollisesti mies (Liite I: 7).

⁴⁷ On mahdollista, ettei kyseessä ollut esine, sillä sitä ei lisätty alustavaan löytöluetteloon.

⁴⁸ Näyte poistettiin vuonna 2015.

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: KM39304:1408 (kivi)

Luuaineisto: KM39304:1409–1411

Vainajan pituus: pohjoisempi 155 cm, eteläisempi 149 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁴⁹

Diat: 7627–7630

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9

Hauta havaittiin Riihipellon kaivausalueen koillisnurkassa. Hautakuopan saveton pohjataso oli varsin syvällä eli yli metrin maanpinnan alapuolella.

Samassa hautakuopassa oli kaksi vainajaa ja mahdollisesti kolmas pienikokoisempi näiden keskellä.⁵⁰ Kaivausten aikana pidettiin hieman epätodennäköisenä, että keskellä oleva vainaja olisi kuulunut alkuperäiseen hautaukseen – kallon lisäksi muuta ruumista ei juuri voitu hahmottaa ja kahteen muuhun vainajaan verrattuna kallo oli epätavallisessa paikassa. Ylimääräinen kallo sijaitsi vainajien lantioluiden päällä. Vainajien jalat olivat kiinni toisissaan. Vainaja 14/2 oli hieman oikealle kääntynyt ja 14/3 oli pää suorassa ja molemmat olivat suorana selällään. Päiden välissä oli kivi. Hautakuopan kaakkoisnurkassa oli merkkikivi, joka sijaitsi puhtaassa hiekassa.

Vainajan vierestä otettiin kentällä orgaaninen näyte⁵¹ ja laboratoriossa tutkittiin vainajaa 1, josta otettiin talteen hampaita. Kaikista vainajista saatiin kallon luita näytteeksi.

⁴⁹ Vainaja 14/2 on mahdollisesti nuori aikuinen ja vainaja 14/3 on aikuinen, mutta kummankaan sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 7).

⁵⁰ Tätä raporttia varten pohjoisempi vainaja numeroitiin vainajaksi 3, eteläisempi vainajaksi 2 ja ylimääräinen kallo numeroksi 1. Muistiinpanoissa eteläisempi vainaja on numero 1 ja pohjoisempi numero 2.

⁵¹ Näyte poistettiin vuonna 2015.

Kuva 106. Hauta 14 esiin kaivettuna. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7629)

Hauta 15

Sijainti: X= 494, Y= 713

Hautakuopan koko: pituus 180, leveys 70, syvyys 27 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 70 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,54

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1412–1416

Vainajan pituus: eteläisempi 120 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: eteläisempi lapsi⁵²

Diat: 8155–8162

Mustavalkokuvat: II-30-6-(16–18)

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:16, ARKA 11:18, ARKA 11:59

⁵² Lapsi on arvioitu 6–7-vuotiaaksi (Siurua 1995: 43). Heli Maijanen arvioi lapsen 6-vuotiaaksi ja vanhemman vainajan 18–25-vuotiaaksi. Kummankaan sukupuolta ei voi määrittää. (Liite I: 7)

Riihipellon kaivausalueen lounaisnurkan tienoilla sijainnut hauta 15 avattiin 30.6. Haudassa oli kaksi vainajaa, joiden päät olivat haudan länsipäädyssä. Ruumiit olivat vain 50–70 cm maanpinnan alapuolella. Haudan eteläpuolella oli noin 10 x 17 cm:n kokoinen merkkikivi hautakuopan puolivälin tienoilla (X= 495,1, Y= 714). Myöhemmin haudaa puhdistettaessa tuli esiin kivi myös hautakuopan pohjalta kaakkoiskulmasta sekä neljä muuta pienempää kiveä (ks. Kuva 108). Haudasta löytyi myös palanutta luuta (ks. polttohauta N). Hauta 15 oli itänurkastaan kiinni hautakuviossa 23.

Vainajien luut olivat maatuneet. Eteläisempi vainaja oli huomattavasti pienempi ja todennäköisesti lapsi. Kädet olivat mahdollisesti ristissä rinnalla. Vainajat olivat aivan kylki kyljessä olkapäitä ja eri suuntiin osoittavia päitä lukuun ottamatta. Pohjoisempi vainaja oli hieman pohjoiseen päin kallellaan – oikea olkapää oli vasenta ylempänä. Kädet olivat vatsalla. Erityisesti pohjoisemman vainajan hammasrivit olivat selvästi nähtävillä. Vainajien jalkaterät puuttuivat molemmilta tai niitä ei enää voitu havaita.

Laboratoriossa tutkittiin vainajien kalloja ja saatiin talteen leukaluiden kappaleita sekä hampaita.

Kuva 107. Haudan 15 kaksi vainajaa. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8160)

Kuva 108. Haudan 15 pohja. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8162)

Hauta 16

Sijainti: X= 504, Y= 730

Hautakuopan koko: pituus 74 cm, leveys 30 cm, syvyys 18 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 48 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,81

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: 78 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi

Diat: 8197–8200

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineetön hauta 16 kaivettiin 24. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Pitkälle maatuneen vainajan pää oli haudan länsipäädystä. Kyseessä arveltiin olevan pienen lapsen luuranko. Pituudeksi mitattiin 78 cm. Vainajan jalat erottuivat selvästi. Käsiiä ei voitu hahmottaa, sillä ylävartalo ja kädet olivat maatuneet yhtenäiseksi alueeksi. Lisäksi vainajasta jäljelle jäänyt hahmo kärsi vahinkoja kaivettaessa. Haudasta ei saatu otettua näytteitä.

Kuva 109. Hauta 16. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8200)

Hauta 17

Sijainti: X= 502, Y= 730

Hautakuopan koko: pituus 170 cm, leveys 60 cm, syvyys 42 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 78 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,73
Haudan suunta: itä-länsi
Arkun jäänteitä: kyllä
Hautalöydöt: KM39304:1418 (orgaaninen näyte)
Löydöt täytemaasta: KM39304:1417 (naula)
Luuaineisto: KM39304:1419–1420
Vainajan pituus: -
Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁵³
Diat: 8212–8223
Mustavalkokuvat: II-30-4-10, II-30-5-(11–15), II-31-1-(24–26)
Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineetön hauta 17 kaivettiin esiin kesäkuun lopussa Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Hautakuopan eteläsivulla, vainajan pään tasolta polven tietämillä ulottuvalla alueella havaittiin korkea saviseinämä, joka oli mahdollisesti arkun ulkoreunaa vasten pakkautumalla muodostunut. Seinämän yläpäässä oli puun jäänteitä ja sen sisäpuolelta löytyi pieni pyöreä pala luuta. Myös jalan kohdalla oli saviseinämä, jonka arveltiin liittyvän mahdolliseen arkuun. Täytemaasta löytyi myös taivutettu rautanaula. Vainajan vasemman reiden kohdalla oli samantapainen tukipuuta muistuttava jäännös kuin haudan 12 vainajan eteläpuolella. Vainajan rinnalta reisille ulottuvalla alueella oli luita, joiden ei tulkittu kuuluvan vainajaan.

Vainajan luut olivat maatuneita. Ainoastaan kallossa oli jäljellä vahvempaa luuta. Vainajan jalat katkesivat tutkittaessa viereistä vainajaa ruudussa X= 502, Y= 732⁵⁴. Kaivettaessa saatiin vaikutelma, että leuassa olisi voinut olla karvoja. Hampaat erottuivat selkeästi sekä ylä- että alaleuassa. Vainajan oikealla puolella käsivarren kohdalla havaittiin selvästi erottuva, mutta kokonaan maaton möykky. Jalkojen välissä oli palanut puuta, josta otettiin hiilinäyte. Myös itse ruumis vaikutti hiiltyneeltä.

Vainajasta otettiin useita luunäytteitä, mutta vain kallon luut sekä oikea sääriluu olivat vielä säilytyskelpoisia vuonna 2015. Myös vainajan pään vieressä olleesta tummasta läikästä otettiin kentällä näyte.⁵⁵ Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vahvistettiin kalloa ja samalla kalloa ympäröinyt hiekka tutkittiin. Hiekkaa seulottaessa löytyi ”siemeniä”, jotka osoittautuivat *Cenococcum*-sieneksi⁵⁶.

⁵³ Mahdollisesti mies, 18–25 vuotta (Liite I: 7).

⁵⁴ Haudan 17 lähistöllä sijaitsevat haudat 3 (itäpuolella), 114 ja 8 (eteläpuolella) sekä 73 ja 16 (pohjoispuolella). Todennäköisesti hautadokumentaatioissa ruudun haudalla tarkoitetaan hautaa 3.

⁵⁵ Luunäytteistä poistettiin vasemman käsivarren luu, oikea lonkkaluu sekä kappale vasenta sääriluuta. Myös hiilinäyte sekä pään viereisestä tummasta läikästä otettu näyte poistettiin säilytyskelvottomana.

⁵⁶ Merja Seppä-Heikka 1981. Maininta haudan 17 lomakkeessa.

Kuva 110. Hauta 17. Piste X= 502, Y= 730 oikeassa yläkulmassa. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 8214)

Hauta 18

Sijainti: X= 515, Y= 722

Hautakuopan koko: pituus 130 cm, leveys 80 cm, syvyys 35 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 111 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,39

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1422–1424 (brakteaatti, kangasta, orgaaninen näyte)

Löydöt täytemaasta: KM39304:1421 (naula)

Luuaineisto: KM39304:1425

Vainajan pituus: 158 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁵⁷

Diat: 7778, 7782–7788

Mustavalkokuvat: II-37-6-34

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:14

Hautakuopat 18 ja 19 paljastuivat koneella tehdystä maansiirrosta noin 40 cm pinnan alapuolelta peltokerroksen alta Riihipellon kaivausalueen pohjoisosasta. Hauta 18 oli esineellinen hauta, joka kaivettiin kokonaisuudessaan 25. päivä kesäkuuta. Haudan täytemaasta löytyi rautanaula (ks. Diakuvataulu, kuva 7783). Vainajan jäännösten lisäksi haudasta löytyi brakteaatti (X= 516,64, Y= 723) vainajan vasemmalta puolelta lantion päältä (ks. Diakuvataulu, kuva 7787). Hautakuopan eteläpuolella oli merkkikivi, joka sijaitsi

⁵⁷ 20–30 vuotta, mahdollisesti mies (Liite I: 8).

hautojen 18 ja 19 välissä keskellä.⁵⁸ Hautaa 18 kaivettaessa haudan 92 vainajan jalat tulivat esiin hautakuopan lounaispäädyssä, mutta haudat eivät kuitenkaan olleet kiinni toisissaan.

Maatunut vainaja makasi haudassa suorana selällään. Jalat olivat muun vartalon keskilinjasta poiketen hieman etelään päin. Oikea käsi oli lantiolla suorana ja vasen mahdollisesti taivutettuna kyynärpäätä rinnalle ylös. Pää oli vasemmalle vinossa ja leuka erittäin ylhäällä. Kaivettaessa hampaita havaittiin yläleuassa neljä ja alaleuassa kuusi.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä käsiteltiin kalloa ja kahtena palana ollutta vasenta säärtä, sekä lantion oikealla puolella ollutta maatumaa, jota epäiltiin kankaaksi. Myös ihoa ja hampaita otettiin näytteeksi.⁵⁹

Kuva 111. (vas.) Hauta 18 ja lastan kärjen kohdalla brakteaatti (löytö 111) (OY ark. lab. dia 7785). Kuvattu pohjoiseen päin. Kuva 112. (oik.) Haudat 18 ja 138 kuvattuna pohjoiseen päin. (OY ark. lab. dia 7788)

Hauta 19

Sijainti: X= 515, Y= 724

Hautakuopan koko: -

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,47

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7776–7781

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:14

⁵⁸ Yksi kivi on merkitty myös hautojen 18 ja 138 lähistölle pisteen X= 517, Y= 724 paikkeille kenttäkartassa no. 248.

⁵⁹ Ihonäytteen todettiin mikroskooppitarkastelussa vuonna 2015 sisältävän vain multaa. Samalla aineistosta poistettiin myös vasemman sääriluun täysin maatuneet palat.

Tutkimatta jäänyt hautakuvio 19 havaittiin 25. päivä kesäkuuta haudan 18 kanssa 40 cm peltokerroksen alapuolella. Hautat sijaitsivat Riihipellon kaivausalueen pohjoisosassa. Hautojen 18 ja 19 keskellä oli merkkikivi.

Kuva 113. Ruutu X= 515, Y= 724–726 ja siinä olevat haudat 18 ja 19. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7778)

Hauta 20

Sijainti: X= 507, Y= 714

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 100 cm, syvyys 21 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 65 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,72

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1426 (orgaaninen näyte)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1427–1429

Vainajan pituus: 150 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁶⁰

Diat: 7769–7772

Mustavalkokuvat: II-31-2-(29–30), II-36-4-31

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:12, ARKA 11:13

⁶⁰ 30–40 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 8).

Hauta havaittiin 25. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen länsiosassa. Hautakuoppa oli länsilounas-itäkoillissuuntainen, mutta vainaja oli haudassa itä-länsi- ja länsilounas-itäkoillissuuntien välisesti. Haudan tarkka sijainti oli X= 507,78, Y= 714,70⁶¹. Vainaja oli suorana selällään, vasen puoli ruumiista hieman alempana kuin oikea. Vasen käsivarsi nousi kyynärpästä alkaen vatsan päälle ja oli hieman koholla. Olkapäätä lukuun ottamatta oikean käden luita ei pystytty varmuudella havaitsemaan. Vainajan kylkiluut olivat kaivausvaiheessa hyvin näkyvissä. Vainajan päällä oli muutama pala hiiltä. Kentällä lantion leveydeksi mitattiin 26 cm, säären pituudeksi 33 cm ja vasemman jalan koko mitaksi 70 cm.

Laboratoriotutkimukseen otettiin vainajan kallo, sekä oikeanpuoleisen reisiluun yläosa sekä vasemman käsivarren alaosa. Kallon tutkimuksen yhteydessä vainajan suussa havaittiin mustaa ainesta, jota epäiltiin juureksi.

Kuva 114. Hauta 20. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7772)

Hauta 21

Sijainti: X= 506, Y= 715

Hautakuopan koko: pituus 180 cm, leveys 70 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,64

⁶¹ Kaikki haudasta luetteloidut löydöt ovat saaneet samat sijaintitiedot. Kenttäkarttojen mukaan vainajan vasen olkavarsi ulottuu mainittuihin koordinaatteihin.

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7769–7771

Mustavalkokuvat: II-31-2-(29–30)

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hautakuvio havaittiin Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä haudan 20 eteläpuolella, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 115. Haudat 20 ja 21. Hauta 20 ruudussa X= 507, Y= 714 (kuvassa oikealla) ja 21 (kuvassa vasemmalla) ruudussa X= 506, Y= 715. Kuvattu lounaaseen. (OY ark. lab. dia 7770)

Hauta 22

Sijainti: X= 502, Y= 715

Hautakuopan koko: pituus 254 cm, leveys 80 cm, syvyys 50 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 94 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,63

Haudan suunta: itä-länsi / itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1438a–b–1444 (vaatekoristeen ja puukon osia, metallilevyn kappale, metalliesine, kivi, orgaanisia näytteitä)

Löydöt täytelmästä: KM39304:1430–1437 (brakteatteja)

Luuaineisto: KM39304:1445–1449

Vainajan pituus: 168 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁶²

Diat: 8038–8076

Mustavalkokuvat: II-31-3-31, II-34-6-(2–4)

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hauta 22 havaittiin 26. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä. Hautaus oli suunnaltaan itä-länsi- ja itäkoillis-länsilounassuuntien välisesti. Kyseessä oli esineellinen hautaus, jonka alueelta löytyi myös palanutta luuta. Vainajan jalkopäästä löytyi muutaman hiilenpalasen ympäröimä ja mahdollisesti palanut kivi, joka otettiin näytteeksi. Haudan päällä oli kaksi pientä kiveä, joista toinen oli haudan puolivälissä ja toinen lähempänä sen länsiosaa.

Haudan kaivaminen aloitettiin 20.8. hautakuvion rajoja noudattaen. Kesäkuussa piirretyn kartan mukaan hautakuoppa oli isompi mitä elokuussa kaivettiin. Haudan täytemaasta löytyi runsaasti palanutta luuta sekä kahdeksan brakteaattia. Ruumishaudan päällä oli polttohauta E.⁶³ Luunsirut eivät aluksi näyttäneet muodostavan kiinteää kokonaisuutta, mikä voi johtua siitä, että polttohauta oli rikottu jo aikaisemmassa vaiheessa. Tulkittiin mahdolliseksi, että polttohaudasta on kaivettu läpi hautaa 22 kaivettaessa ja palaneet luut ovat tulleet täytemaan mukana takaisin haudan päälle, sillä palaneita luita oli aivan vainajan tasalla asti. Polttohautaan kuuluneet löydöt on luetteloitu tämän haudan yhteyteen. Kaivaessa havaittiin, että täytemaasta hartoiden ja pään kohdalta ei löytynyt suhteellisesti samaa määrää palaneita luita kuin muulta osalta. Palaneita luita löytyi 0,5 metrin (juuri hautakuvion pinnan alapuolelta) ja sen jälkeen 0,8 metrin syvyydestä vainajan päältä ja selvimmät keskittymät olivat haudan länsipäässä ja keskellä. Yksi isompi palanut luu oli aivan oikean reisiluun vieressä sekä haudassa olevan kiven vieressä. Palaneita luita oli kasassa ainakin kohdassa X= 502,3, Y= 716. Maassa ei havaittu palaneiden luiden kohdalla palojälkiä, mutta hieman isompi keskittymä hiilenpalasia löydettiin haudan itäpuoliselta alueelta noin pisteestä X= 502, Y= 717, 6,37 m mpy.

Vainajan lantion seudulta löytyi vaatteesta peräisin olevat⁶⁴ kolme rinnakkain olevaa pronssispiraalia, joiden sisällä oli 4–5-päinen kierretty villalanka (seulasta, vasemman käden kohdalta, KM39304:1438). Myöhemmin laboratoriokaivauksessa samasta yhteydestä spiraaleja löytyi lisää. Lisäksi haudasta löytyi metallin pala ja puukahvaisen puukon⁶⁵ osia samoin vainajan vasemmalta puolelta lantion seudulta.

Vainaja oli haudattu suorana selällään. Suu oli auki ja pää hieman vasemmalle kallistunut. Kädet olivat pitkin ruumiin sivua ainakin kyynärpäihin asti, mutta muita käden osia ei varmasti havaittu. Jalkaterien kohdalla oli epämääräinen tumma maatumamöykky.

Kaivettaessa hampaita näkyi alaleuassa ainakin yhdeksän ja yläleuassa oli kaksi takahammasta molemmilla puolilla. Alaleuassa oli ilmeisesti täydellinen hampaisto ja hampaat olivat hyväkuntoisia. Lantion leveydeksi mitattiin noin 27 cm.

Koko vainaja otettiin talteen laboratoriotutkimusta varten (Diakuvataulu, kuva 8060). Erikseen tutkittiin kallo, josta saatiin talteen kovaa luuta. Kallon tutkimuksen yhteydessä otettiin näytteeksi hiiltä, maatumuneen luun pinnassa ollutta harmahtavaa ainetta, palanutta luuta, kuitumaista ainetta sekä musta täplä

⁶² Yli 25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 8).

⁶³ Kaikki kahdeksan brakteaattia tulkittiin kuuluneen polttohautaan E, mutta ne on luetteloitu haudan 22 yhteyteen.

⁶⁴ Liite III: 2-4.

⁶⁵ Arkistoimaton konservointikuva K236 Diakuvataulun s. 401.

määrittämätöntä ainesta.⁶⁶ Rintakehän tutkimuksessa näytteeksi otettiin palanutta luuta, tinaspiraaleja⁶⁷, maatuneen luun pinnassa ollutta tummaa ainesta, jota epäiltiin ihoksi tai tekstiiliksi sekä täplä mustaa ohutta ainesta.⁶⁸ Reisiluiden tutkimuksen yhteydessä näytteeksi otettiin hiiltynyttä puuta, siemenkotelo, palanutta luuta, tumma täplä tunnistamatonta ainesta sekä puunjuuria.⁶⁹ Sääriluut olivat täysin maatuneet, eikä niistä saatu näytteitä. Sääriluiden yhteydessä olleet palaneet luut laitettiin samaan rasiaan reisiluiden yhteydessä löytyneiden palaneiden luiden joukkoon. Jalkaterien tutkimuksen yhteydessä luiden havaittiin olevan täysin maatuneita, mutta näytteeksi saatiin palanutta luuta sekä orgaanista, tunnistamatonta ainetta. Jalkaterien läheltä löytynyt kivi säilytettiin jatkotutkimuksia varten.

Kuva 116. Hauta 22. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8042)

Kuva 117. Hauta 22, pääpuoli. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8057)

⁶⁶ Hiilinäyte jouduttiin poistamaan vuonna 2015 ja kuituja ja palaneita luita lukuun ottamatta muut näytteet olivat kadonneet.

⁶⁷ Koivunen (Koivunen 1997: 45) mainitsee yhdessä haudassa olleen tinalankakoristeluita, joista otettiin röntgenkuvat. Tina oli ehtinyt hajota pahoin, eikä lankoja saatu talteen. Röntgenkuvat tarkistettiin vuonna 2016, eikä niistä pystytty varmuudella havaitsemaan langan jäännöksiä. Todennäköisesti kyseessä oli nimenomaan hauta 22, sillä muissakaan haudoissa ei ole mainintaa tinaisista koristeista.

⁶⁸ Vain palanut luu oli tallessa ja säilytyskelpoista vuonna 2015.

⁶⁹ Vain palaneet luut sekä siemenkotelo olivat säilytyskelpoisia. Myös itse reisiluut olivat täysin maatuneet.

Kuva 118. Hauta 22. Kuvattu luoteeseen. (OY ark. lab. dia 8059)

Hauta 23

Sijainti: X= 496, Y= 715

Hautakuopan koko: pituus 222 cm, leveys 52 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,57

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8163

Mustavalkokuvat: II-31-3-32

Kartat: ARKA 11:18, ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hautakuvio havaittiin 26. päivä kesäkuuta Riihipellon kaivausalueen lounaisnurkassa. Se oli länsinurkastaan kiinni haudassa 15. Hautakuviota ei tutkittu.

Kuva 119. Hautakuviot 23 ja 29 (mahdollinen hauta). Kuvattu luoteeseen. (OY ark. lab. dia 8163)

Hauta 24

Sijainti: X= 507, Y= 722

Hautakuopan koko: pituus 208 cm, leveys 86 cm, syvyys 67 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 106 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,85

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: KM39304:1450 (solki)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1451–1452

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7851–7866, 8165

Mustavalkokuvat: II-31-2-28, II-33-2-(19–20), II-33-4-(27–28), II-33-6-(34–36)

Kartat: ARKA 11:11, ARKA 11:10

Esineellinen hauta 24 havaittiin 26.6. Hajanaisten luiden alta löytyneestä hautauksesta 24/2⁷⁰ löytyi solki, johon kuului kankaan jäännöksiä ja pronssispiraalirenkaita. Solki löytyi seulasta, mutta seulottava maa tuli mahdollisesti vainajan päältä lantion seudulta.

Haudassa oli siis kahden vainajan jäänteitä – päällimmäisenä olleen sekaisen luulöydön alta löytyi toinen, maaton luuranko. Päällä olevat luut olivat hautakuopan puolivälissä, 45–50 cm peltokerroksen alapuolella ja hajanaisesti sekä poikkipäin sijoitettuna toisen vainajan päälle. Päällimmäisiä luita ei pystytty kentällä varmuudella tunnistamaan, joskin haudan itäpään eteläreunalla oli mahdollisesti käsivarren luu noin 10 cm muiden irtoluiden tasoa ylempänä. Kalloa ei löytynyt. Luut olivat hyvin sekalaisesti sijoittuneet, koska ne olivat eri tasoilla eikä luilla ollut tuntunut olevan yhteyttä toisiinsa. Maassa oli paikoitellen saviläikkiä haudan itäpäässä. Haudan leikkauksessa oli selvästi erottuva, noin 10 cm:n paksuinen hiekkakerros, joka havaittiin myös haudoissa 25, 43, 45–48 (ks. *Haudat kirkon sisällä* s. 46).

Alla olevan vainajan luut olivat tummuneet, mutta niissä ei havaittu palojälkiä. Kaivaushetkellä niiden tulkittiin olleen mahdollisesti veden turmelemia. Vainaja oli haudassa selällään ja vyötäröstä hieman vasemmalle eli pohjoiseen vinossa. Kädet olivat taivutettuina vartalon päälle ja olkapäät näyttivät korvia kohti kohotetuilta. Vainajan kylkiluut eivät erottuneet selkeästi, vaan yhtenäisenä tummana alueena. Pään yläpuolella oli mahdollisesti arkun jäännöksiä. Vainajan lantion päällä oli tumma irtonainen luu, jonka pituus kentällä mitattuna oli 38 cm.

Laboratoriotutkimukseen otettiin vainajan kallo, joka oli suurimmaksi osaksi maaton. Siitä saatiin talteen muutamia kovan luun kappaleita. Vainajan polvien välissä olleesta tummasta maatumamöykystä otettiin näyte.⁷¹

Kuva 120. Hauta 24. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7865)

⁷⁰ Kaivausdokumentaatiossa hajanaiset luut merkittiin numeroksi 24/1 ja niiden alla oleva vainaja numeroksi 24/2. Hajanaisia ja mahdollisesti hyvin maaton luita ei jostain syystä otettu talteen tai ne olivat vuoteen 2015 mennessä kadonneet löytömaterialin joukosta.

⁷¹ Näyte jouduttiin poistamaan vuonna 2015 ja samoin jouduttiin poistamaan vainajan lantion päällä olleen irtonaisen luun osa.

Hauta 25

Sijainti: X= 509, Y= 723

Hautakuopan koko: pituus 170 cm, leveys 80 cm, syvyys 60 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 112 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,61

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1453

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁷²

Diat: 7851–7854, 7867–7872

Mustavalkokuvat: II-31-2-28, II-33-2-(21–22)

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hauta 25 havaittiin kesäkuun loppupäivinä mutta kaivettiin elokuun 17. päivä ja se sijaitsi Riihipellon kaivausalueen keskiosassa. Haudan täytEMAasta löydettiin metallinpala⁷³, jota epäiltiin erittäin huonossa kunnossa olevaksi tinahelaksi (X= 509,30, Y= 723,20, 6,35 m mpy). Haudan länsipään leikkauksessa oli iso, 20 x 16 x 10 cm:n kokoinen palamaton luonnonkivi, jonka yksi sivu oli suora ja toinenkin lähes suora. Sen päällä kerrokset olivat eheät, eikä sen ympärillä havaittu palojälkiä. Haudan pohjatasolla oli runsaasti ruostehiekkää ja syvälle meneviä juuria. Vainajan päällä oli mahdollisesti hautausvaatteen jälkiä. TäytEMAassa oli muutamia erittäin pieniä ja sekavasti sijainneita maatuneiden luiden palasia. Myös eteläpuolella olevassa haudassa 24 oli irrallisia luita täytEMAassa. Haudan leikkauksessa oli selvästi erottuva, noin 10 cm:n paksuinen hiekkakerros, joka havaittiin myös haudoissa 24, 43, 45–48 (ks. *Haudat kirkon sisällä* s. 46).

Vainaja oli asetettu siististi hautaan suoraan selälleen kädet vyötäröllä, mutta kädet eivät kuitenkaan yltäneet yhteen. Pää oli hieman vasemmalle kääntynyt. Rinta oli kolmen tai neljän kylkiluun alueella ylhäältä lukien hyvin tumma yhtenäinen alue ja samalta näytti myös alimpien kylkiluiden, lantion ja vyötärön alue. Alahampaita oli kaivettaessa tallessa ainakin kuusi. Lantion leveydeksi mitattiin 29 cm ja reisiluun pituudeksi 40 cm. Vainajan jalkaterät eivät erottuneet hautauksesta.

Näytteeksi otettiin tummaa ainesta vainajan jalkojen välistä lantioluiden alapuolelta. Ainesta epäiltiin hautajaisvaatteeksi, vaikka silmämääräisesti siinä ei nähty merkkejä kuiduista.⁷⁴

⁷² Yli 25 vuotta, sukupuoli määrittämätön (Liite I: 9).

⁷³ Metallinpala oletettavasti otettiin talteen, mutta se oli hävinnyt vuoteen 2015 mennessä.

⁷⁴ Näyte poistettiin vuonna 2015. Samalla poistettiin aineistosta vasen reisiluun, sekä orgaaninen näyte rinnan päältä olleesta tummasta alueesta.

Kuva 121. Hauta 25. Kuvattu länsilounaaseen. (OY ark. lab. dia 7868)

Hauta 26

Sijainti: X= 498, Y= 730

Hautakuopan koko: pituus 176 cm, leveys 68 cm, syvyys 56 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 94 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,67

Haudan suunta: itä-länsi/itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1454 (rautaesine)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1455–1456

Vainajan pituus: 139 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁷⁵

Diat: 8321

Mustavalkokuvat: II-31-2-27, II-35-4-44, II-36-5-34, II-37-2-13, II-37-4-23

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta 26 tutkittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Vainajan vasemman käden puolella havaittiin hiekassa esine, joka kaivaushetkellä vaikutti metallikärjen kappaleelta (KM39304:1454). Vainajan vieressä oikealla puolella oli kivi.

Vainajan luut olivat pitkälle maatuneet – vain kallossa oli kovempaa luuta jäljellä. Vainaja oli asetettu hautaan suorana selällään siistissä asennossa. Haudan länsipäässä ollut pää oli vasemmalle kallistunut. Oikean käden asento vaikutti epäluonnolliselta – olkavarsi oli taivutettuna jyrkästi rinnalle, käsivarsi kohti vasenta solisluuta. Vasen käsi oli rinnalla. Jalkateriä ei havaittu.

Kallon vaaleampaa ja kovempaa luuta saatiin näytteeksi. Sekä ylä- että alaleuassa oli kolme hammasta jäljellä. Vainajan lantion leveydeksi mitattiin kentällä 22 cm.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä havaittiin alaleuassa yksi hammas, joka oli muita alempana. Sen arveltiin olevan mahdollisesti vielä puhkeamaton hammas. Laboratoriossa tutkittiin myös vainajan oikeanpuoleista reisiluuta.⁷⁶

⁷⁵ 25–35 vuotta, mahdollisesti mies (Liite I: 9).

⁷⁶ Reisiluu jouduttiin poistamaan vuonna 2015.

Kuva 122. Hauta 26. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8377)

Hauta 27

Sijainti: X= 500, Y= 728

Hautakuopan koko: pituus 110 cm, leveys 100 cm, syvyys 54 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 87 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,69

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1457–1458

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁷⁷

Diat: 8323–8324

Mustavalkokuvat: II-35-3-38

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta 27 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä.⁷⁸

Haudassa oli kaksi vainajaa. Luut olivat erittäin maatuneet ja vain kallot kunnolla tunnistettavissa. Pohjoisemmasta vainajasta oli säilynyt vain kallo. Molemmissa kalloissa oli säilynyt hampaita. Eteläisemmän vainajan suu oli kiinni ja hampaita oli sekä ylä- että alaleuassa. Pää oli kääntynyt oikealle ja leuka oli kohti kaakkoa. Pohjoisemmalla vainajalla oli hampaita sekä ylä- että alaleuassa, mutta vähemmän kuin eteläisemmällä vainajalla. Haudassa havaittiin tummia maatumia, mutta ne eivät olleet varmuudella ruumiinosiksi tunnistettavissa. Hauta oli kaivettu vahvan luontaisen savikerroksen läpi. Haudan pohjalla oli runsaasti ruostehiekkaa.

Laboratoriossa tutkittiin molempien vainajien kalloja, jotka olivat hyvin maatuneita. Pohjoisemmasta vainajasta talteen saatiin vain kiilteitä ja eteläisemmästä vainajasta osa kalloa, jossa oli hampaita kiinni.

⁷⁷ Toinen vainaja on arvioitu 8–10-vuotiaaksi (Siurua 1995: 42).

⁷⁸ Haudat 27 ja 39 olivat joissain kuvauspäiväkirjojen merkinnöissä sekoittuneet ja esimerkiksi kuvassa II-31-2-27 ei merkinnästä huolimatta ole hauta 27, vaan hauta 39. Vastaava virhe on esimerkiksi diassa 8321.

Kuva 123. Hauta 27. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8324)

Hauta 28

Sijainti: X= 501, Y= 718

Hautakuopan koko: pituus 194 cm, leveys 70 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,69

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8038, 8077

Mustavalkokuvat: II-31-3-31

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hauta 28 tuli esiin ruutua X= 501, Y= 718 puhdistettaessa kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä. Kallo oli vain noin 40 cm maanpinnan alapuolella kohdassa X= 501,70, Y= 718. Haudasta ei saatu kovaa luuta talteen.⁷⁹

Kuva 124. Hauta 28. (OY ark. lab. dia 8077)

Hauta 29

Sijainti: X= 496, Y= 713

Hautakuopan koko: pituus 210 cm, leveys 80 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,59

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8163

Mustavalkokuvat: II-31-3-32

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:18

⁷⁹ Kaivausmuistiinpanojen mukaan ainakin kallo kaivettiin esiin, mutta kaivamisen jatkamisesta ei ole selvyyttä. On mahdollista, ettei vainajan muita osia enää havaittu, mikäli hauta tutkittiin loppuun asti.

Mahdollinen hautakuvio 29 tuli esiin kesäkuun lopulla haudan 15 pohjoispuolelta, Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä. Se oli epämääräinen ja leveä läikkä, ja jo kuvion esiintulon aikaan epäiltiin kyseessä olevan muu ilmiö kuin hauta, eikä sitä tutkittu tarkemmin.

Kuva 125. Hautakuviot 23 ja 29. Kuvattu luoteeseen. (OY ark. lab. dia 8163)

Hauta 30

Sijainti: X= 506, Y= 717–718

Hautakuopan koko: pituus 100 cm, leveys 40 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,77

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7771

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hautakuvio 30 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 126. Ruudun X= 506, Y= 717 itäpuolella oleva läikkä. Länsipuolella haudat 20, 21 ja 30 (etualalla). Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7771)

Hauta 31

Sijainti: X= 496, Y= 730

Hautakuopan koko: -

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,62

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: -

Hautakuvio 31 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Karttadokumentation mukaan kyseessä ei ollut hauta, vaan koneen jättämä jälki, eikä sitä myöskään tutkittu kaivamalla.

Hauta 32

Sijainti: X= 500, Y= 726

Hautakuopan koko: pituus 144 cm, leveys 40 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,73

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8322, 8323, 8334

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:22, ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio havaittiin pisteessä X= 500,3, Y= 726,6 kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin. Haudan kaakkoiskulmassa oli suurehko, yläpinnaltaan tasainen kivi.

Kuva 127. Hautakuvio 32 ruudussa X= 500, Y= 726. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8322)

Hauta 33

Sijainti: X= 494, Y= 724

Hautakuopan koko: pituus 188 cm, leveys 56 cm, syvyys 44 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 66 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,60

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: mahdollisesti

Hautalöydöt: KM39304:1459–1460 (nappi, kivi)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:KM39304:1461–1463

Vainajan pituus: 167 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁸⁰

Diat: 8330–8333

Mustavalkokuvat: II-34-7-4

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta 33 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen eteläreunalla. Kyseessä oli esineellinen haudaus, jossa vainajan pää oli haudan länsipäässä. Vainajan jalkopäästä (seulasta) löytyi kullattu hopeanappi (X= 495, Y= 725,4). Haudassa oli myös kaksi kiveä, joista toinen oli oikean olkapään vieressä. Näytteeksi otettiin haudassa vainajan yläruumiin yläpuolella ollut kahdelta sivulta lohjennut, litteä n. 10,5 cm pitkä ja 9 cm leveä, yläpinnaltaan tasainen ja alhaalta kaartuva kivi. Kenttämuistiinpanoissa hautakuopan kooksi mainitaan 200 cm x 70 cm.

Vainaja oli pitkälle maatonut ja haudaan selälleen asetettu. Pää oli kääntynyt oikealle puolelle. Vasen olkapää ja olkavarsi olivat ylempänä kuin oikea. Vainajan kädet olivat vyötäröllä, vasen alimpana vatsalla ja oikea sen päällä. Vasemman käden ranne oli taivutettu ylöspäin kohti päätä. Jalat olivat nilkoista yhdessä siten, että vasen jalkaterä oli alempana kuin oikea ja ne olivat osin päällekkäin. Reisiluiden yläosan välissä oli tummaa ainesta, jota oli myös reisiluiden alla. Kyseessä oli mahdollisesti hautavaate tai arkun maatonut jäännökset. Kaivettaessa vainajalla havaittiin kaksi hammasta yläleuassa. Lantion leveydeksi mitattiin 28 cm ja reisiluun pituudeksi 38 cm.

Laboratoriotutkimuksen yhteydessä vainajan kallosta saatiin muutamia kappaleita kovaa luuta talteen. Näytteeksi otettiin hiiltä kallon alapuolelta sekä lantion alapuolella olevaa mustaa ainesta.⁸¹

⁸⁰ 20–30 vuotta, mahdollisesti nainen (Liite I: 9).

⁸¹ Sekä hiilinäyte että musta, tunnistamaton aine poistettiin aineistosta vuonna 2015.

Kuva 128. Hauta 33. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8332)

Hauta 34

Sijainti: X= 494, Y= 724

Hautakuopan koko: pituus 170 cm, leveys 40 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,60

Haudan suunta: itäkoillis-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8330

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 34 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin. Vainajan kallo sijaitsi kuitenkin mahdollisesti kohdassa X= 495,6, Y= 724,4.

Hauta 35

Sijainti: X= 496, Y= 724

Hautakuopan koko: pituus 88 cm, leveys 34 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,57

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

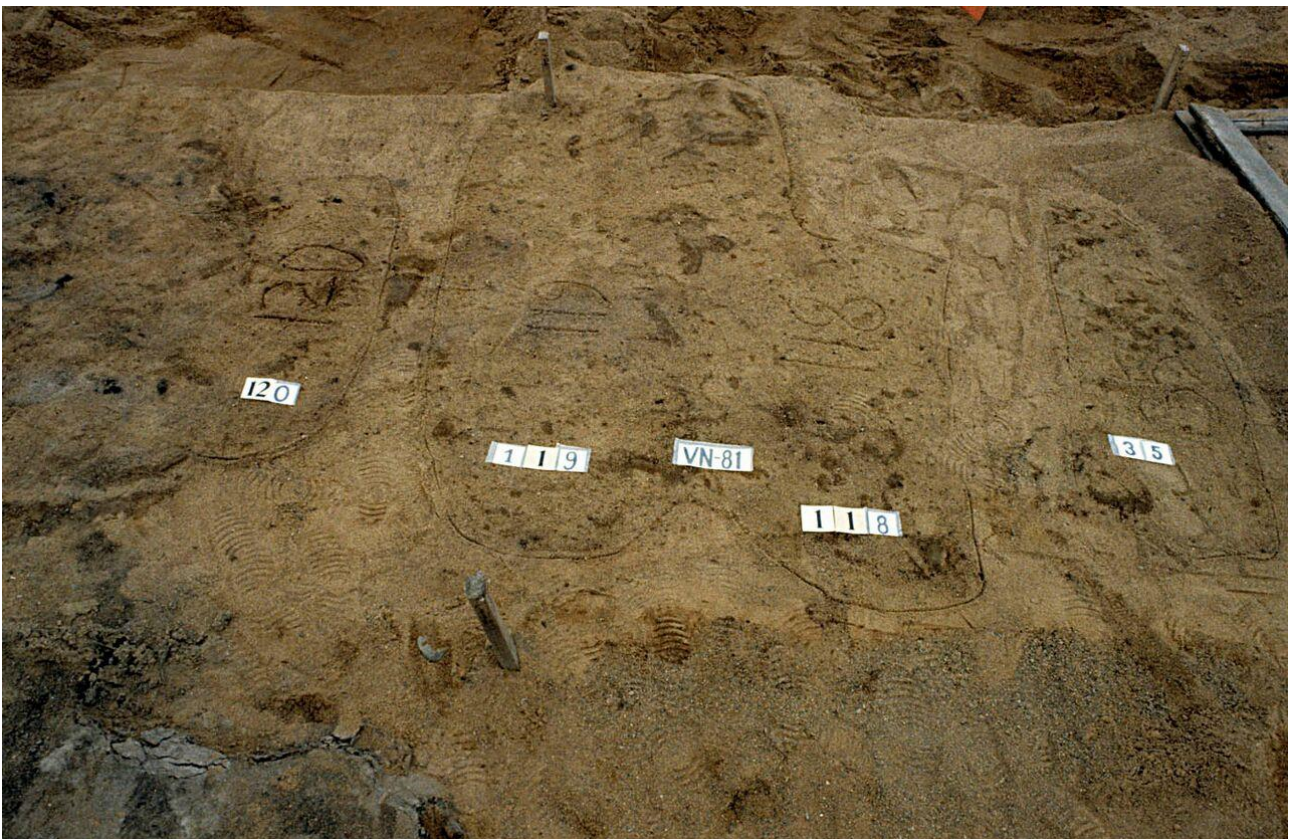
Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 832–98330

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 35 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin. Vainajan kallo sijaitsi kuitenkin mahdollisesti kohdassa X= 496,4, Y= 724,73.

Kuva 129. Piste X= 498, Y= 724 itäpuolella haudat 120, 119, 118 ja 35. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 8329)

Hauta 36

Sijainti: X= 496, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 92 cm, leveys 40 cm, syvyys 53 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 87 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,64

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: KM39304:1464 (rautanaula)⁸²

Luuaineisto: KM39304:1465

Vainajan pituus: 65 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi

Diat: 8365, 8367–8369

Mustavalkokuvat: II-35-5-1, II-35-6-2, II-36-3-(25–26), II-37-4-(23–24)

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta 36 oli esineellinen ruumishautaus, joka havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä. Haudasta löytyi huonokuntoinen brakteaatti⁸³ vainajan kaulan kohdalta, läheltä olkapäätä. Haudan alueella oli runsaasti ruostehiekkaa.

Vainaja oli hyvin pitkälle maatonut ja vain kallo oli kunnolla erotettavissa. Myös alaraajat olivat maatonut ja savettuneet. Vainaja tulkittiin kokonsa perusteella lapseksi. Tämän haudan vieressä oli toinenkin lapsen haudaksi tulkittu hautaus (hauta 41).

Laboratoriossa tutkittiin vainajan kalloa, jonka havaittiin olevan pahasti maatonut. Hampaan kappaleita saatiin talteen. Näytteeksi kallon seudulta otettiin tunnistamatonta ainesta sekä puuta kallon vierestä.⁸⁴

⁸² Naula on löytövihkossa merkitty haudasta 36 löytyneeksi, mutta koordinaattien perusteella rautanaula on löytynyt haudan 37 etelälaidalta.

⁸³ Brakteaatti oli kadonnut löytömateriaalin joukosta vuoteen 2015 mennessä.

⁸⁴ Näytteet poistettiin vuonna 2015.

Kuva 130. Hauta 36. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8367)

Hauta 37

Sijainti: X= 497, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 162 cm, leveys 54 cm, syvyys 67 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 106 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,63

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: mahdollisesti

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1466

Vainajan pituus: 160 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: nainen⁸⁵

Diat: 8334, 8363–8364, 8366

Mustavalkokuvat: II-35-5-1, II-36-7-4, II-37-2-13, II-37-3-17, II-37-4-(22–24)

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineetön hauta 37 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Vainaja oli hyvin pitkälle maatonut. Ruumis oli asetettu hautaan suorana selällään siistissä asennossa ja pää oli hieman oikealle kääntynyt. Kädet oli asetettu ristikkäin rinnalle, vasen käsi oikean yli. Alaruumis oli

⁸⁵ 20–30 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 9).

ylävartaloon verrattuna ikään kuin litistynyt ja levennyt painon alla. Lantion alapuolella oli tummaa maatumaa, jonka arveltiin olevan joko vaatteen tai arkun jäännöksiä.⁸⁶

Hampaita havaittiin yläleuassa kaksi ja alaleuassa yksi. Lantion leveydeksi arvioitiin kentällä noin 25 cm, vaikka mitta ei olekaan tarkka suhteellisen selvästi havaitun litistymisen aiheuttaneen lantion leventymisen myötä. Lantio oli todella pyöreän muotoinen, minkä takia vainaja tulkittiin naiseksi. Vainajan jalkaterät olivat kadonneet. Kenttämuistiinpanoissa hautakuopan pituudeksi on määritelty 180 cm.

Laboratoriossa tutkittiin vainajan kalloa sekä vasemman reisiluun osaa.⁸⁷

Kuva 131. Hauta 37. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8364)

⁸⁶ Haudan 36 yhteyteen on luetteloitu ruumisarkkunaula, joka kuitenkin koordinaattien ja kartan 27 perusteella on tästä haudasta peräisin. Se oli oikean reisiluun yläosan vieressä noin 15 cm vainajan pään tasoa ylempänä.

⁸⁷ Vainajasta saatiin talteen kallon luita. Vasemman reisiluun osa poistettiin vuonna 2015.

Hauta 38

Sijainti: X= 498, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 196 cm, leveys 66 cm, syvyys 53 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 90 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,65

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1467 (orgaaninen näyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM30304: 1468–1469

Vainajan pituus: 166 cm (aikuinen)

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁸⁸

Diat: 8334, 836–18362

Mustavalkokuvat: II-35-4-2, II-35-5-(0–1), II-35-6-3, II-37-2-13, II-37-3-18, II-37-4-(22–23)

Kartat: ARKA 11:22, ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineetön ruumishautaus 38 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Haudassa oli kaksi vainajaa – aikuinen sekä tämän lantioluiden päällä lapsen kallo. Aikuinen vainaja oli haudassa suorana selällään, oikea käsi lantiolla ja vasen vatsalla. Jalat olivat suorassa. Kallo oli oikealle viistossa. Vainajalla ei vielä kenttätyövaiheessa havaittu hampaita. Kenttämuistiinpanoissa hautakuopan kooksi on mitattu 160 cm x 54 cm.

Aikuisen vainajan lantion päällä vasemmalla puolella oli pieni kallo. Vainajalla oli hampaita eli kyseessä ei ollut aivan pieni vauva. Lapsen vartalo-osa ei ollut hahmotettavissa. Aikuisen vainajan vasemman reiden päällä oli hiekkakasautuma, jonka päällä oli tummaa ja maatumutta orgaanista ainesta. Maatuma ei näyttänyt olevan lapsen ruumiista peräisin, vaan se tulkittiin puun tai kankaan jäänteeksi. Aikuisen vainajan vasen olkapää oli hieman ylempänä kohti korvia kuin oikea ja ylävartalo oli hieman oikealle kääntynyt. Aikuisen vainajan lantion leveydeksi mitattiin 25 cm, reisiluun pituudeksi 80 cm ja sääriluun pituudeksi 37 cm.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä aikuisen kallosta otettiin näytteeksi orgaanista ainetta, mahdollisesti nahkaa ja pieniä paloja ihoa. Lapsen kallosta näytteeksi otettiin pieni pala hiiltynyttä puuta. Aikuisen vainajan vasemman reisiluun päällä oli orgaanista ainetta möykkynä ja myös tästä otettiin näyte.⁸⁹

⁸⁸ Lapsivainaja on arvioitu 4–7- tai 5–6-vuotiaaksi. Siurua 1995:43 ja Liite I: 10.

⁸⁹ Hiiltynyt puu sekä reisiluiden päällä ollut orgaaninen aines poistettiin löytömateriaalin joukosta vuonna 2015.

Kuva 132. Hauta 38. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8362)

Hauta 39

Sijainti: X= 498, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 170 cm, leveys 40 cm, syvyys 66 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 101 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,67

Haudan suunta: itä-länsi ja itäkaakko-länsiluode välillä

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1470–1472 (kaksi nappia ja brakteaatti)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1473

Vainajan pituus: 160 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: 12 vuotta⁹⁰

Diat: 8321, 8334, 8360

Mustavalkokuvat: II-31-2-27, II-35-4-2, II-35-5-0, II-35-6-3, II-37-2-13, II-37-3-19, II-37-3-21, II-37-4-(22–23)

Kartat: ARKA 11:22, ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineellinen hauta 39 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä.⁹¹

Vainaja oli erittäin pitkälle maatonut ja yksittäisten luiden tunnistus oli vaikeaa. Vainaja oli asetettu hautaan suorana selällään, jalat yhdessä ja kallo suorassa. Vainajan oikea käsi oli lantiolla ja vasen näytti olevan taivutettuna kynärpäältä kohti olkaa. Savi oli korvannut suurelta osin vartalon luustoa. Hampaita vainajalla oli kaivettaessa yläleuassa yksi ja alaleuassa kaksi. Vainajalla ei ollut jalkateriä. Lantion leveydeksi mitattiin kentällä 28 cm. Haudan pohjalla erottui ohut harmaan hiekan kerros, jota arveltiin mahdolliseksi haudan pohjalla olleeksi sammalkerrokseksi.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vainajan kaulan alta tai rinnan seudulta löytyi nappi 8,5 cm etäisyydeltä kallon korkeimmasta kohdasta. On myös mahdollista, että nappi oli vainajan suussa. Vainajan arveltiin olevan noin 12-vuotias, sillä hänellä katsottiin olevan suussaan vielä yksi maitohammas. Toinen nappi löytyi vainajan kallon oikealta puolelta, johon se oli ilmeisesti siirtynyt jo hautaa umpeen luotaessa, koska hiekka oli kuivaa ja irtonaista. Toiselta sivultaan litistynyt nappi löytyi 9,5 cm:n etäisyydeltä kallon korkeimmasta kohdasta. Kallon alla oli pala mustaa ainesta, mahdollisesti hiiltä.⁹² Sen lisäksi haudasta löytyi brakteaatti, joka oli mahdollisesti vainajan suussa.

⁹⁰ 18–25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 10).

⁹¹ Haudat 27 ja 39 olivat joissain kuvauspäiväkirjojen merkinnöissä sekoittuneet ja esimerkiksi kuvassa II-31-2-27 ei merkinnästä huolimatta ole hauta 27, vaan hauta 39. Vastaava virhe on esimerkiksi diassa 8321.

⁹² Näyte poistettiin löytöaineistosta vuonna 2015.

Kuva 134. Hauta 39. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8360)

Hauta 40

Sijainti: X= 499, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 212 cm, leveys 60 cm, syvyys 66 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 99 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,69

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1474 (hautakivi)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1475

Vainajan pituus: vähintään 152 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -⁹³

Diat: 8334, 8348–8359

⁹³ Alle 25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 10).

Mustavalkokuvat: II-35-4-2, II-35-5-0, II-35-6-3, II-36-7-5, II-37-2-13, II-37-3-(20–21), II-37-4-(22–23), II-37-6-36

Kartat: ARKA 11:22, ARKA 11:26, ARKA 11:27

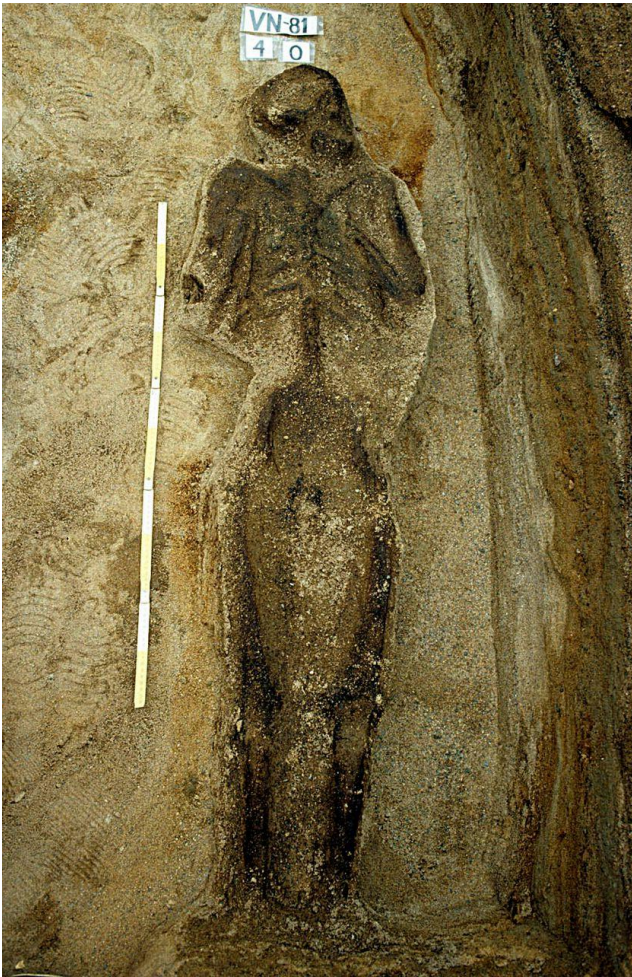
Esineetön hauta 40 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Haudan itäpäässä oli kivi, joka oli tarkoituksella asetettu kaivettuun hiekkakuoppaan pystyasentoon. Kivi oli kapea ja pitkä, korkeutta sillä oli yli 60 cm (Diakuvataulu, kuvat 8355 ja 8359).⁹⁴ Kiven alle jätetyssä kaivamattomassa maapalkissa hautakuopan leikkaus erottui selvästi. Toinen kivi sijaitsi hautakuvion ulkopuolella pohjoispuolella, puolenkymmentä cm hautakuvion pintatasoa alemmalla. Hautakuoppa itsessään oli kaarevaseinäinen ja hautakuopassa vainajaa ylempänä oli luontainen savikerros, joka oli katkaistu hautakuopan kaivannon kohdalta. Luiden poiston jälkeen havaittiin haudan pohjalla hyvin ohut harmaan hiekan kerros.⁹⁵

Vainaja oli pitkälle maatonut. Luissa ei ollut juurikaan havaittavissa kovia osia. Vainaja oli asetettu hautaan siististi suorana selällään, molemmat kädet kyynärpäistä lähtien kohti solisluita koukistettuina. Pää oli kääntynyt vasemmalle. Selkäranka oli näkyvässä ja kylkiluita havaittiin oikealla puolella neljä ja vasemmalla viisi. Kaivettaessa havaittiin hampaita yläleuassa yksi ja alaleuassa kaksi. Olkavarren pituudeksi mitattiin 32 cm. Vainajan koko pituudeksi mitattiin 152 cm siinä vaiheessa, kun osa jaloista oli vielä kaivamattoman maapalkin alla.

Laboratoriotutkimuksessa kallo havaittiin täysin maatonneeksi ja talteen saatiin hampaan kappaleita sekä kiilteitä. Myös vasen reisiluu tutkittiin laboratoriossa, mutta ilmeisesti myös poistettiin aineistosta, sillä sitä ei enää ollut löytöaineistossa vuonna 2015.

⁹⁴ Valmarinniemen hautojen yhteydessä olevista yhdenkään kiven ei tulkittu näkyneen entisen kirkkomaan pinnalle (Koivunen 1997: 44.)

⁹⁵ Haudan 39 pohjalla oli samantapainen, maatonneeksi sammaleksi arveltu harmaan hiekan kerros.

Kuva 135. Hauta 40. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8352)

Hauta 41

Sijainti: X= 494, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 144 cm, syvyys 58 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 92 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,64

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1476–1477 (naula ja raha)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1478

Vainajan pituus: 85 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi⁹⁶

Diat: 8365, 8369–8373

Mustavalkokuvat: II-35-6-2, II-36-3-(25–26), II-37-2-13, II-37-4-24

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

⁹⁶ Vainaja on arvioitu noin 11-vuotiaaksi (ks. Siurua 1995: 43).

Esineellinen hauta 41 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen eteläreunalla. Haudan pohjalta (seulasta) löytyi nahkaan kääritty raha ja täytEMAasta ruumisarkkunaula vainajan alaruumiin oikealta puolelta, pään tasalta⁹⁷.

Varsin pienikokoinen vainaja oli erittäin pitkälle maatonut ja kunnolla hahmotettavissa oli vain vasemmalle kääntynyt kallo. Maatonut yläruumis oli hahmotettavissa, mutta kädet eivät erottuneet tarkasti. Vain vasen jalka oli osittain näkyvillä. Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vainajan kallosta havaittiin puhkeamattomia hampaita. Vain hampaiden osia saatiin talteen.

Kuva 136. Tasokuva haudoista 36 (oikealla) ja 41 (vasemmalla). Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8369)

Hauta 42

Sijainti: X= 494, Y= 726

Hautakuopan koko: pituus 210 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,61

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

⁹⁷ Rautanaula oli löytöviikkoon merkitty löytyneeksi haudasta 42, mutta koordinaattien ja kartan 27 perusteella se on haudan 41 alueelta. Rautanaula mainitaan myös haudan 41 haulalomakkeessa.

Vainajan sukupuoli tai ikä: -
Diat: -
Mustavalkokuvat: II-35-6-2
Kartat: ARKA 11:26

Hauta 42 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipelloilta, aivan kaivausalueen eteläreunassa. Kallon sijainniksi merkittiin X= 494,60, Y= 728,7, mutta vainajasta ei otettu tai saatu luunäytteitä.⁹⁸

Kuva 137. Hautojen tasokaivausalue: haudat 36 (osittain), 41, 42 ja 127 (osittain vasemmalla). (OY ark. lab. negatiivi MV II-35-6-2)

Hauta 43

Sijainti: X= 508, Y= 729

Hautakuopan koko: pituus 160 cm, leveys 78 cm, syvyys 67 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 111 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,66

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1479

⁹⁸ Kallon sijainti merkittiin hautapäiväkirjaan, mutta muiden merkintöjen perusteella hautaa ei tutkittu. Haudan kuvio piirrettiin aluksi kentällä aivan haudan 41 eteläpuolelle, mutta viivattiin yli ja piirrettiin uudelleen aivan kaivausalueen etelärajalle ja kaivauspenkan alle jatkuvaksi. Hautakuvion pituudeksi mitattu 210 cm lienee tästä mahdollisesta erehdyksestä peräisin.

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ⁹⁹

Diat: 7924–7939

Mustavalkokuvat: II-31-5-43, II-31-6-6, II-31-7-10, II-32-2-18, II-32-3-(20–21), II-32-6-34

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:19

Esineetön hauta 43 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä. Hauta sijaitsi noin 75 cm peltokerroksen alapuolella. Se oli muodoltaan päihin kapeneva pitkänomainen soikio, jonka pohja oli lähes tasainen. Hauta leikkasi itäpäässään hautaa 45, joten sen tulkittiin olevan nuorempi kuin hauta 45. Haudan länsipäässä oli pohjois-eteläsuuntainen oja ja pohjoisreunalla hautakuopan ulkopuolella oli kaksi kiveä. Toinen (n. 10 x 20 cm) oli ojassa ja toinen (n. 30 x 20 cm) noin kohdassa X= 509, Y= 729,7. Kaivausmuistiinpanoissa hautakuopan kooksi mainitaan 150 cm x 50 cm.

Noin 5-10 cm:n syvyydessä haudan pintatason alapuolella oli savea melko yhtenäisesti (50 cm:n matkalla) haudan itäpäässä, muualla vain siellä täällä. Savessa oli muutamia paakkuja, jotka värjäisivät sormet ruosteenruskeaksi. Vainajan pääläessä oli kiinni savea pään muotoa mukailleen, mutta kyseisten jäännösten ei tulkittu viittaavan arkkuun. Savea oli jonkin verran myös oikean lonkan kohdalla. Hautakuopan seinämässä, myös 5-10 cm syvyydessä, havaittiin tumma kerrostuma, joka oli selvimmin havaittavissa hautakuopan länsipään leikkauksessa. Haudassa oli paikoin myös punaruskeaa ruostehiekkaa – vainajan rinnan yläpuolella havaittiin ohut, vain noin puolen senttimetrin paksuinen punertava hiekkakerros. Eri kerrokset näkyivät selvästi erityisesti hautakuopan eteläleikkauksessa – pinnassa oli noin 10 cm:n paksuinen hiekkakerros¹⁰⁰ jonka alla oli tumma kerros. Niiden alla oli järjestyksessä isorakeinen hiekkakerros, punaisen hiekan kerros, savikerros, uusi punaisen hiekan kerros ja hiekkakerros vainajien päällä. Haudan pohjalla oli hieman savea ja ruosteista hiekkaa.

Vainaja oli siistissä asennossa suorana selällään. Kädet olivat vatsan seudulla: vasen käsi oli vasemman lantioluun päällä ja oikea alimpien kylkiluiden kohdalla. Vainajan luut olivat todella tummat, mutta tämän tulkittiin johtuvan todennäköisemmin veden vaikutuksesta, ei palamisesta. Mustaa ainetta oli myös vainajan jalkojen välisellä alueella ja vartalon reunoilla.

Vainajan ylävartalo oli lähempänä itä-länsisuuntaa kuin jalkopää. Alaleukaa ei varmuudella voitu erottaa mutta hampaita oli säilynyt. Jalkaterät olivat säilyneet, mutta varpaat eivät enää erottuneet. Kallon luut hajosivat herkästi vainajaa nostettaessa.

Laboratoriotutkimuksessa saatiin talteen kallon luita ja oikean reiden yläosa.¹⁰¹

⁹⁹ Aikuinen, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 10).

¹⁰⁰ Kerrosta kutsuttiin lattianalaiseksi tasoitehiekkakerrokseksi. Sama kerros havaittiin myös haudoissa 24–25 ja 45–48 (ks. *Haudat kirkon sisällä* s. 46).

¹⁰¹ Oikean reiden yläosa poistettiin vuonna 2015.

Kuva 138. Hauta 43. Kuvattu eteläkaakkoon. (OY ark. lab. dia 7936)

Hauta 44

Sijainti: X= 523, Y= 718

Hautakuopan koko: syvyys 47 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 79 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,68

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1480–1481

Vainajan pituus: 142 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -¹⁰²

Diat: 7606–7619

Mustavalkokuvat: II-32-5-29

Kartat: -

Esineetön hauta 44 havaittiin kesäkuun lopulla Riihipellon kaivausalueen pohjoisosassa läntisessä koeojassa. Haudassa oli aikuinen sekä tämän rinnan päällä lapseksi tulkittu yksilö. Vainajien päät olivat haudan länsipäässä.

¹⁰² 35–45 vuotta, sukupuoli määrittämätön (Liite I: 10).

Vainajien oikealla puolella oli tummaa maata 149 cm pituudelta ja ainakin länsipäässä noin 20 cm leveydeltä. Vasemmalla puolen hautaa oli samaa tummaa ainesta pään ja lantion vieressä. Vartalon kohdalla tummaa maata oli kiinni luissa ja mahdollisesti myös niiden alla. Tumman maan alue tulkittiin mahdolliseksi arkun jäännökseksi.¹⁰³ Aikuisen vainajan päällä oli yksittäinen savipaakku (noin 10 x 10 cm, 2-3 cm paksu), joka sijaitsi vainajan päälle lapioidun hiekan päällä, reisien alueella. Haudan pohjoispuolella oli saveusta alueella X= 524,4–525, Y= 719–720. Sitä ei ollut haudan eteläpuolella eikä haudan päällä. Sen katsottiin olevan samaa savikerrosta, jota haudasta pohjoiseen sijaitsevissa koejissa oli havaittu. Hautakuopan länsipään saviesiintymissä, missä savea oli yleensä ottaen paksummin, oli jonkin verran nokijälkiä ja muutama hiilenmurunen. Saven yläpinnassa oli palojälkiä. Savikerros sijaitsi noin 10 cm peltokerroksen alapuolella. Haudan ulkopuoliselta alueelta, haudan pohjoispuolelta löydettiin rautanaula pisteestä X= 524,55, Y= 718,75 (KM39304:168).

Aikuinen vainaja oli asetettu hautaan suorana selällään. Aikuisen vainajan vasen käsi oli taivutettu ylös solislua kohti, mutta oikea käsi oli lapsen alla eikä sen asentoa voitu todeta. Lantioluut olivat leveät ja jalat olivat sisäreunoilta mitattuna noin 17 cm:n etäisyydellä toisistaan. Läntisen koeojan kaivun yhteydessä jalat olivat menneet polvien kohdalta poikki noin 25 cm:n matkalta.

Vainajan päällä ja etenkin lapsen kallon päällä oli runsaasti juuria savisen maan seassa. Aikuisen pään oikealla puolella oli vartalon suuntaisesti ainakin 35 cm:n matkalla suorakaiteen muotoinen, noin 10 cm:n levyinen ja tumman maan alue, jonka reuna oli noin 8 cm:n päässä vainajan päästä. Olkapäästä eteenpäin se sekoittui ylävartalon maatumajälkiin. Pään vasemmalla puolella oli samanlaista tummaa maata kapeammalla alalla ja se ulottui vainajan pään tasalta vasemman olkapään tienoille. Pään tasalla maatumen leveys oli noin 1 cm ja olkapään kohdalla noin 8 cm. Kerroksen paksuus oli noin 0,5 cm.

Valtaosa pitkälle maatuneista luista hajosi nostettaessa, mutta hampaat sekä ala- ja yläleukaluun osat olivat suhteellisen hyvin säilyneet. Laboratorioskäsitteilyn aikana hampaita vahvistettiin ja hammaslääkäri arvioi aikuisvainajan noin 20-vuotiaaksi.¹⁰⁴ Hampaat olivat selvästi kuluneet. Yksi yläleuan hampaista puuttui ja useissa hampaissa oli reikiä. Näytteeksi otettiin maatumutta ainesta vainajan alta, oikean jalkaterän kohdalta, sekä noin 5 cm vainajan luiden alapuolelta.¹⁰⁵ Lapseksi tulkitusta vainajasta ei saatu näytettä.

¹⁰³ Kirsti Paavolan mukaan hautoja 44, 51, 53, 98, 127, 133, 141, 154 kutsuttiin kaivauksilla ”kaarahaidoiksi” (Kuvaus ks. hauta 53).

¹⁰⁴ Hammaslääkärin nimeä ei mainita hautadokumentaatiossa. Vainajan iästä on eriävä mielipide (ks. Liite I: 10, vrt. Siurua 1995: 45).

¹⁰⁵ Näytteet poistettiin vuonna 2015.

Kuva 139. Haudan 44 eli pohjoisimman haudan aikuisen vainajan kallo. (OY ark. lab. dia 7617)

Kuva 140. Hauta 44. Kuvattu luoteeseen. (OY ark. lab. dia 7615)

Hauta 45

Sijainti: X= 508, Y= 730

Hautakuopan koko: leveys 80 cm, syvyys 22 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 87 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,83

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1482

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁰⁶

Diat: 7924–7927, 7940–7951

Mustavalkokuvat: II-31-5-43, II-31-6-6, II-32-1-13, II-32-2-18, II-32-3-21

Kartat: ARKA 11:11, ARKA 11:10

Esineetön hauta 45 paljastui elokuun 10. päivä haudan 43 koillispuolelta. Haudan lounaispäädyssä hautaa leikkasi hauta 43. Haudan kohdalta ylemmistä kerroksista löytyi raha (KM39304:720), mutta sen ei tulkittu kuuluneen hautaukseen. Kaivausmuistiinpanoissa mainitaan myös, että haudan kohdalta 15 cm kallon yläpuolelta olisi löytynyt kaksi brakteaattia.¹⁰⁷

Hauta oli varsin pinnassa, vain noin 40–50 cm peltokerroksen alapuolella. Noin 50 cm peltokerroksen alapuolella haudassa oli yhtenäinen savikerrostuma, jossa oli pieniä kimaltelevia hiukkasia, jollaisia ei aikaisemmin haudoista havaittu. Haudan alueella oli myös runsaasti ruostehiekkaa. Luurangon pään tienoilla havaittiin kulttuurimaan näköistä tummaa maata. Haudan leikkauksessa oli selvästi erottuva, noin 10 cm:n paksuinen hiekkakerros, joka havaittiin myös haudoissa 24–25, 43, 46–48 (ks. *Haudat kirkon sisällä* s. 46).

Vainajan oikealle kääntynyt pääkallo oli tunnistettavissa ja jäljellä. Koska muuta ruumista voitu havaita, arveltiin ensin, että tämän haudan kallo olisi tullut esiin nuorempaa hautaa 43 kaivettaessa ja myöhemmin laskettu irrallisena paikoilleen. Muu ruumis olisi sijainnut alempana kerroksissa. Jälkiä pääkallolle erikseen kaivetusta kuopasta ei ollut. Haudan täytEMAassa kuitenkin oli irtoluita ja on mahdollista, että ne olivat haudan 45 vainajan vartalon jäännöksiä. Hautaa tutkittaessa esitettiin myös teoria, että hauta olisi tullut ryöstetyksi toisen haudan kaivamisen yhteydessä. Varsinainen hautakuoppa oli 22 cm syvä, mutta varmuuden vuoksi kaivettiin vielä 26 cm pohjasta alaspäin. Hautakuoppa todettiin tavallisen malliseksi, päihin pyöristyvästi kapenevaksi kaivannoksi.

Muistiinpanojen mukaan haudan pohjoisreunasta eteläreunaan ulottui vainajan pään tasolla oleva puun jäännös, jonka päällä oli reisiluu vainajaan nähden erikoisessa, hieman pystyyn nousevassa asennossa.¹⁰⁸ Vainajan alaleuassa oli havaittavissa kahdeksan hammasta.

¹⁰⁶ Aikuinen, mahdollisesti mies (Liite I: 10).

¹⁰⁷ Todennäköisesti näillä tarkoitetaan edellä mainittua rahaa sekä brakteaattilöytöä KM39304:718.

¹⁰⁸ Mikäli irtoluut otettiin talteen, ei niitä enää vuonna 2015 ollut löytömateriaalin joukossa. Dioissa näkyvä luu tulkittiin reisiluuksi.

Laboratoriotutkimuksessa käsiteltiin kallon luita ja näytteeksi otettiin maanäyte ruostehiekkaisesta koostumasta.¹⁰⁹

Kuva 141. (vas.) Hauta 45. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7941)

Kuva 142. (oik.) Haudan 45 vainajan pää. (OY ark. lab. dia 7949)

Hauta 46

Sijainti: X= 512, Y= 728

Hautakuopan koko: pituus 220 cm, leveys 50 cm, syvyys 17–19 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 50 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,77

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: KM39304:1483 (orgaaninen näyte)

Luuaineisto: KM39304:1484–1486

Vainajan pituus: 167 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹¹⁰

Diat: 7820–7830, 7837–7839, 7920

Mustavalkokuvat: II-31-5-42, II-31-6-7

Kartat: ARKA 11:11, ARKA 11:10

Hauta 46 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä itä-länsisuuntaisesti ja kaivettiin kokonaisuudessaan 10. päivä elokuuta. Vainajan kallo oli haudan länsipäässä. Jäännösten tarkat koordinaatit olivat (kallo) X=512, 10 Y= 728,7 ja (jalkaterät) X= 512,10, Y= 730,3. Hauta oli osin itäpäästään päällekkäin haudan 47 kanssa. Haudat 46 ja 48 puolestaan olivat osin pituussuuntaisesti limittäin ja niiden yhteispituus oli 296 cm ja leveys 78.

¹⁰⁹ Ruostehiekkänäyte poistettiin vuonna 2015.

¹¹⁰ 18–25 vuotta, mahdollisesti nainen (Liite I: 11).

Maatuneen vainajan kädet olivat ristissä rinnalla ja asento oli suorana selällään, jalat yhdessä. Jalkaterät olivat säilyneet, mutta varpaat eivät. Vasen olkapää oli hieman oikeaa ylempänä ja pää aavistuksen oikealle kääntynyt. Vainajalla havaittiin vain yksi hammas. Oikean puolen kylkiluut näkyivät selvästi rintalastan alaosassa. Vainajan vasemman olkavarren pituudeksi mitattiin 37 cm ja lantion leveydeksi 27 cm. Kaivaessa havaittiin vainajan vieressä vasemman polven kohdalla kallo (hauta 48).

Haudan itäpäässä kohdassa $X= 512,5$, $Y= 730,6-730,8$ oli saven, hiekan ja maatuneen aineksen muodostama seinämä. Tämä tulkittiin haudan nurkan seinämäksi, sillä sen takana, haudan pohjoispuolella oli täysin puhdasta sekä isorakeista hiekkaa. Haudan leikkauksessa oli selvästi erottuva, noin 10 cm:n paksuinen hiekkakerros, joka havaittiin myös haudoissa 24–25, 43, 45, 47–48 (ks. *Haudat kirkon sisällä* s. 46).

Hautojen 46 ja 47 välimaastosta, kohdasta $X= 512,12$, $Y= 730,88$, 6,62 m mpy, löytyi pala metalliputkea, joka oli pituudeltaan 2 cm ja halkaisijaltaan 0,25 cm.¹¹¹ Putki oli samalla tasolla kuin haudan 46 pohjataso. Haudan alueella havaittiin myös irrallisia luita.¹¹² Hautojen 46 ja 47 yläpuolelta löytyi maatumapaakkuja, jotka tulkittiin hautaan heitettyiksi irtoluiksi, sillä ne sijaitsivat irti toisistaan ja niiden alla oli puhdas hiekka.

Vainajan kalloa ja oikean sääriluun osaa tutkittiin laboratoriossa. Kallon yhteydessä havaittiin hyönteisen kotilo sekä hiukkanen, jota epäiltiin puuksi.¹¹³

Kuva 143. Hauta 46. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7829)

¹¹¹ Esineen kappale oli vuoteen 2015 mennessä kadonnut löytömateriaalin joukosta.

¹¹² Kaivausvaiheessa irtoluiksi tulkitut vainajan osat ovat mahdollisesti olleet osa viereistä vainajaa 48. Maininta voi tarkoittaa myös yläpuolelta löytyneitä ja irtoluiksi tulkittuja maatumapaakkuja.

¹¹³ Epämääräinen hiukkanen poistettiin vuonna 2015.

Hauta 47

Sijainti: X= 511, Y= 731

Hautakuopan koko: Pituus 180 cm, leveys 58 cm, syvyys 22 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 51 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,83

Haudan suunta: itäkoillis-länsilounas

Arkun jäänteitä: mahdollisesti

Hautalöydöt: KM39304:1487–1488 (brakteaatti ja nahanpalanen)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1489–1491

Vainajan pituus: 162 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹¹⁴

Diat: 7820, 7824–7828, 7831–7839, 7920

Mustavalkokuvat: II-31-5-42, II-31-7-(8–9), II-32-1-12

Kartat: ARKA 11:11, ARKA 11:10

Esineellinen hauta 47 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä. Hauta oli länsipäästään kiinni haudassa 46.

Pitkälle maatuneen vainajan raajat ja koko vartalo oli tunnistettavissa. Vainaja oli haudassa suorana selällään ja haudan länsipäässä ollut pää oli hieman vinossa ja leuka kohti itäkaakkoa. Oikea käsi oli taivutettu kyynärpäältä lähtien kaulaa kohti ja vasen oli rinnalla. Jalkopää oli hieman ylempänä kuin muu vartalo. Vainajan leuassa oli muutama pala hyvin säilynyttä luuta, mutta kokonaisia hampaita ei havaittu. Olkavarren pituudeksi mitattiin 37 cm ja lantion leveydeksi 31 cm. Vainajan sormet tai varpaat eivät olleet säilyneet. Jalkaterät olivat hieman vasempaan kääntyneet.

Jalkojen välissä havaittiin tummahkoa maata ja isorakeista hiekkaa. Luurangon ääriivivojen ulkopuolella vastaavia ei ollut. Vainajan pohjoispuolen sivulla puolestaan oli todettavissa savikerrostuma, joka vasemman kyynärpäähän kohdalla oli kiinni luurangossa. Savi ei näyttänyt jatkuvan vasemman käsivarren puolivälistä eteenpäin päätä kohti. Savikerros oli 2-3 cm paksu ja sijaitsi luiden alapinnan tasolla. Tämän tulkittiin olevan savea, joka oli saanut muotonsa siinä aikaisemmin olleesta arkusta. Sen lisäksi täytemaassa havaittiin savikasautumia, joiden tulkittiin olevan hautaa umpeen luotaessa takaisin lapioitua maata tai mahdollisesti irtoluita. Haudasta löytyi vainajan rinnan kohdalta (seulasta) nahan palanen ja sen välissä ollut huonokuntoinen saksalainen kotkabrakteaatti. Hautakuopan pohja oli puhdas. Haudan leikkauksessa oli selvästi erottuva, noin 10 cm:n paksuinen hiekkakerros, joka havaittiin myös haudoissa 24–25, 43, 45–46, ja 48 (ks. *Haudat kirkon sisällä* s. 46).

Laboratoriossa vainajan kallon todettiin olevan hyvin säilynyt. Vainajasta otettiin näytteeksi myös lantion luuta oikealta puolelta.¹¹⁵

¹¹⁴ 25–35 vuotta, mahdollisesti mies (Liite I: 11).

¹¹⁵ Lantioluu poistettiin vuonna 2015.

Kuva 144. Hauta 47. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7835)

Hauta 48

Sijainti: X= 512, Y= 730

Hautakuopan koko: syvyys 35 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 66 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,77

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1492–1493

Vainajan pituus: vähintään 144 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7837–7841, 7843–7844, 7920

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Esineetön hauta 48 sijaitsi hautojen 46 ja 47 pohjoisreunalla. Haudan ääri viivoja havaittiin vain pohjoisreunalla, jossa oli hieman savea mahdollisesti arkkua vasten painautuneena. Toisaalta savinen ääri viiva saattoi indikoida jonkinlaista vainajan ympärillä ollutta kääriä. Joka tapauksessa haudassa havaittiin mahdollisia arkun jäänteitä molemmin puolin lantion seutua. Hauta sijaitsi aivan vainajan 46 vasemman polven vieressä. Olkavarsi ja käsi olivat haudan 46 alla ja nilkat olivat haudan 47 alla, eli hauta oli vanhempi kuin haudat 46 ja 47. Hautakuvioiden 46 ja 48 yhteispituus oli 296 cm ja leveys 78 cm. Tästä 220 cm on haudan 46 pituutta ja koska haudat menevät osin limittäin, ei hautakuviolle 48 voida määrittää

mittoja. Haudan leikkauksessa oli selvästi erottuva, noin 10 cm:n paksuinen hiekkakerros, joka havaittiin myös haudoissa 24–25, 43 ja 45–47 (ks. *Haudat kirkon sisällä* s. 46).

Vainajan kallo oli haudan länsipäässä. Pahoin maatonut vainaja oli asetettu hautaan suorana selällään. Vainajan kallossa havaittiin muutama kovempaa luuta oleva pala ja yläleuassa viisi hammasta. Kallon yläpuolella havaittiin tummanharmaa juova, jota epäiltiin noeksi.

Vainajan hartiat olivat kasassa, mikä aiheutti vaikutelman ahtaaseen arkkuaan hautaamisesta. Kätet olivat ristikkäin vyötäröllä. Koko ranka oli hieman ja pää selkeämmin vasemmalle kallellaan. Käsivarsien luut erottuivat selkeästi. Lantion leveydeksi mitattiin 28 cm, olkavarren pituudeksi noin 40 cm ja reisiluun mitaksi saatiin 41 cm. Koko vainajan pituudeksi mitattiin noin 144 cm, kun noin 20 cm jaloista oli vielä näkymättömissä kaivamattoman penkan alla. Vainajan jalkaterät olivat muotonsa puolesta hyvin säilyneet, mutta kovaa luuta ei ollut niissä havaittavissa.

Kuva 145. Ruudun X= 517, Y= 732 yltä kuvattuna haudat 46,47 ja 48. Kuvattu etelälounaaseen¹¹⁶. (OY ark. lab. dia 7839)

¹¹⁶ Kuvapäiväkirjassa kuvaussuunta on merkitty virheellisesti pohjoisluoteeksi.

Kuva 146. Hauta 48. (OY ark. lab. dia 7840)

Hauta 49

Sijainti: X= 510, Y= 722

Hautakuopan koko: -

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7852–7853

Mustavalkokuvat: -

Kartat: -

Hautakuvio 49 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen keskiosassa, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin, eikä sitä ole merkitty kaivauskarttoihin.¹¹⁷

¹¹⁷ Kuvien perusteella hautakuvio 49 näyttäisi sijaitsevan haudan 80 kohdalla ja on mahdollisesti sama hautakuvio.

Kuva 147. Hautakuvio 49 ja haudat 25 ja 24. (OY ark. lab. dia 7853)

Hauta 50

Sijainti: X= 515, Y= 722

Hautakuopan koko: pituus 118 cm, leveys 50 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle:

Hautakuvion pinta m mpy: 6,45

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 50 havaittiin 12.8. hautakuvion 19 länsipuolella, Riihipellon kaivausalueen pohjoisosassa. Se oli peltokerroksen alapuolella häiriintymättömässä hiekkamaassa noin 40 cm syvyydessä. Linjalla X= 515, Y= 722–722,90 paljastui luurangon sivua. Alueella olevien hautojen kohdalla havaittiin savensekaista maata. Hautakuvion alueella ei havaittu palo- tai nokijälkiä. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 51

Sijainti: X= 515, Y= 712

Hautakuopan koko: pituus 192 cm, leveys 68 cm, syvyys 56 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 76 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,76

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1494–1495

Vainajan pituus: 160 cm (51/2)

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹¹⁸

Diat: 7635–7658

Mustavalkokuvat: II-33-7-40

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:14

Esineetön hauta 51 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen luoteiskulmassa. Haudassa oli jäännöksiä useammasta vainajasta – arkkuun haudattu yksilö (51/2) sekä tämän päällä, 30–40 cm lähempänä maanpintaa olleet irtoluut (51/1), jotka myös vaikuttivat olevan ahkion muotoisessa arkussa. Juuri hautakuvion 51/1 ilmestyttyä havaittiin maassa palojälkiä – punertavaa hiekkaa ja tummunutta maata sekä muutamia selvästi palaneita pieniä kiviä.

Haudan 51/1 pintatasoa kiertävä tumma, noin kynänvahvuinen raja muodosti ahkion muotoisen ja päihin kapenevan, itäpäästään suipon ja länsipäästään tasareunaisemman kuvion. Pohjoispuolen rantu oli hieman kapeampi kuin eteläpuolella (0,5–1 cm) Tässä tasossa ei ollut selvästi havaittavissa puuta, ainoastaan maatuneita jälkiä ja savitiivistymiä reunojen ulkopuolella. Hautakuopan reuna, joka kulki noin 5–10 cm:n etäisyydellä arkun reunan ulkopuolella, näkyi varsin selvästi pohjoispuolella. Haudan itäpäässä havaittiin syvemmälle mentäessä mahdollinen ahkion keulapuun jäännös 6,47 m mpy ja eteläreunan leikkauksessa limittäin meneviä reunalaudan jälkiä. Haudan 51/1 vainajan luut olivat pitkälle maatuneita, eikä kalloa havaittu. Haudassa oli pitkiä luita, joiden identifiointi oli varsin ongelmallista. Hautausta arveltiin mahdolliseksi kesähautaukseksi, joka olisi sittemmin siirretty tai vainaja olisi asetettu hautaan kyljellään. Irtoluut olivat hiekkakerroksen päällä, eivätkä suoraan alapuolella olleen vainajan päällä.

Vainaja 51/2 oli asetettu hautaan siististi, suorana selällään. Vainajan pää oli haudan länsipäässä. Vasen käsi oli rinnalla ja oikea suorana ruumiin sivua myöten. Sekä vasemman olkapään että kyynärpään viereen tai alle oli asetettu kivi. Vasemman kyynärpään alla ollut kivi oli ruskea ja siinä oli erivärisiä juovia. Molemmat kivet olivat halkaisijaltaan noin 10 cm ja eri kivilajia.¹¹⁹ Vainajan vasen nyrkki hahmottui mahdollisesti rinnan päällä. Lantion leveydeksi mitattiin noin 30 cm. Vasemman olkapään kohdalla sekä lantion molemmin puolin havaittiin orgaanista ainesta. Vainajan maatuneiden luiden alla oli tummempi orgaaninen kerros eli mahdollisen arkun jäännöksiä. Arkku tulkittiin hieman pohjaltaan pyöristyneeksi ahkioksi ja myös vainajan asento sisäänpäin kääntyneine jalkaterineen sopi tulkintaan ahkiohautauksesta. Kentällä arveltiin,

¹¹⁸ Vainaja 51/2 18–25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 11).

¹¹⁹ Ohenoja 2014: 8.

että haudasta löydetty kivet olisi asetettu ahkiota tukemaan.¹²⁰ Tumman orgaanisen kerroksen alla havaittiin hyvin ohut harmaa kerros, etenkin oikean reiden alla ja sen sisäsyrjän puolella. Kentällä pidettiin mahdollisena, että ahkion pohjalle olisi laitettu sammalta ja se olisi maatuessaan muuttunut harmaaksi maaksi. Ahkion eteläseinän tasolta otettiin hiilinäyte.¹²¹ Vainajan ja arkun jäänteiden alta pisteestä X= 516,4, Y= 713,6,2 m mpy havaittiin musta maatuneen aineksen möykky, jossa oli metallimainen kiilto.¹²²

Laboratoriotutkimuksessa puhdistettiin vainajan 51/2 kalloa ja siitä saatiin joitakin kappaleita kovaa luuta talteen.

Kuva 148. Hauta 51 pisteen X= 516, Y= 713 pohjoispuolella. (OY ark. lab. dia 7636)

Kuva 149. Hauta 51 (ahkiossa) pisteen X= 516, Y= 713 pohjoispuolella. Kuvattu kaakkoon. (OY ark. lab. dia 7644)

¹²⁰ Kivet oli todennäköisemmin asetettu vainajan asennon tukemiseksi (Ohenoja 2014: 11).

¹²¹ Hiilinäytettä ei pystytty paikallistamaan vuonna 2015. Haudasta otettiin runsaasti näytteitä, joista vuonna 2015 poistettiin vasemman puolisia lantioluita, jalkaterän maatunut loppuosa, irtonainen luu luurangon päältä, maatuma vasemmalta olkapäältä sekä oikean reiden päältä, ahkion kokkapuusta otettu puunäyte sekä ahkion länsipäädystä otettua puuksi tai luuksi epäiltyä ainesta.

¹²² Mikäli aines otettiin talteen, ei sitä voitu paikallistaa enää vuonna 2015.

Kuva 150. Hauta 51. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7655)

Hauta 52

Sijainti: X= 516, Y= 717

Hautakuopan koko: pituus 206 cm, leveys 56 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,74

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:14, ARKA 11:58

Hautakuvio havaittiin 14.8. Riihipellon kaivausalueen pohjoisreunalla, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 53

Sijainti: X= 514, Y= 715

Hautakuopan koko: pituus 170 cm, leveys 64 cm, syvyys 71 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 91 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,79

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: KM39304:1496–1498 (brakteaatti, kangas, tinahelojen murusia)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7659, 7663–7666, 7670–7686

Mustavalkokuvat: II-34-7-(2–3), II-36-4-(28–29), II-36-5-32

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:14, ARKA 11:58

Hauta 53 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen luoteisneljänneksessä. Hauta oli esineellinen ruumishautaus, jossa oli arkun jäännöksiä. Haudan keskilinjnan kohdalta löytyi brakteaatti sekä siinä kiinni ollut tekstiili (KM39304:1496–1497)¹²³ (ks. Diakuvataulu, kuva 7686).

Vainajan haudan länsipäässä sijainnut kallo oli selvästi erotettavissa muusta maastuneesta orgaanisesta aineesta. Haudassa oli arkun jäänteitä – tasapäisen kaukalon näköinen rakenne¹²⁴, jonka pituus oli 140 cm. Maatuneen luun ja puun erottaminen arkkurakenteen sisäpuolella toisistaan osoittautui haasteelliseksi. Arkku oli itäpäästään noin 20 cm ja länsipäästään noin 25 cm leveä ja keskeltä leveimmillään noin 37 cm. Sen reunat nousivat kaarevasti enimmillään noin 4–5 cm ylöspäin. Arkun laudoitus oli hyvin ohut ja maatuman paksuus oli keskimäärin vain 0,5 cm.

Arkun jalkopäästä otettiin puunäyte. Vainaja nostettiin haudasta kokonaisuutena metallilaatikoiden avulla ja otettiin säilöön arkeologian oppiaineen tiloihin.¹²⁵

¹²³ Kaivausdokumentaatiossa kyseiset löydöt mainitaan löytyneen vainajan rinnan päältä, mutta luetteloitu arkun jäänteiden pohjalta löytyneeksi. Latta-arvojen perusteella löydöt sijaitsivat vainajan yläpuolella.

¹²⁴ Kaivauksilla kyseisenmallista arkkua kutsuttiin kaaraksi.

¹²⁵ Puunäyte poistettiin vuonna 2015. Vainajan pään sisältävää pahvilaatikkoa hiekkoinen säilytettiin kylmiössä vuoteen 2015 asti, minkä jälkeen kallo tutkittiin laboratorioissa ja se todettiin hiekan sekaan hajonneeksi tai kokonaan kadonneeksi. Ei ole tiedossa, oliko kallon jäännöksiä tutkittu kaivausten jälkeen. Laatikko vaikutti avaamattomalta.

Kuva 151. Kaarahauta 53 (vas.) ja viereinen hauta 98. (OY ark. lab. dia 7665)

Kuva 152. Hauta 53. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7674)

Hauta 54

Sijainti: X= 506, Y= 723

Hautakuopan koko: pituus 120 cm, leveys 50 cm, syvyys 43 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 79 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,77

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1499

Vainajan pituus: 98 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -¹²⁶

Diat: 8165–8168

Mustavalkokuvat: II-37-4-25

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineetön hauta 54 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen keskiosassa, haudan 55 pohjoispuolella. Vainajan luut olivat pitkälle maatuneet eikä kovaa luuta havaittu. Vainaja oli asetettu hautaan siistissä asennossa suorana selällään. Vainajan pää oli haudan länsipäässä, leuka oli koholla ja alaleuassa havaittiin kolme hammasta. Oikea käsi oli vyötärölle taivutettuna ja vasen lantiolla. Osa jalkateristä oli säilynyt. Vainajan koko oikean jalan pituudeksi mitattiin kentällä 40 cm ja mitta kaulasta lantioluiden alaosaan oli 36 cm. Luurangon päällä vaikutti olevan irtoluita, jotka eivät muodostaneet kokonaista luurankoa.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä havaittiin, että osa vainajan pysyvistä hampaista oli vielä puhkeamatta.

¹²⁶ Vainaja on arvioitu alle 10-vuotiaaksi (Liite I: 11, vrt. Siurua 1995:42).

Kuva 153. Hauta 54. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8168)

Hauta 55

Sijainti: X= 506, Y= 722

Hautakuopan koko: Pituus 194 cm, leveys 60 cm, syvyys 32 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 67 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,78

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: KM39304:1500–1501 (näytteitä)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1502–1503

Vainajan pituus: 147 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹²⁷

Diat: 8165–8167, 8169–8170

Mustavalkokuvat: II-38-1-2

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta 55 oli esineetön ruumishautaus, jossa havaittiin hiiltyneitä arkun jäännöksiä. Hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen keskiosassa haudan 54 eteläpuolella ja kiinni haudassa 101. Hautakuvio oli länsipäästään vaikea määrittää päällä olleen kivikuopan vuoksi (Kuva 56). Vainajan lantion vieressä, aivan ruumiissa kiinni havaittiin hiilen palasia. Myös jalkojen välissä reisien alueella sekä kallon alueella oli jonkin verran nokijälkiä. Näiden tulkittiin olevan joko hautaan pudonneita hiiliä tai arkun jäänteitä. Päälaen vasemmalla puolella hiiltynyt maatumaa jatkui epämääräisenä muotona noin 30 cm matkalla. Maatumassa oli myös savea ja pienellä alueella punaiseksi palanutta hiekkaa. Haudan 55 vainajan alta paljastui pohjoispuolelta toinen vainaja (hauta 143), jonka lantio tuli esiin vainajan 55 jalkaterien kohdalla.¹²⁸

Maatunut vainaja oli haudassa selällään, pää haudan länsipäässä. Vainajan hampaat olivat näkyvillä ja suhteellisen hyvässä kunnossa. Kädet olivat vyötäröllä. Lantion leveydeksi mitattiin 20 cm. Vasemman jalan kokonaispituudeksi mitattiin 75 cm. Kenttädokumentaatioissa hautakuopan kooksi ilmoitettiin 150 cm x 30 cm.

Vainajan vasemmalta olkapäältä sekä lantion vasemmalta puolelta otettiin hiilinäytteet. Laboratoriopuhdistuksessa käsiteltiin vainajan kalloa ja vainajan päälaelta löydettiin mustaa maatumaa, joka oli mahdollisesti kangasta, villaa tai muuta orgaanista ainetta. Samassa kohdassa havaittiin hiiltä ja mahdollisesti ihoa.¹²⁹

Kuva 154. Piste X= 506, Y= 724 ympärillä haudat 54, 55 ja 101. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 8167)

¹²⁷ 18–25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 11).

¹²⁸ Puhtaaksi piirrettyssä kartassa ARKA 11:27 vainajien sijoittuminen ei ole aivan kuvatun kaltainen.

¹²⁹ Ihonäyte poistettiin vuonna 2015.

Kuva 155. Hauta 55. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8169)

Hauta 56

Sijainti: X= 502, Y= 708

Hautakuopan koko: pituus 190 cm, leveys 60 cm, syvyys 27 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 34 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,73

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1504

Vainajan pituus: 137 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi tai nuori

Diat: 8035–8037

Mustavalkokuvat: II-33-3-(23–24)

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hauta 56 sijaitsi peltoalueen reunamalla Riihipellon kaivausalueen länsiosassa. Hauta löytyi 11.8., kun puunjuuren poistamisen yhteydessä havaittiin kallon sirpaleita. Hautakuopan ääriviivat oli hankala erottaa,

ja haudaus oli varsin pinnassa, 40–50 cm peltopinnan alapuolella. Haudan leikkauksessa havaittiin toisen haudan kallon luita (ks. hauta 136).

Vainajan haudan länsipäässä sijainneen kallon luut olivat osin hyvässä kunnossa, mutta muu vartalo näkyi vain maatumeneena jälkenä maassa. Puunjuuret olivat tunkeutuneet luuytimiin muun muassa vasemmassa jalassa sekä rintakehässä. Kaiken kaikkiaan vainajan jäänteiden alue oli tummaa maata ja juuret vaikeuttivat osien hahmottamista. Ruumiin jäännöksiä ympäröi puhdas hiekka. Vainaja oli asetettu hautaan suorana selällään, mutta pään asento jäi epäselväksi luiden rikkouduttua. Yhden hampaan hammaskiille havaittiin, mutta varsinaisia hampaita ei voitu erottaa. Kätet olivat mahdollisesti vyötärölle taivutetut.

Kapeaharteinen vainaja näytti varsin pitkän solakalta 137 cm:n pituudestaan huolimatta. Lantion leveydeksi mitattiin 20 cm. Vainajan kallon vieressä vasemmalla puolella oli savea, samoin oikean jalan vieressä. Luiden alapinnan tasolla savi reunusti luita ”arkkulautoina” haudan etelä- ja pohjoisreunalla ja savi näytti jatkuvan myös luiden alle. Oikean jalan tulkittiin olleen poikki. Jalkopäässä havaittiin likainen savimöykky, mutta sen sijainti vaikutti hieman väärältä ollakseen vainajan jalka. Siksi kaivaessa saatiin vaikutelma vainajan jalan olleen katkennut ennen hautaamista. Vainaja tulkittiin lapseksi tai nuoreksi aikuiseksi.

Kuva 156. Hauta 56. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8036)

Hauta 57

Sijainti: X= 509, Y= 734

Hautakuopan koko: pituus 198, leveys 88 cm, syvyys 49 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 71 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,92

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1505–1506 (rautanaula, brakteaatti)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1507

Vainajan pituus: 140 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7965–7966, 7969–7973

Mustavalkokuvat: II-33-5-29, II-33-7-37

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:57

Haudan 57 tutkiminen aloitettiin elokuun puolivälissä. Se sijaitsi Riihipellon kaivausalueen itäosassa, osittain haudan 83 päällä. Havaitut arkun jäänteet osoittautuivat kuuluvan hautaan 83. Vainajan vasemman säären kohdalta löydettiin maata seulottaessa A-brakteaatti ja hautahiekasta rautanaula.

Vainaja oli asetettu hautaan suorana selällään, pää haudan länsipäässä. Jalat olivat hieman vartaloa ylempänä ja polvien tienoilta aavistuksen vasempaan vääntyneet. Oikea käsi oli vyötäröllä ja vasen kohti kaulaa. Jalkateriä ei havaittu kokonaan. Lantion leveydeksi mitattiin 23 cm ja koko jalan pituudeksi kantapäähän asti noin 84 cm. Kaivaessa haudassa havaittiin irrallisilta vaikuttavia luita.¹³⁰

Haudasta otettiin näytteeksi maatumaa oikean olkapään vierestä sekä oikean polven vierestä. Sen lisäksi haudan päällä oli irtonaista, tunnistamatonta ainesta, joka myös otettiin näytteeksi.¹³¹ Laboratoriossa käsiteltiin kalloa, josta saatiin joitakin kappaleita kovaa luuta talteen.

¹³⁰ Todennäköisesti kaivaushetkellä irrallisilta vaikuttaneet luut kuuluivat alla olleen haudan 83 vainajalle.

¹³¹ Näytteet poistettiin vuonna 2015.

Kuva 157. Hauta 57. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7971)

Hauta 58

Sijainti: X= 506, Y= 735

Hautakuopan koko: pituus 180 cm, leveys 60 cm, syvyys 45 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 81 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,80

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1508

Vainajan pituus: 156 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: mahdollisesti nainen¹³²

Diat: 7965, 7967, 7974

Mustavalkokuvat: II-35-3-37

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:26, ARKA 11:27, ARKA 11:64

Esineetön hauta 58 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen itäpäässä. Maatunut vainaja oli haudassa suorana selällään, kallo haudan länsiluoteispäässä ja jalat suorassa. Kädet olivat ristikkäin vartalon päällä, vasen oikean päällä. Vasen käsi oli lähempänä vainajan kylkeä kuin oikea. Luut olivat silminnähten pinnastaan tummuneet. Suhteellisen pyöreä lantiorakenne viittasi naisvainajaan. Lantion leveydeksi mitattiin noin 25

¹³² Yli 25-vuotias, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 12).

cm. Vasemman jalan polvilumpio oli havaittavissa, mutta jalkaterät olivat hajonneet tunnistamattomiksi. Suu vaikutti olleen auki, mutta hampaita siinä ei kaivausvaiheessa havaittu.

Laboratoriossa tutkittiin kalloa ja siitä saatiin muutamia kappaleita luita ja hampaita talteen.

Kuva 158. Hauta 58. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7974)

Hauta 59

Sijainti: X= 508, Y= 736

Hautakuopan koko: pituus 194, leveys 48 cm, syvyys 59 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 93 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,81

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1509 (sormus)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1510–1511

Vainajan pituus: 148 cm¹³³

Vainajan sukupuoli tai ikä: -¹³⁴

Diat: 7965, 7968, 7975–8005

Mustavalkokuvat: II-34-2-(1–3), II-34-3-(4–5)

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:57, ARKA 11:64

Esineellinen ja itäkoillis-länsilounassuuntainen hauta 59 oli koko Riihipellon kaivausalueen itäisin hauta. Hauta oli muodoltaan päihin kapeneva soikio, mutta arkun jäännöksiä siinä ei havaittu. Vainajan pää oli haudan länsipäässä. Hautakuopan pohjalla oli savea ja ruostehiekkaa.

Vainajan oikeasta kädestä löytyi paikoiltaan kannallinen sinettisormus. Kullatun hopeasormuksen kannassa oli ”Voittoisa Kristus” -kaiverrus.¹³⁵

Maatunut vainaja oli haudassa selällään suorassa, pää oikealle kääntyneenä ja leuka koholla. Oikea käsivarsi oli ylempänä kuin vasen. Oikea käsi oli taivutettu rinnalle, vasen puolestaan oli vartalon sivulla suorana ja havaittavissa lantioluiden päälle asti. Vainajan selkärangan muoto oli näkyvissä. Jalkaterät olivat säilyneet, mutta varpaita ei voinut enää erottaa. Pieni pyöreä luu, joka tulkittiin oikean jalan polvilumpioksi, oli noin 8 cm:n päässä polven eteläpuolella. Olkaluun pituudeksi mitattiin noin 34 cm ja lantion leveydeksi noin 28 cm.

Vainajasta otettiin näytteeksi kallon luita sekä oikean reisiluun maatuneita paloja.¹³⁶

¹³³ Vainaja on myöhemmässä tutkimuksessa arvioitu kenttämittauksia pidemmäksi. Ks. Paavola et al. 2013: 54.

¹³⁴ Vainaja arvioitiin myöhemmässä tutkimuksessa korkeintaan 25-vuotiaaksi (Paavola et al. 2013: 54). Maijanen arvioi vainajan 18–25-vuotiaaksi ja mahdollisesti mieheksi (Liite I: 12).

¹³⁵ Ks. Paavola et al. 2013. Ks. myös sormuksesta *in situ* -kuva 7979 Diakuvataulussa.

¹³⁶ Reisiluun kappaleet poistettiin vuonna 2015.

159. Hauta 59 ja sormus. (OY ark. lab. dia 7983)

Kuva 160. Hauta 59 ja löytö 74. Kuvattu länsilounaaseen. (OY ark. lab. dia 7985)

Kuva 161. Hauta 59. (OY ark. lab. dia 7987)

Hauta 60

Sijainti: X= 507, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 180 cm, leveys 70 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,77

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8178

Mustavalkokuvat: II-33-5-31

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio havaittiin Riihipellon kaivausalueen keskiosassa, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 162. Haudat 60–63 ja 69–73 lähellä "brakteaattialuetta". (OY ark. lab. dia 8178)

Hauta 61

Sijainti: X= 505, Y= 730

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 70 cm, syvyys 81 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 108 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,75

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1512

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹³⁷

Diat: 8176, 8178, 8185–8188, 8190–8192

Mustavalkokuvat: II-35-3-41, II-38-2-9, II-38-6-(30–31)

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itäkoillis-länsilounassuuntainen hauta 61 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä, haudan 129 itäpuolella. Hauta 61 leikkasi korkeammalla ollutta hautaa 129 niin, että vainajan 129 keskivartalo oli poikki. Haudassa 61 oli maatuneita irtoluita, joiden tulkittiin olevan peräisin haudasta 129. Haudan 61 itäpäässä oli kivikuoppa (ks. Kuva 64). Sama kivikuoppa peitti haudan 149 eteläreunaa, ja oli täten nuorempi kuin molemmat haudat.

Vainajan pää oli haudan länsipäässä ja ruumis oli hautakuopan suunnasta hieman poiketen lähempänä itä-länsisuuntaa. Haudan itäpään päällä ollut kivikuoppa poistettiin syyskuun neljäs päivä ja hauta saatiin tutkittua loppuun. Kentällä hautakuopan pituudeksi mitattiin 160 cm.

Vainaja oli haudassa selällään, pää suorana. Kädet olivat rinnalla ristikkäin. Vainajan yläleuassa havaittiin kaivaushetkellä kaksi ja alaleuassa neljä hammasta. Olkaluun pituudeksi mitattiin 36 cm ja lantion leveydeksi 25 cm.

Laboratoriotutkimuksissa kallosta saatiin talteen kappale kallon luuta sekä hampaita ja kuuloluita. Kallon tutkimuksen yhteydessä havaittiin kovaa mustaa tunnistamatonta ainesta, joka otettiin näytteeksi.¹³⁸

¹³⁷ Aikuinen, mahdollisesti nainen (Liite I: 12).

¹³⁸ Ainesta ei pystytty paikallistamaan enää vuonna 2015.

Kuva 163. Hauta 61. (OY ark. lab. dia 8190)

Hauta 62

Sijainti: X= 507, Y= 730

Hautakuopan koko: pituus 188 cm, leveys 58 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,70

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8176, 8178

Mustavalkokuvat: II-33-5-(30-32)

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 62 havaittiin Riihipellon kaivausalueen itäosassa, hautojen 43 ja 45 eteläpuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 63

Sijainti: X= 509, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 170 cm, leveys 60 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,70

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7919–7929, 8178

Mustavalkokuvat: II-33-6-33

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 63 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin. Hautakuvio katosi luoteispuoleista hautaa 113 puhdistettaessa, mikä aiheutti epäilyksen varsinaisen haudan olemassaolosta.

Hauta 64

Sijainti: X= 510, Y= 728

Hautakuopan koko: pituus 104 cm, leveys 36 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,70

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7846, 7919–7920

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 64 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä, noin 30 senttimetrin päässä haudan 113 itäpäästä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 164. Haudat 63, 64, 88 ja 89 (sekä 46,47 ja 48). (OY ark. lab. dia 7920)

Hauta 65

Sijainti: X= 507, Y= 732

Hautakuopan koko: pituus 264 cm, leveys 80 cm, syvyys 33 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 83 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,64

Haudan suunta: kaakko-luode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1513

Vainajan pituus: 162 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -¹³⁹

Diat: 7952–7964

Mustavalkokuvat: II-33-5-32, II-38-2-(10–11)

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Riihipellon kaivausalueen itäpäässä sijainnut hauta 65 avattiin 3.9. Kaivaessa vainajan lantion kohdalla havaittiin pieni, reiällinen ja mahdollisesti kivinen esine.¹⁴⁰

¹³⁹ Aikuinen, mahdollisesti mies (Liite I: 12).

¹⁴⁰ Esine ei tullut merkatuksi alustavaan löytöluetteloon, eikä siitä kaivaushetken jälkeen ole mainintoja. Todennäköisesti kyseessä ei ollut esine.

Vainajan tulkittiin olleen hautaushetkellä täydellinen, mutta hautaa tutkittaessa oikea käsi oli puutteellinen. Pää oli haudan kaakkoispäässä. Vainaja oli varsin epätavallisessa asennossa. Vasemman käden olkavarsi oli pystyasennossa ja loppuosa kädestä osoitti taaksepäin. Oikean käden olkavarsi oli myös hieman koholla etuviistoon osoittaen, mutta poikki ennen kyynärpäätä. Oikean jalan reisiluu oli pystyasennossa ja kokonaisuudessaan ehjältä vaikuttanut jalka taipui sitten polven jälkeen hieman alaspäin. Oikean jalan jalkaterä oli siten noin 19 cm vasemman jalan pinnan yläpuolella. Jalan alla ei ollut muuta kuin hiekkaa. Vasen jalka oli suorana. Hampaista vainajalla ei havaittu. Lantion leveydeksi mitattiin 30 cm ja sekä sääriettä reisiluun pituudeksi 37 cm.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vuoden 1982 lopulla kallon osia vahvistettiin paraloide-asetoni-seoksella. Kallon alla olevasta hiekasta otettiin näytteeksi mustaa ainetta.¹⁴¹

Kuva 165. Hauta 65. (OY ark. lab. dia 7954)

Hauta 66

Sijainti: X= 501, Y= 705

Hautakuopan koko: pituus 78 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle:

Hautakuvion pinta m mpy: 6,36

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

¹⁴¹ Poistettiin tarkastelun jälkeen vuonna 2015.

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8078–8086

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:65,

Hautakuvio sijaitsi Riihipellon kaivausalueen länsireunalla ja oli Kronqvistin koeojan katkaisema. Haudan vieressä havaittiin suurehkoja kiviä, jotka saattoivat liittyä viereiseen rakenteeseen, joka nimettiin tukiarkun kiveykseksi.¹⁴² Hautaa ei tutkittu.

Kuva 166. Haudat 66 ja 67 puoliruudussa X= 500, Y= 704. Länsireunassa näkyy Kronqvistin koeoja. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8079)

Hauta 67

Sijainti: X= 500, Y= 703

Hautakuopan koko: pituus 192 cm, leveys 64 cm, syvyys 61 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 88 cm

¹⁴² Ks. sivu 47.

Hautakuvion pinta m mpy: 6,52

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8078–8089

Mustavalkokuvat: II-35-1-(28–29)

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:65

Esineetön hauta 67 havaittiin metsikköisessä pellonreunassa Riihipellon kaivausalueen länsilaidalla. Hautakuvion länsipäätä ei aloitustasossa voitu erottaa. Haudassa oli parin nyrkkiin puristetun kämmenen kokoinen luonnonkivi (X= 500, Y= 705, 6,16 m mpy) runsaasti juuria ja haudan pohjalla, erityisesti pään puolella, runsaasti ruostehiekkaa. Haudan eteläseinässä voitiin nähdä Kronqvistin koeojan pohja noin 40 cm tämän hautakuvion pintatason alapuolella, mutta koeoja ei ollut osunut riittävään syvyyteen vainajan havaitsemiseksi.

Pitkälle maatuneen vainajan pää oli haudan länsipäässä. Vainaja oli haudassa suorana selällään ja kädet vaikuttivat olleen vartalon myötäisesti, mutta maatumisasteen ja juurien jättämien jälkien vuoksi käsien asentoa ei voitu täysin todeta. Haudasta saatiin talteen yksi hammas.¹⁴³

¹⁴³ Vuonna 2015 haudasta oli tallessa vain yksi maatunut luunpala, ilmeisesti mainittu hammas, joka jouduttiin poistamaan löytöaineistosta.

Kuva 167. Hauta 67 Kronqvistin koejassa. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8088)

Hauta 68

Sijainti: X= 518, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 148 cm, leveys 54 cm, syvyys 49 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 81 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,63

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1514

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁴⁴

Diat: 7774

Mustavalkokuvat: II-33-7-38

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Esineetön hauta 68 avattiin elokuun loppupäivinä Riihipellon kaivausalueen pohjoisreunalla. Maassa hautakuvion ympäristössä havaittiin jonkin verran ruostehiekkaa. Pinnalle näkyvä hautakuvion leveys osoittautui kaivettua kuoppaa kapeammaksi. Hauta oli kaivettu savikerroksen läpi.

Vainajan pää oli haudan länsilounaispäässä. Kentällä pienikokoiseksi todettu vainaja oli maatonut lähes täysin maaksi ja oli runsaan savikerroksen ympäröimä. Oikean jalan tulkittiin jo hautausvaiheessa olleen poikki polven alapuolelta. Vainaja makasi suorana selällään. Ruumiin päällä oli tummunutta ainesta, minkä johdosta haudan arveltiin altistuneen kosteuden tai veden vaurioittavalle vaikutukselle. Muuta vartaloa ylempänä, oikean olkavarren kohdalla havaittiin maatonut ainesta.

Kallo otettiin laboratoriotutkimuksiin ja talteen saatiin ylä- ja alaleuan osia sekä hampaita. Haudasta otettiin näytteeksi tummaa kerrosta luurangon jalkojen välistä, reisien kohdalta sekä näyte vainajasta lantion vasemmalta puolelta.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Vainaja on arvioitu 11–13-vuotiaaksi (Siurua 1995 :43) ja 9-12-vuotiaaksi. Sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 12).

¹⁴⁵ Vuonna 2015 tallessa oli vain hampaita. Maatumanäyte ja näyte lantiosta poistettiin.

Kuva 168. Hauta 68. Kuvattu länsilounaaseen. (OY ark. lab. dia 7774)

Hauta 69

Sijainti: X= 506, Y= 728 (lounaisnurkka)

Hautakuopan koko: pituus 94 cm, leveys 40 cm, syvyys 36 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 74 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,74

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi

Diat: 8176–8180

Mustavalkokuvat: II-33-5-(30–31), II-33-6-33, II-35-2-36

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineetön hauta 69 sijaitsi Riihipellon kaivausalueella, haudan 70 koillispuolella. Haudan vainaja oli täysin maatonut ja vain haudan länsipäässä sijainnut kallo oli selkeämmin erotettavissa. Kyseessä oli mahdollisesti lapsivainaja. Kallon jatkeena oli maatonutusta ainesta, josta ei ollut mahdollista hahmottaa ruumiinosia.

Kallon pituudeksi mitattiin 17 cm. Vainajan kallo otettiin talteen laboratoriotutkimuksia varten, mutta talteen saatiin vain yksi pala maatonutusta luuta, joka poistettiin vuonna 2015.

Kuva 169. Hauta 69. (OY ark. lab. dia 8180)

Hauta 70

Sijainti: X= 504, Y= 726

Hautakuopan koko: pituus 180 cm, leveys 64 cm, syvyys 49 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 82 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,76

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1515

Vainajan pituus: 160 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: nuori aikuinen¹⁴⁶

Diat: 8176–8178, 8181–8182

Mustavalkokuvat: II-33-5-(30–31), II-33-6-33, II-34-6-5, II-34-7-1, II-35-3-39

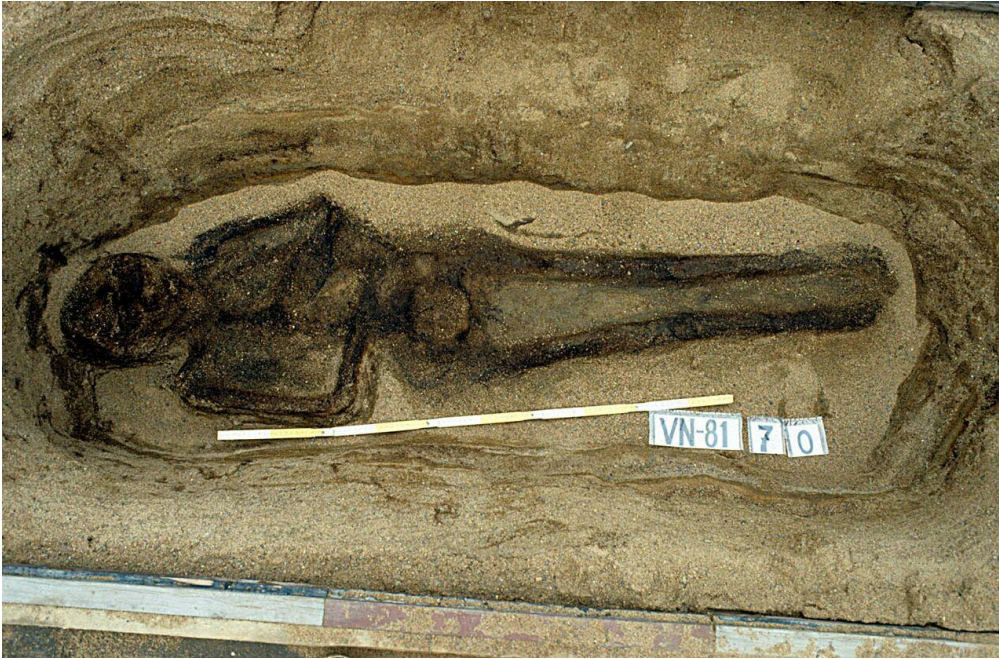
Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineetön hauta 70 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä hautojen 71 ja 72 pohjoispuolella. Haudan päät olivat muodoltaan puolipyöreät ja pohja oli tasainen. Vainajan alapuolella, lantion vasemman sivun tienoilla oli nyrkinkokoinen kivi, joka ei kuitenkaan näkynyt vielä kun ruumis oli paikallaan.

Vainaja oli haudassa varsin siistissä asennossa selällään, leuka kohti haudan vasenta reunaa. Kädet olivat rinnalla, oikea vyötäröllä ja vasen lähempänä solisluita. Vainajan pää oli haudan länsipäässä ja hampaat olivat erotettavissa. Lantion muoto todettiin pyöreäksi. Hautakuopan pohjalla havaittiin luontainen savikerros.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vuonna 1983 todettiin viisaudenhampaiden olevan paikoillaan ja puhkeamatta, mistä johtuen vainaja tulkittiin nuoreksi aikuiseksi.

¹⁴⁶ 18–25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 12).

Kuva 170. Hauta 70. Kuvattu pohjoisluoteeseen. (OY ark. lab. dia 8181)

Hauta 71

Sijainti: X= 504, Y= 725

Hautakuopan koko: pituus 144 cm, leveys 54 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,76

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8176–8178

Mustavalkokuvat: II-33-5-31, II-33-6-33

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 71 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Sitä ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 180. Haudat 60–63 ja 69–73. (OY ark. lab. dia 8178)

Hauta 72

Sijainti: X= 504, Y= 726

Hautakuopan koko: pituus 204 cm, leveys 50 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,74

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8176–8178

Mustavalkokuvat: II-33-5-31, II-33-6-33

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 72 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä. Sitä ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 181. Haudat 69–72 pisteen X= 506, Y= 728 ympärillä. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 8177)

Hauta 73

Sijainti: X= 504, Y= 728

Hautakuopan koko: pituus 160 cm, leveys 50 cm, syvyys 30 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 71 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,59

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1516–1517

Vainajan pituus: 138 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -¹⁴⁷

Diat: 8178, 8183–8184

Mustavalkokuvat: II-35-3-40

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineetön hauta 73 sijaitsi Riihipellon kaakkoisneljänneksessä.

Vainaja oli asetettu hautaan siistissä asennossa, suorana selällään. Pää oli haudan länsipäässä ja vasemmalle puolelle kääntynyt. Oikea käsi oli rinnalla ja vasen käsivarsi alempana osoittaen kohti lantion luita. Jalat olivat suorana ja siististi jalkateriin asti, mutta loppuosaa ei voitu havaita tai jalat olivat poikki.

¹⁴⁷ 18–25 vuotta, mahdollisesti nainen (Liite I: 13).

Lantion leveydeksi mitattiin 24 cm ja olkavarren pituudeksi 27 cm. Vainajan alla hautakuopan pohjalla oli tasainen savikerros. Vainaja tulkittiin mieheksi.¹⁴⁸

Laboratoriotutkimuksessa havaittiin osan kallosta säilyneen ja näiden kappaleiden lisäksi talteen saatiin hampaita, kaulanikama ja kuuloluu.

Kuva 182. Hauta 73. Kuvattu itäkaakkoon. Vainajasta ei ole kuvia. (OY ark. lab. dia 8184)

Hauta 74

Sijainti: X= 512, Y= 736

Hautakuopan koko: pituus 138 cm, leveys 46 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,68

Haudan suunta: länsilounas-itäkoillinen

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

¹⁴⁸ Tulkinnalle ei kaivausdokumentaatiosta löydy perusteluita.

Diat: 7802–7804

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 74 sijaitsee Riihipellon kaivausalueen itäpäädyssä, kirkon kuoriosaksi nimetyllä alueella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 183. Ruutu X= 513, Y= 736 ja siitä 1 metri etelään päin sekä 1 metri länteen päin. Haudat 74, 75, 76. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7802)

Hauta 75

Sijainti: X= 513, Y= 736

Hautakuopan koko: pituus 192 cm, leveys 60 cm, syvyys 31 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 88 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,68

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1519–1521 (sormus, raha, nahkaa)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1518, 1522–1524

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁴⁹

Diat: 7802–7819

Mustavalkokuvat: II-34-4-1, II-34-5-(1–5), II-34-6-1

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

¹⁴⁹ 18–25 vuotta, sukupuoli määrittämätön (Liite I: 13).

Esineellinen hauta 75 havaittiin Riihipellon kaivausalueen itäpäädyssä, kirkon kuoriosaksi nimetyllä alueella. Vainajan mainitaan löytyneen varsin pinnasta.¹⁵⁰ Hautakuvion 74 ja haudan 75 yläpuolisten leikkausten perusteella pääteltiin, että kirkon pohjan alle olisi mahdollisesti levitetty karkea sora ja nämä hautakaivannot kaivettu sen läpi.

Haudasta löytyi sormus, joka oli vainajan oikeassa kädessä ja vatsan päällä, lähes selkärangan kohdalla (ks. Diakuvataulu, kuva 7806). Oikean ranteen vierestä löytyi kaksi rahan kappaletta sekä näiden yhteydestä palanen nahkaa. Kentällä pidettiin mahdollisena, että rahat löytyivät vainajan oikean käden nyrkistä.

Vainaja oli haudassa suorana selällään, hieman oikealle kääntynyt kallo haudan länsilounaispäädyssä. Kädet olivat vatsalla vasen oikean päällä, vasen hieman loitompana kyljen sivusta kuin oikea. Jalat olivat suorana ja jalkaterät säilyneet, mutta varpaita ei havaittu. Lantion luut vaikuttivat leveiltä. Lantion leveydeksi mitattiin 28 cm. Olkavarsi oli 34 cm, reisiluu 45 cm ja sääriluu 47 cm pitkä. Haudan kallon luut on luetteloitu kahdelle eri KM-alanumerolle¹⁵¹.

Laboratoriotutkimuksessa saatiin talteen kallon luita, hampaita, kaulanikama, sekä vainajan sormi, jossa sormus oli (KM39304:1519).

¹⁵⁰ Vainajan pää oli noin 70 cm:n syvyydellä maanpinnasta eikä erityisen pinnassa muihin hautoihin verrattuna. Hautakuvion pinta oli 57 cm:n syvyydellä maanpinnasta.

¹⁵¹ Tuntemattomasta syystä luita säilytettiin erillään, ikään kuin ne olisivat olleet eri löytökonteksteista. Kaikella todennäköisyydellä luut kuitenkin kuuluvat samaan kalloon ja yhteen vainajaan.

Kuva 184. Hauta 75 ja löytö 83. (OY ark. lab. dia 7807)

Hauta 76

Sijainti: X= 512–515, Y= 736–738

Hautakuopan koko: pituus 74 cm, leveys 36 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,63

Haudan suunta: koillinen-lounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: mahdollisesti lapsi

Diat: 7802–7803

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio sijaitsi Riihipellon kaivausalueen itäreunalla. Hautakuvion pienen koon perusteella kyseessä olisi voinut olla lapsen hauta, mutta sitä ei kuitenkaan tutkittu. Kuva hautakuviosta 76 näkyy hautakuvion 74 yhteydessä.

Hauta 77

Sijainti: X= 510, Y= 714

Hautakuopan koko: pituus 230 cm, leveys 86 cm, syvyys 36 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 64 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,74

Haudan suunta: Itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1525–1527 (raha, sormus, näyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1528–1530

Vainajan pituus: 150 cm¹⁵²

Vainajan sukupuoli tai ikä: -¹⁵³

Diat: 7701–7719

Mustavalkokuvat: II-34-1-(41–44)

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9

Hauta 77 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen läntisellä puolella. Vainajan tasosta, oikealta puolelta (seulasta) löytyi brakteaatti ja vasemman käden sormesta ”Voittoisa Kristus” -aiheinen kullattu hopeasormus (ks. Diakuvataulu, kuva 7704).¹⁵⁴ Haudan kohdalta ylemmistä kerroksista löytyi kaksi rahaa, mutta ne eivät tulkinnan mukaan kuuluneet hautaukseen (KM39304:608–609). Haudan päällä, erityisesti sen puolivälin paikkeilla, oli jonkin verran punertavaa hiekkaa. Hautakuoppa oli ympäristöltään puhtaassa maassa.

Vainaja oli asetettu hautaan suorana selälleen. Haudan länsipäässä ollut pää oli hieman oikealle kallistunut. Kädet olivat ristikkäin vyötäröllä, oikea käsi vasemman päällä. Oikea kämmen ei näyttänyt säilyneen. Vainajan lantion eteläpuolella oli tumma maamöykky. Vainajan suu oli auki, mutta hampaita ei erottunut. Jaloissa oli hieman kovempaa luuta kuin muualla kehossa. Vainajan jalkateriä ei havaittu. Olkavarren pituudeksi mitattiin 33 cm ja lantion leveydeksi 31 cm. Reisiluu oli 33 cm pitkä.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vuonna 1983 pitkälle maatuneen kallon parhaiten säilyneitä kappaleita vahvistettiin paraloid-asetoni-liuoksella. Vainajan yhteydestä otettiin näytteeksi puuta sekä hiiltynyttä puuta ja maatumänäyte lantion vierestä oikealta puolelta.¹⁵⁵

¹⁵² Vainaja on arvioitu kenttämittauksia pidemmäksi myöhemmässä tutkimuksessa (ks. Paavola et al. 2013: 54).

¹⁵³ Vainajan iäksi on arvioitu 20–25 vuotta myöhemmässä tutkimuksessa (Paavola et al. 2013: 54). Heli Maijanen arvioi vainajan aikuiseksi ja mahdollisesti naiseksi (Liite I: 13).

¹⁵⁴ Ks. Paavola et al. 2013.

¹⁵⁵ Maatumänäyte poistettiin vuonna 2015.

Kuva 185. Hauta 77 ja hopeasormus. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7706)

Kuva 186. Hauta 77, viistokuva. (OY ark. lab. dia 7708)

Hauta 78

Sijainti: X= 508–510, Y= 711–712

Hautakuopan koko: pituus 230 cm, leveys 50 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,46

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: -
Löydöt täytelmästä: -
Luuaineisto: -
Vainajan pituus: -
Vainajan sukupuoli tai ikä: -
Diat: 7719–7720
Mustavalkokuvat: -
Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9

Hautakuvio 78 havaittiin Riihipellon kaivausalueen länsireunassa haudan 79 eteläpuolella. Se oli ympäristöään tummemman hiekan alue, joka levisi epämääräisesti. Kuviota ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 187. Ruutu X= 508, Y= 711 ja siitä 1 metri pohjoiseen ja itään päin. Haudat 77, 78 ja 79. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7719)

Hauta 79

Sijainti: X= 508, Y= 711–712
Hautakuopan koko: pituus 220 cm, leveys 50 cm, syvyys 24 cm
Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 74 cm
Hautakuvion pinta m mpy: 6,43
Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode
Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: -
Löydöt täytelmästä: -
Luuaineisto: KM39304:1531
Vainajan pituus: -
Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁵⁶

¹⁵⁶ Yli 20 vuotta, sukupuoli määrittämätön (Liite I: 13).

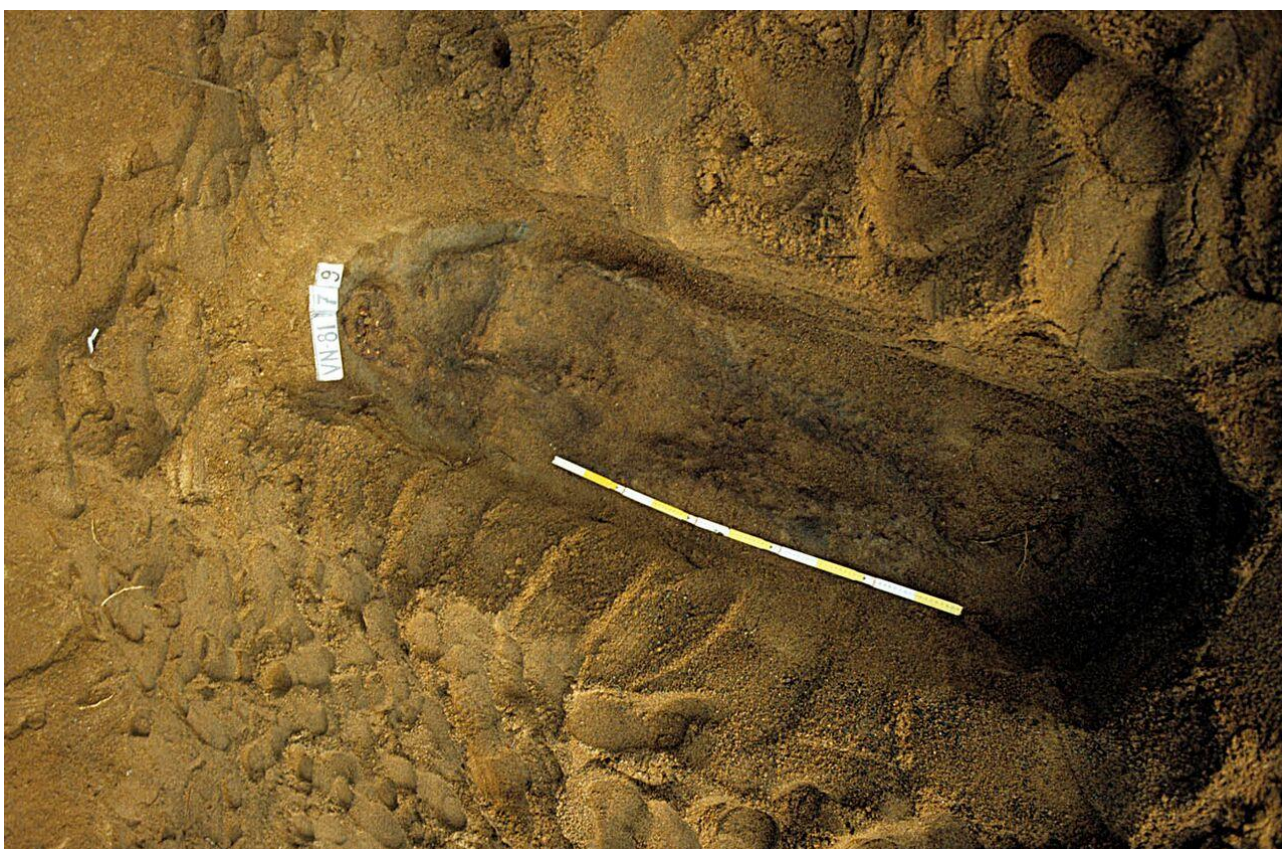
Diat: 7719–7720, 7743

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9

Hauta 79 avattiin neljäntenä päivänä syyskuuta. Se sijaitsi hautakuvion 78 pohjoispuolella ja hautakuvion 102 (= polttohauta D) itäpuolella Riihipellon kaivausalueen länsiosassa. Vainaja oli pitkälle maatonut eikä esimerkiksi lantion leveyttä saatu mitattua. Kovaa luuta havaittiin vain haudan länsiluoteispäässä sijainneessa kallossa. Vainaja oli haudassa suorana selällään, kädet rinnalla.¹⁵⁷ Jalkopään puolella oli pieni pyöreä kivi, mutta se oli puhtaassa hiekassa haudan leikkauksessa eikä siten välttämättä liity itse hautaukseen.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vuonna 1982 osaa talteen otetuista kallon kappaleista vahvistettiin paraloid-asetoni-liuoksella. Näytteeksi otettiin hiiltä.¹⁵⁸

Kuva 188. Hauta 79 ylhäältä päin tornista kuvattuna. (OY ark. lab. dia 7743)

Hauta 80

Sijainti: X= 510, Y= 723

Hautakuopan koko: pituus 246 cm, leveys 66 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,73

¹⁵⁷ Yksi maininta hautapäiväkirjassa kertoo vainajan haudatun ”jossain arkkulaitteessa”, mutta tästä ei ole lisätietoja eikä aihe toistu enää missään muualla dokumentaatioissa eikä hautaa siksi käsitellä arkullisena hautana Hautaluettelossa.

¹⁵⁸ Näyte oli kadonnut vuoteen 2015 mennessä.

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 80, joka oli lounaisnurkastaan kiinni haudassa 131, sijaitti Riihipellon kaivausalueen keskiosassa. Hautakuviota ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 81

Sijainti: X= 512, Y= 720

Hautakuopan koko: pituus 154 cm, leveys 50 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,78

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9

Hautakuvio 81 havaittiin Riihipellon kaivausalueen pohjoisosan keskivaiheilla, hautojen 152 ja 141 luoteispuolella. Hautakuviota ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 82

Sijainti: X= 512, Y= 724

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 68 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,81

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:14

Itä-länsisuuntainen hautakuvio 82 havaittiin Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä haudan 152 itäpuolella, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin. Hautakuvion läheltä dokumentoitiin hirsiä ja punaiseksi palanutta hiekkaa.

Hauta 83

Sijainti: X= 509, Y= 734

Hautakuopan koko: -

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 76 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,89

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1532–1533¹⁵⁹

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁶⁰

Diat: 7973

Mustavalkokuvat: II-33-7-37

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Esineetön hauta 83 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen itäpäädyssä haudan 57 kupeessa, sen pohjoispuolella ja osin sen alla. Haudassa oli mahdollisesti arkun jäännöksiä, joiden luultiin aluksi kuuluvan viereiseen hautaukseen 57. Hautakuvioden 83 ja 57 yhteispituus oli noin 198 cm ja leveys noin 88 cm.

Vainaja, jonka pää oli haudan länsipäässä, oli oikean kylkensä osalta haudan 57 vainajan alla. Ruumis oli vaurioitunut hautaa 57 kaivettaessa, minkä takia vasen sääri ja koko oikea jalka puuttuivat. Vainajan kallo rikkoutui tutkittaessa ja siitä irtosi hampaita. Vainaja oli haudassa selällään, hieman oikeaan kääntyneenä. Vasemman käden kynärpään seudulla oli mahdollisesti arkun jäännöksiä, koska jäännökset nousivat kaarevasti ylöspäin. Arkun jäänteiden reuna oli noin 10–15 cm luurangon sivun yläpuolella. Ilmeisesti tästä haudasta olivat peräisin irralliselta vaikuttaneet luut, jotka tulivat esiin hautaa 57 kaivettaessa.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä otettiin näytteeksi hopeanväristä ainetta hautahiekasta sekä vasemman reiden yläosa.¹⁶¹

¹⁵⁹ Haudan 83 luut ovat saattaneet sekoittua haudan 127 luihin, koska niitä säilytettiin samassa laatikossa.

¹⁶⁰ 18–25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 13).

¹⁶¹ Molemmat näytteet poistettiin vuonna 2015.

Kuva 189. Haudat 57 ja 83. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7973)

Hauta 84

Sijainti: X= 512, Y= 733

Hautakuopan koko: pituus 210 cm, leveys 78 cm, syvyys 21 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 66 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,79

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1534–1536 (brakteatti, kuitu, näyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1537–1538

Vainajan pituus: 155 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁶²

Diat: 7800–7801

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hauta 84 oli esineellinen ruumishautaus Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä. Haudasta löytyi kruunattu S-brakteaatti, joka oli tekstiilissä kiinni. Brakteaatti löytyi lantion alta, hautakuopan pohjalta.¹⁶³ Kovaa luuta löytyi kaivettaessa vain haudan länsipäässä olleen kallon kohdalta. Vainaja oli haudattu suorana selällään. Kädet olivat ristissä vatsan päällä. Oikeaa olkavartta ei havaittu kaivettaessa. Lantion leveydeksi mitattiin noin 29 cm ja koko vasemman jalan pituudeksi 82 cm. Olkavarren pituus oli 32 cm.

Kallo oli hajonnut kappaleiksi jo ennen laboratoriopuhdistuksen aloittamista, mutta siitä saatiin talteen joitakin kappaleita kovaa luuta. Kallon luiden lisäksi saatiin talteen vasemman reisiluun kappaleita.

Kuva 190. Hauta 84 pisteen X= 513, Y= 733 itäpuolella. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7800)

¹⁶² Yli 45 vuotta, mahdollisesti mies (Liite I: 14).

¹⁶³ Hautalomakkeessa ja hautavihkossa brakteaatin mainitaan löytyneen lantion alta, mutta löytövihkossa rintakehän päältä. Kenttäkartat ja latta-arvot viittaavat siihen, että brakteaatti löydettiin lantion alta. Puhtaaksi piirrettyssä kartassa 10 brakteaatti on piirretty rintakehän päälle.

Hauta 85

Sijainti: X= 512, Y= 733

Hautakuopan koko: pituus 206 cm, leveys 76 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,71

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 85 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 86

Sijainti: X= 514, Y= 734

Hautakuopan koko: -

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7799

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:11

Hautakuvio 86 havaittiin Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 191. Haudat 86 ja 104. Kuvattu länteen.¹⁶⁴ (OY ark. lab. dia 7799)

Hauta 87

Sijainti: X= 513, Y= 731

Hautakuopan koko: pituus 208 cm, leveys 68 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,78

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7792, 7797–7798

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 87 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä, mutta sitä ei tutkittu kaivauksin.

¹⁶⁴ Kuvassa haudat on numeroitu ristiin.

Kuva 192. Ruutu X= 517, Y= 724 sekä seuraava puoliruutu pohjoiseen päin, joissa haudat 87, 108–112. Hauta 87 takalalla. Kuvattu pohjoiskoilliseen.¹⁶⁵ (OY ark. lab. dia 7792)

Hauta 88

Sijainti: X= 511, Y= 728

Hautakuopan koko: pituus 160 cm, leveys 54 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,72

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7846, 7919, 7920

Mustavalkokuvat: -

Kartat: -

Hautakuvio 88 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä haudan 64 pohjoispuolella. Sitä ei tutkittu kaivauksin.

¹⁶⁵ Kuvapäiväkirjassa kuvaussuunnaksi on virheellisesti merkitty etelä.

Kuva 193. Haudat 63, 64, 88 ja 89. kuvattu tornista pisteen X= 516, Y= 730 suuntaan. (OY ark. lab. dia 7919)

Hauta 89

Sijainti: X= 510, Y= 730

Hautakuopan koko: Pituus 134 cm, leveys 62 cm, syvyys 40 cm

Syvyys vuoden 1981 maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 77 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,73

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1539

Vainajan pituus: 84 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi ¹⁶⁶

Diat: 7846–7848, 7919–7920

Mustavalkokuvat: II-34-7-5, II-35-1-27, II-37-5-28

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Itä-länsisuuntainen hauta 89 oli esineetön ruumishautaus Riihipellon kaivausalueella haudan 64 itäpuolella, laajan punaisen hiekan alueen, joka nimettiin ”alttariksi”, alla.¹⁶⁷ Hauta sijaitsi puhtaassa ja löydöttömässä maassa. Vainaja oli itä-länsisuuntaisessa hautakuopassa, ruumis sijoittuneena lähemmäksi itäkoillis-länsilounassuuntaa.

Hauta oli muodoltaan päistä litistetty soikio. Se löytyi palokerroksen alta ja palanutta maata oli myös hautakuopassa. Kentällä haudan tulkittiin ajoittuvan aikaisintaan ensimmäisen kirkon palamisen jälkeiseen aikaan.

¹⁶⁶ Vainaja on arvioitu noin 7-vuotiaaksi (Siurua 1995: 43).

¹⁶⁷ Ks. s. 46.

Maatuneen vainajan haudan länsipäässä ollut kallo oli parhaiten hahmotettavissa, mutta kovaa luuta ei siinäkään havaittu kolmea näkyvässä ollutta hammasta lukuun ottamatta. Vainaja oli asetettu hautaan siistissä asennossa, suorana selälleen. Jalkaterät eivät erottuneet maasta. Kädet vaikuttivat olevan ristissä rinnalla, mutta olivat täysin maatuneet ja erottuivat ainoastaan tummana juovana maassa. Jalat olivat poikki ilmeisesti polvien tienoilta. Lantion luut erottuivat alaosastaan tummempana juovana ja lantion leveydeksi mitattiin 14 cm. Vainajan pituus kaulan kohdalta lantioluiden alaosaan oli 53 cm. Kenttämuistiinpanoissa hautakuopan kooksi ilmoitettiin 150 x 50 x 38 cm.

Kuva 194. Hauta 89. (OY ark. lab. dia 7847)

Hauta 90

Sijainti: X= 503, Y= 720

Hautakuopan koko: pituus 250 cm, leveys 64 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,64

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hautakuvio 90 sijaitsee Riihipellon kaivausalueen eteläosassa pisteen X= 503, Y= 720 ympärillä, haudan 28 koillispuolella. Kuviota ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 91

Sijainti: X= 514, Y= 721

Hautakuopan koko: pituus 170 cm, leveys 56 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,7 m mpy

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7687–7688

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 91 sijaitsee välittömästi hautakuvion 50 länsipuolella ja hautakuvion 147 eteläpuolella Riihipellon kaivausalueen pohjoispuoliskolla. Kuviota ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 195. Hautat 81, 91 ja 92. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7687)

Hauta 92

Sijainti: X= 516, Y= 721

Hautakuopan koko: pituus 130 cm, leveys 60 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,72

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä:-

Diat: 7687–7688

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hauta 92 sijaitsi Riihipellon kaivausalueella hautakuvion 147 pohjoispuolella ja välittömästi haudan 18 lounaisnurkassa. Vainajan jalat tulivat esiin hautaa 18 kaivettaessa, mutta haudat eivät kuitenkaan yltäneet toisiinsa kiinni. Hautaa ei tutkittu pidemmälle kaivauksin.

Kuva 196. Etualalta lukien hautakuviot 91, 147, 92 ja 148. Kirsti Närhi tutkimassa hautaa 148. Kuvattu pohjoisluoteeseen. (OY ark. lab. dia 7688)

Hauta 93

Sijainti: X= 518, Y= 719

Hautakuopan koko: pituus 154 cm, leveys 56 cm, syvyys 47 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 74 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,71

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1540

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁶⁸

Diat: 7631–7634

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:58

Itä-länsisuuntainen ja esineetön hauta 93 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen pohjoisosassa, hautakuvioiden 52 ja 148 pohjoispuolella. Haudan päällä oli rakenne, millä tarkoitetaan mahdollisesti hiililäikkää, joka havaittiin hautakuvion pinnassa. Hiililäikän arveltiin mahdollisesti olevan palaneen hirren jäännös.

Kuva 197. 1/2 R. 518/719. Hauta 93 ja sen päällä hirsi (palanut). Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7631)

Pahoin maatonut vainaja oli suorana selällään, leuka kohti itää/itäkaakkoa. Oikea käsi oli koukistettu kyynärpästä kohti kaulaa. Vasemmasta kädestä oli säilynyt vain osa olkavarresta. Jalat olivat nilkoista hieman vasemmalle kääntyneet ja hieman ylempänä kuin lantio. Nilkat olivat vierekkäin. Vainajan pinta oli väriltään tumma. Hautakuopan täytehiekkan päänpuoleisella alueella oli hiiltä heti hautakuvion yläosasta alkaen noin 30 cm:n syvyyteen, mutta ei enää vainajan päällä. Kentällä ei mitattu vainajan pituutta.

¹⁶⁸ 15–20 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 14).

Kallon luut olivat maatuneet ja ainoastaan osa hampaista sekä kiilteitä oli paremmin säilynyt. Kallon maatuneita osia vahvistettiin laboratoriopuhdistuksen yhteydessä paraloid-asetoniliuoksella.

Kuva 198. Hauta 93 kuvattuna ylhäältä päin. (OY ark. lab. dia 7632)

Hauta 94

Sijainti: X= 515, Y= 718

Hautakuopan koko: pituus 194 cm, leveys 70 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,76

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7659

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:58

Hautakuvio 94 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen pohjoisosassa heti hautakuvion 95 pohjoispuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 199. Linjalta X= 511. Paalun X= 516, Y= 718 ympärillä haudat 94, 95 (99, 53, 98) sekä etualalla oikealla "hevosen hauta". Kuvattu pohjoiseen päin. (OY ark. lab. dia 7659)

Hauta 95

Sijainti: X= 515, Y= 718

Hautakuopan koko: pituus 190 cm, leveys 70 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,76

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7659

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:58

Hautakuvio 95 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen pohjoisosassa heti hautakuvion 94 eteläpuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin. Kuva hautakuvion 94 yhteydessä.

Hauta 96

Sijainti: X= 514, Y= 718

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:58

Hautakuvio 96 tuli kenttädokumentaation mukaan esiin 25.8 tuolloin tarkemmin määrittämättömässä sijainnissa epäselvänä likamaana, ja muun dokumentaation puuttuessa on yhä epäselvää, oliko kyseessä hauta.¹⁶⁹

Hauta 97

Sijainti: X= 512, Y=715

Hautakuopan koko: pituus 210 cm, leveys 94 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,75

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:58

Hautakuvio 97 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen luoteisosassa, heti haudan 134 koillispuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

¹⁶⁹ Hautakuvio on myöhemmin piirretty ainoastaan yhteen puhtaaksi piirrettyyn karttaan. Saman ruudun tienoilta löydettiin hevosen hauta. On mahdollista, että numeron 96 saanut hautakuvio osoittautui hevosen haudaksi (s. 52).

Hauta 98

Sijainti: X=515, Y=715

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 88 cm, syvyys 37 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 62 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,73

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1541–1543

Vainajan pituus: 148 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁷⁰

Diat: 7659–7669

Mustavalkokuvat: II-35-7-(9-10), II-36-1-13, II-36-4-27, II-36-4-29

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:58

Itä-länsisuuntainen ja esineetön hauta 98 sijaitsi kaivausalueen luoteisosassa, haudan 53 pohjoispuolella. Kallo tuli esiin jo varsin ylhäällä, noin 40 cm maanpinnasta. Vainaja oli haudassa suorana selällään. Vasen puoli ruumiista oli hieman alempana kuin oikea, ja kallo oli vasemmalle kääntynyt. Oikea käsi oli rinnalla, ja vasen saattoi olla kyynärpästä taivutettu kohti vasenta solisluuta.

Löytötasossa oli arkun jäännöksiä. Arkun jäänteet erottuivat mustuneena maatumana, joka ulottui luurangon ulkopuolella jalkateristä lähtien polvien seudulle. Vainajan oikealla puolella eli etelässä arkun reunan havaittiin nousevan reisiluun yläpinnan yläpuolelle asti. Jalkojen välissä tumma aines näkyi aivan vainajan jalkateriin asti, joskaan ei täysin yhtenäisenä. Myös oikean jalan sääriluun alaosan ulkosivulla oli tummaa maatumaa. Vainajan vasemmalla puolella arkun jäänteet olivat leveämmällä alueella kuin oikealla puolella. Pään kohdalla arkun jäännöksiä ei näkynyt. Kyseessä näytti olevan nimenomaan tasapäätynen arkku. Arkun jäännökset hajosivat kaivettaessa herkästi, mutta näytteeksi saatiin pala arkkua¹⁷¹ vainajan oikealta puolen.

Vainajan oikean olkavarren pituudeksi mitattiin kentällä 34 cm, oikean reisiluun pituudeksi 34 cm ja oikean sääriluun pituudeksi 37 cm. Lantion leveys oli noin 30 cm.

Laboratoriotutkimukseen otettiin vainajan kallo, joka oli hyvin säilynyt. Talteen saatiin kallon luita, kaulanikamia sekä kappale vasenta reisiluuta.

¹⁷⁰ 25–35 vuotta, sukupuoli määrittämätön (Liite I: 14).

¹⁷¹ Näyte poistettiin vuonna 2015.

Kuva 200. (vas. ylh.). Arkkuhautaus 98 ja vasemmalla hauta 53. (OY ark. lab. dia 7666)

Kuva 201. Hauta 98. (OY ark. lab. dia 7664)

Kuva 201. Hauta 98. (OY ark. lab. dia 7660)

Hauta 99

Sijainti: X= 516, Y= 716

Hautakuopan koko: pituus 140 cm, leveys 80 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,74

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7659

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:58

Hautakuvio 99 havaittiin Riihipellon kaivausalueen luoteisneljänneksessä, haudan 98 koillispuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin. Hautakuvion 94 käsittelyn yhteydessä.

Hauta 100

Sijainti: X= 514, Y= 714

Hautakuopan koko: leveys 80 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,69

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:58

Hautakuvio 100 havaittiin elokuun loppupuolella Riihipellon kaivausalueen luoteisnurkassa, haudoista 53 ja 98 länsilounaaseen. Kuvion länsipää ulottui juuri ja juuri kivikuoppaan ruudussa X= 514, Y= 712 (ks. Kuva 62). Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 202. Hauta 53, jonka takana kivikuoppa, johon hautakuvio 100 ulottuu. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7673)

Hauta 101

Sijainti: X= 504, Y= 723

Hautakuopan koko: pituus 220 cm, leveys 100 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 77 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,78

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1544 (hopeaesine)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1545–1547

Vainajan pituus: 149 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: nainen¹⁷²

Diat: 8167, 8173–8175

Mustavalkokuvat: II-37-4-(26–27)

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Riihipellon kaivausalueen keskivaiheilla, haudan 55 kyljessä ja sen eteläpuolella sijainneen haudan 101 kaivaminen aloitettiin elokuun viimeisenä päivänä. Lähellä haudan länsipäätä oli kivikuoppa (Kuva 56). Itäkoillis-länsilounassuuntaisen haudan löytötasossa, vainajan vasemman kyynärpään mutkassa oli

¹⁷² 20–30 vuotta (Liite I: 14).

hopearengas ja kangasta (KM39304:1544). Vainaja oli selällään, pää hieman oikealle kallistuneena. Vainaja tulkittiin naiseksi leveän ja pyöreähköön lantiorakenteen takia. Kädet olivat rinnalla, vasen alempana eli lähempänä lantiota kuin oikea. Lantion leveydeksi mitattiin 28 cm, vasemman reisiluun pituudeksi 32 cm ja vasemman sääriluun pituudeksi 35 cm. Vainajan vasemmalla puolella lantion seudulla sekä polvien ja sääriluiden välisellä alueella havaittiin orgaanista ja tummaa, maatumutta ainesta.

Näytteeksi otettiin vainajan vasemman keuhkon päällä ollut maatumajuonne, jota epäiltiin kylkiluuksi.¹⁷³ Laboratoriopuhdistuksessa saatiin talteen kallon luita, sormi- ja kämmenluu sekä vasemman sääriluun kappaleita.

Kuva 203. Haudan 101 koru vasemman kyynärpään kohdalla (löytö 109). Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8175)

Hauta 102

Sijainti: X= 508, Y= 710

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy:

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

¹⁷³ Näyte poistettiin vuonna 2015.

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7720

Mustavalkokuvat: -

Kartat: -

Hautakuvio 102 sijaitsi Rihipellon kaivausalueen länsiosassa, hautojen 78 ja 79 länsipuolella. Hautakuviota luultiin ensin ruumishaudaksi, mutta se osoittautui 25. päivä elokuuta polttohauta D:n pintakuvioksi. Hauta 102 ei siis ole todellinen ruumishaudaus.

Kuva 204. Puoliruudun X= 508, Y= 710 hautakuviot 78, 79 ja polttohauta D:n pinta, joka on merkitty haudaksi 102. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7720)

Hauta 103

Sijainti: X= 511, Y= 735

Hautakuopan koko: pituus 230 cm, leveys 80 cm, syvyys 26 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 57 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,87

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1548

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi¹⁷⁴

Diat: 7879, 7921–7923

Mustavalkokuvat: II-36-1-(14–16), II-36-2-18

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:57

¹⁷⁴ 8–12 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 14).

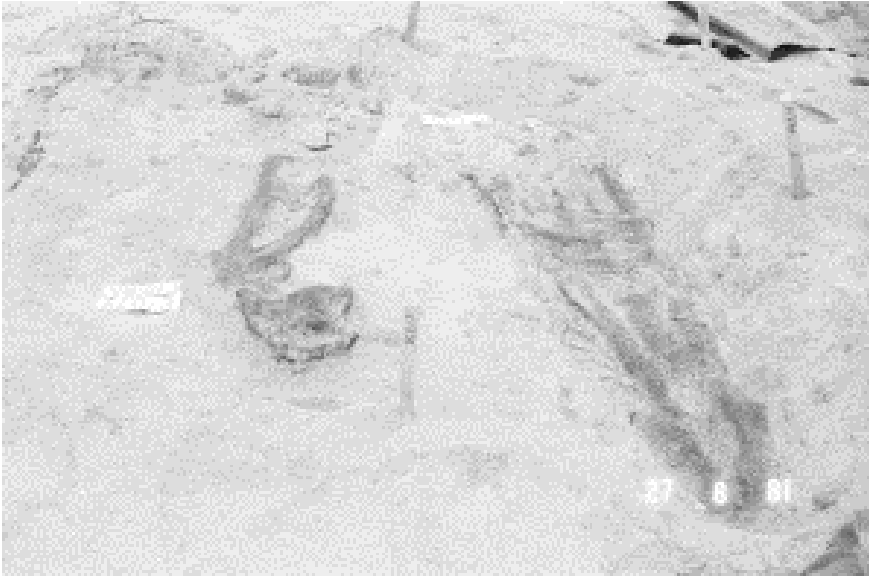
Hauta 103 otettiin työn alle elokuun loppupäivinä. Itäkoillis-länsilounassuuntainen ja esineetön hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen itälaidassa haudan 105 pohjoispuolella. Pitkälle maatuneen vainajan asento oli epätavallinen. Luuranko oli taittunut lantiosta alaspäin itä-länsi/luode-kaakko-suuntaan, ylävartalo oli suunnassa itäkoillinen-länsilounas. Oikea jalka oli lyhyempi, eikä vasenkaan kokonainen. Oikea käsi oli rinnalle taivutettu ja vain kynärpään asti säilynyt vasen käsi oli vartalon myötäisesti. Luurangon vartalo-osasta näkyi vain selkäranka. Vainajan jalkojen välissä havaittiin savea.

Laboratoriopuhdistuksen aikana vuonna 1983 vainaja tulkittiin lapseksi, sillä osa hampaista oli maitohampaista.¹⁷⁵ Kallio oli hampaista lukuun ottamatta täysin maatunut.

Kuva 205. Hauta 103. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7923)

¹⁷⁵ Vainaja on arvioitu 10–11-vuotiaaksi lapseksi (Siurua 1995: 27, 43). Heli Maijanen arvioi vainajan 8-12-vuotiaaksi (Liite I: 14).

Kuva 206. Vainajat 103 ja 105. Kuvattu itään. (OY ark. lab. negatiivi **MV II-36-1-15**)

Hauta 104

Sijainti: X= 513, Y= 734

Hautakuopan koko: pituus 192 cm, leveys 64 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,67

Haudan suunta: itä-länsi?

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7799

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 104 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen itälaidassa hautojen 84, 86 ja 75 läheisyydessä, niiden pohjoispuolella.¹⁷⁶ Hautaa ei tutkittu kaivauksin. Kuva haudan 86 käsittelyn yhteydessä.

Hauta 105

Sijainti: X= 510, Y= 735

Hautakuopan koko: pituus 180 cm, leveys 62 cm, syvyys 27 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 61 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,84

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

¹⁷⁶ Muistiinpanojen mukaan hauta 104 oli haudan 84 alla, mutta kenttä- tai puhtaaksi piirretyissä kartoissa näin ei ole.

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1549–1550

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁷⁷

Diat: 7849–7850, 7921–7922

Mustavalkokuvat: II-36-1-(14–15), II-36-2-(17–18)

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:57

Itäkoillis-länsilounassuuntainen ja esineetön hauta 105 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen itälaidassa haudan 103 eteläpuolella. Poikkeuksellisesti hautakuopan itäpäässä ollut vainajan pää tuli esille elokuun 25. päivä. Pahoin maatonut vainaja oli selällään pää kääntyneenä, leuka suhteellisen voimakkaasti luoteeseen suuntautuneena. Pääkallo oli painunut kasaan, mutta luusto oli suhteellisen hyvin säilynyt. Kädet oli asetettu rinnalle - oikea oli vyötäröllä ja vasen hieman ylempänä. Jalat olivat nilkan tienoilta osin päällekkäin, vasen oikean päällä. Vainajan lantion leveydeksi mitattiin 28 cm ja vasemman reisiluun pituudeksi 35 cm sekä olkavarren pituudeksi 34 cm.

Laboratoriopuhdistuksessa saatiin talteen suhteellisen hyvin säilyneitä kallon luita sekä kaulanikamia.

¹⁷⁷ 30–40 vuotta, mahdollisesti mies (Liite I: 15).

Kuva 207. Hauta 105. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7850)

Hauta 106

Sijainti: X= 504, Y= 703

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 80 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 56 cm

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1551–1552

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁷⁸

Diat: 8201–8204

Mustavalkokuvat: II-35-7-11

¹⁷⁸ 20–30-vuotias mies (Liite I: 15). Vrt. Siurua 1995: 36.

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Riihipellon kaivausalueen itäosassa ja haudan 150 eteläpuolella sijaitsevaa hautaa 106 alettiin kaivaa elokuun loppupuolella. Itäkaakko-länsiluoteissuuntainen hauta näkyi jo osin eteläpuolella olevia hautoja 1 ja 3 kaivaessa. Sekä haudan pintakuvion että vainajatason itä- eli jalkopää oli 10–15 cm syvemmällä kuin länsipää.

Vainajan pää (6,53 m mpy) oli kääntynyt oikealle ja vainajan asento oli epätavallinen. Oikeaa kättä ei täysin varmasti voitu havaita, mutta vaikutelmaksi jäi, että se oli ollut suorana sivulla. Vasemman käden nyrkki oli lonkalla. Vasemman puolen kylkiluut ja osa selkärankaa oli näkyvissä. Oikea jalka oli koukussa, polvi ulospäin. Jalkaterät erottuivat ja oikean jalan nilkan ”*palloluu*”, oletettavasti kehräsluu, oli myös hahmotettavissa. Vainajan oikean reisiluun pituudeksi mitattiin 35 cm, oikean sääriluun pituudeksi 35 cm ja jalkaterän pituudeksi 20 cm.

Vainajan pään laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vuonna 1983 kallo ja yläleuka hampaineen todettiin osittain erittäin hyvin säilyneeksi. Säilyneet osat vahvistettiin Paraloid B72 ja asetoni -seoksella sekä hauraimmat kohdat paikoitellen Karlsons Klister +asetoni-seoksella. Näytteeksi otettiin mustaa tunnistamatonta ainesta.¹⁷⁹

Kuva 208. Hauta 106. (OY ark. lab. dia 8204)

¹⁷⁹ Näyte poistettiin vuonna 2015 ja sen lisäksi poistettiin täysin maatunut vasen reisiluu.

Hauta 107

Sijainti: X= 515, Y= 733

Hautakuopan koko: leveys 56 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,78

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7791

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Riihipellon kaivausalueen koillisosassa sijainneen hautakuvion 107 länsipää havaittiin elokuun lopussa. Hautakuvion itäpäättä ei kaivettu esiin eikä länsipäättäkään tutkittu pidemmälle kaivauksin.

Kuva 209. Hauta 107. 1/4 ruudussa X= 515, Y= 732, jatkuen itään. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7791)

Hauta 108

Sijainti: X= 515, Y= 732

Hautakuopan koko: pituus 292 cm, leveys 100 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,70

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas?

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7792–7794

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 108 havaittiin Riihipellon kaivausalueen koillisosassa elokuun loppupuolella. Hautakuvio todettiin suurikokoiseksi ja se sijaitsi ruudun X= 515, Y= 732 itäpäässä. Hautaa ei tutkittu kaivauksin. Kuva hautakuvioista haudan 87 yhteydessä.

Hauta 109

Sijainti: X= 515, Y= 728

Hautakuopan koko: syvyys 40 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 79 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,60

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1553 (näyte)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1554

Vainajan pituus: 148 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁸⁰

Diat: 7792–7794

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Riihipellon kaivausalueen koillisosassa sijaitsevaa hautaa 109 alettiin kaivaa elokuun viimeisenä päivänä. Itäkoillis-länsilounassuuntainen hauta sijaitsi hautakuvion 108 pohjoispuolella ja haudan 110 lounaispuolella. Haudan 140 vainajan jalat tulivat esiin hautakuopan 109 länsilounaspäässä hieman ylemmässä tasossa. Siksi haudan 109 pääteltiin olevan vanhempi hauta kuin 140. Yhteensä hautakuopilla oli pituutta 280 cm ja leveyttä 62 cm.

¹⁸⁰ 30–40 vuotta, mahdollisesti nainen (Liite I: 15).

Vainaja oli suorana selällään siistissä asennossa, pää vasemmalle viistossa. Kädet olivat päällekkäin rinnalla, oikea käsi vasemman alla. Vainajan vasen puoli (olkapää, lantio, kyynärmutka) oli ylempänä kuin oikea puoli – eivät kuitenkaan koholla, vaan ikään kuin vasenta puolta olisi jännitetty kohti korvia. Vainajan lantion oikealla puolella ja sääriluun oikealla sivulla havaittiin maatonutta tummaa orgaanista ainetta ja sen alapuolella vielä erittäin ohut harmaa kerros tunnistamatonta ainetta.¹⁸¹ Noin 10 cm pintavaaituksen alapuolella¹⁸² havaittiin hiiltä ja pieniä paloja maatonutta orgaanista ainetta, joka saattoi olla maatonutta luuta. Hiiltä oli keskittymänä varsinkin kohdassa X= 515, Y= 729. Haudan pohjalla oli ruumiin likaama luontainen savikerros. Vainajan koko pituudeksi mitattiin 148 cm. Lantion leveys oli 21 cm, koko raajan pituus 73 cm ja polven ja nilkan väli 39 cm. Jalkateriä ei havaittu tai niitä ei ollut.

Kallo oli etuosastaan painunut sisään. Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vasemman korvan tienoilta havaittiin puuta muistuttavaa ainetta ja kallon alla havaittiin tumma kerros. Vasemman reiden tienoilta löytynyt orgaaninen aine otettiin näytteeksi.¹⁸³ Vainajasta ei ole kuvia.

Kuva 210. Haudat 108–110. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7794)

Hauta 110

Sijainti: X= 515, Y= 730

Hautakuopan koko: pituus 70 cm, leveys 34, syvyys 38 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 65 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,69

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: -

¹⁸¹ Tiedot ovat hautalomakkeen piirroksesta. Hautapäiväkirjassa kyseisten aineiden kerrotaan löytyneen vasenta reittä poistettaessa sen alapuolelta.

¹⁸² Muistiinpanoista ei käy ilmi, minkä tason tai ilmiön pintavaaituksesta on tarkalleen ottaen kyse.

¹⁸³ Korvan tienoilta löytynyt puu poistettiin aineistosta vuonna 2015. Samalla poistettiin täysin maatonut vasemman reiden kappale.

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi

Diat: 7792–7794

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Itä-länsisuuntainen ja esineetön hauta 110 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisosassa haudan 109 pohjoispuolella, sen itäpään tienoilla. Elokuun viimeisenä päivänä kaivetun hautakuopan vainajan luut olivat pitkälle maatuneet. Vainajan todettiin haudatun varsin pintaan – vainajan kallo oli 58 cm maanpinnan alapuolella ja hautakuvion pinta 27 cm maanpinnan alapuolella. Vainaja tulkittiin lapseksi. Ainoastaan vainajan kallo oli hahmotettavissa; muu osa oli täysin maatunut jättäen vain pienen väriläikän maahan. Laboratoriotutkimuksissa ei saatu vainajasta mitään talteen. Kuva haudan 109 yhteydessä.

Hauta 111

Sijainti: X= 513, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 186 cm, leveys 50 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,60

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7795

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Itä-länsisuuntainen hautakuvio 111 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisosassa hautakuvion 112 pohjoispuolella. Vanha oja leikkasi hautakuvioita 111 ja 112 noin puolella välissä niiden itäpäitä. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 211. Hauta 111 paalun X= 515, Y= 728 eteläpuolella. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7795)

Hauta 112

Sijainti: X= 513, Y= 728

Hautakuopan koko: pituus 190 cm, leveys 68 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,64

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7530–7531, 7792, 7796

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Itä-länsisuuntainen hautakuvio 112 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisosassa haudan 111 eteläpuolella. Oja leikkasi kumpaakin hautakuviota suunnilleen keskellä niiden itäisiä puoliskoja. Hautakuvio puolestaan leikkasi sen itäpäädyn eteläreunassa olevaa polttohautaa C.¹⁸⁴ Hautaa 112 ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 212. Hauta 112 ja sen kaakkoispuolella polttohauta C. Takana paalu X= 513, Y= 728, ja edessä X= 513, Y= 730. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7796)

Hauta 113

Sijainti: X= 509, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 188 cm, leveys 62 cm, syvyys 20 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 74 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,37

Haudan suunta: lähes itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1555–1557 (raha, tekstiili, kivi)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: mahdollisesti nainen

Diat: 7514, 7873, 7888, 7912–7918

Mustavalkokuvat: II-38-5-(23–24)

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

¹⁸⁴ Kenttämuistiinpanoissa oli ristiriitaisuuksia hautakuvion ja polttohaudan kronologisen järjestyksen tulkinnan suhteen. Vielä elokuun loppupuolella polttohauta vaikutti nuoremmalta kuin ruumishautaus. Ks. Polttohauta C.

Esineellinen, lähes itä-länsisuuntainen hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä. Hautaa 113 alettiin tutkia syyskuun alkupäivinä. Haudan 63 oletettiin olevan tämän haudan kaakkoisnurkassa, mutta sen hautakuvio hävisi hautaa 113 puhdistettaessa.

Hauta 113 sijaitsi länsipäästään eli vainajan ylävartalon osalta kivikuopan (Kuvat 59 ja 214) alla pisteen X= 510, Y= 728 vaiheilla. Ruumis ei mahdollisesti tämän takia ollut haudan keskiakselin suhteen suorassa, vaan ylävartalo oli taipunut hieman kaarelle. Vainaja ei siis ollut aivan suorassa itä-länsisuunnan mukaisesti. Rintakehän ja kaulan liittymäkohdasta vainaja oli painunut kuopalle päällä olleen kiven painosta. Kentällä tehdyn tulkinnan mukaan tämä oli ”todistus siitä, että vainaja on selvästi vanhempi kuin kirkon keskilaivalla oleva kivi”.

Luut olivat maatuneet, eikä kovaa luuta havaittu. Vainaja oli selällään. Oikea jalka vaikutti aavistuksen vääntyneen polvesta sisäänpäin. Vain osin säilyneet jalkaterät olivat vasemmalle viistossa. Kaivaushetkellä vainajaa arveltiin naiseksi leveään lantionsa takia. Vainajan rinnan päällä oli hyvin tummaa maata, joka tulkittiin palojäljiksi. Haudan pohjalla oli tekstiiliin ympäröimä hopearaha. Vainajan pään alla oli kivi terävä särmä ylöspäin. Alapinnaltaan se oli tasainen ja kiven kuopan pohja oli musta.

Vainajasta otettiin näytteeksi muutamia maatuneita kappaleita luuta, mutta nämä poistettiin aineistosta vuonna 2015.

Kuva 213. Hauta 113. (OY ark. lab. dia 7914)

Kuva 214. Hauta 113 kivikuopan alla paalun X= 510, Y= 728 eteläpuolella. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7912)

Kuva 215. Hauta 113, hopearahalöytö. (OY ark. lab. dia 7915)

Hauta 114

Sijainti: X= 502, Y= 728

Hautakuopan koko: pituus 84 cm, leveys 30 cm, syvyys 35 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 64 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,69

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8211

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itä-länsisuuntainen hauta 114 havaittiin elokuun loppupuolella Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksestä, haudan 17 lounaispuolelta. Hauta oli pieni ja kapea eikä siinä voitu havaita luurankoa. Kaivamista jatkettiin vielä puhtaan ja luonnollisen savikerroksen läpi mutta sen alla oli vain puhdasta hiekkaa. Haudan leikkauksissa kerrokset olivat häiriintymättömiä. Kentällä ei saatu täyttä varmuutta ruumishaudan olemassaolosta.

Kuva 216. Hauta 114 pisteen X= 502, Y=728 pohjoispuolella. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8211)

Hauta 115

Sijainti: X= 500, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 144 cm, leveys 74 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 60 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,72

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: mahdollisesti lapsi

Diat: 8323

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Lähes itä-länsisuuntainen hauta 115 havaittiin elokuun loppupuolella Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä hautakuvion 32 ja haudan 27 välisellä alueella. Haudan pohjalla oli epämääräinen tumma maatumma savikerroksen pinnalla. Sitä pidettiin mahdollisesti hyvin pienen lapsen, ehkä jopa vastasyntyneen erittäin voimakkaasti maatuneena luurankona. Leikkauksissa kerrokset olivat puhtaita ja häiriintymättömiä.

Kuva 217. Haudat 27, 32, 115 ja 116. Ylempi paalu P 500/726. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8323)

Hauta 116

Sijainti: X= 501, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 130 cm, leveys 74 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,76

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8323

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 116 havaittiin elokuun loppupuolella Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä, haudan 32 pohjoispuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin. Kuva hautakuviosta 116 näkyy hautaa 115 esittävän kuvan yhteydessä.

Hauta 117

Sijainti: X= 502, Y= 722

Hautakuopan koko: pituus 180 cm, leveys 70 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 61 cm

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1558

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁸⁵

Diat: 8205–8206

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itäkoillis-länsilounassuuntainen ja esineetön hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksessä haudan 121 pohjoispuolella. Ruumis tuli esiin tasoa kaivettaessa eikä hautakuvion pintaa ollut havaittu sitä ennen. Traktorin tai maanajokoneen pyörät olivat kulkeneet yli ja painaneet alaraajat kuopalle lantion ja sääriluiden välillä. Kone oli myös prässännyt luut leveiksi.

Vainaja oli selällään suorana. Kovaa luuta havaittiin vain kallossa. Vasemmassa jalassa vaikutti olevan vielä osa jalkaterää tallella. Käsien asentoa ei varmuudella voinut todeta. Vaikutelmaksi kuitenkin jäi, että ne olivat vartalon päällä, elleivät olleet kokonaan katkenneet. Leuka oli terävä, vainajan suu oli kiinni ja kallon yläosa oli korkea. Pään pituudeksi mitattiin noin 30 cm ja lantion leveydeksi noin 30 cm. Lantio vaikutti ehjältä, mutta on mahdollista, että kone oli leventänyt sitä jonkin verran.

¹⁸⁵ 20–30 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 15).

Kuva 218. Hauta 117, joka litistyi kauhakuormaajan painosta. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8206)

Kuva 219. Haudat 123 (kallo) ja 121. Oikealla hauta 117. Edustalla piste X= 502, Y= 724. Kuvattu lounaaseen. (OY ark. lab. dia 8205)

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä havaittiin, että kallo vaikutti olevan osittain painunut sisään, mahdollisesti jo ennen hautausta. Varsinkin oikean puoleisen korvan seudun luusto kuvailtiin ”epätavallisen mutkikkaaksi”. Näytteeksi kallon tutkimuksen yhteydessä otettiin puuta, joka poistettiin aineistosta vuonna 2015.

Hauta 118

Sijainti: X= 497, Y= 724

Hautakuopan koko: pituus 120 cm, leveys 50 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,59

Haudan suunta: itä-länsi/itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8329

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 118 havaittiin elokuun loppupuolella Riihipellon kaivausalueen rivihauta-alueella, hautakuvioiden 35 ja 119 välissä. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 220. Paalun X= 498, Y= 724 itäpuolella haudat 120, 119, 118 ja 35. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 8329)

Hauta 119

Sijainti: X= 498, Y= 724

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 96 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,60

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8329

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 119 havaittiin elokuun loppupuolella Riihipellon kaivausalueen rivihauta-alueella, hautakuvioiden 118 ja 120 välissä. Hautaa ei tutkittu kaivauksin. Kuva haudan 118 yhteydessä.

Hauta 120

Sijainti: X= 499, Y= 724

Hautakuopan koko: pituus 110 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,54

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8329

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 120 havaittiin elokuun loppupuolella hautakuvion 119 pohjoispuolella. Hautakuvioista pohjoiseen oli epäselvä, laaja-alainen eli noin 4 m²:n kokoinen likainen alue, jonka pohjoisreuna oli melko selkeä X= 500,5 -linjalla. Mahdollisesti hautakuvion 120 kohdalla kyseessä oli asehuoneeksi nimetty savialue

ja sen aiheuttama hautakuvion näköinen rakenne, eikä varsinainen hauta.¹⁸⁶ Kuva hautakuviosta 120 on hautakuvion 118 yhteydessä.

Hauta 121

Sijainti: X= 502, Y= 725

Hautakuopan koko: pituus 210 cm, leveys 80 cm, syvyys 23 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 58 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,68

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1559 (puunäyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1560–1561

Vainajan pituus: 136 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -¹⁸⁷

Diat: 8205, 8207–8208

Mustavalkokuvat: II-36-6-0, II-37-1-(9-10)

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itäkoillis-länsilounassuuntainen ja esineetön hauta 121 sijaitti Riihipellon kaivausalueen eteläosan keskivaiheilla. Vainajaa kaivettaessa toisen vainajan¹⁸⁸ jalat alkoivat tulla esiin pään lounaispuolelta, mutta ne eivät kuitenkaan aivan yltäneet päähän kiinni (Kuva 221, vasen ylänurkka).

Vainajan pää oli kääntynyt vasemmalle ja suu oli kiinni. Kädet olivat rinnalla, oikea käsi vasemman yli. Vainajan jalat olivat ristissä nilkat päällekkäin, oikea vasemman päällä. Vasemman jalan nilkka- ja jalkaterä näkyivät erittäin hyvin – jalkaterä oli säilynyt varpasiin asti. Ruumiinosat, erityisesti jalkaterät, olivat varsin hyvin tunnistettavat. Jalat olivat hieman kääntyneet. Erityisesti vasen oli kääntynyt polvesta ja jalkaterä osoitti kohti pohjoista. Vainajan koko pituudeksi mitattiin 142 cm, kantapäihin mitta oli 136 cm. Lantion leveydeksi mitattiin 28 cm. Vasemman jalan koko pituus nilkka- ja lantionluuhun oli 74 cm. Nilkka- ja lantionluuhun mitta jalan pohjaan oli 6 cm. Vasemman jalkapohjan pituus oli 16,5 cm. Jalkaholvi oli kaareva ja ehjä.

¹⁸⁶ Kartassa 26 ilmoitetaan vainajan pään päältä otetuksi korkeudeksi latta-arvo 169 eli noin 6,54 m mpy. Virhe on ilmeinen, sillä hautaa ei tutkittu kaivauksin. Kyseisellä luvulla tarkoitetaan mitä ilmeisimmin hautakuvion pinnan korkeutta.

¹⁸⁷ Yli 30-vuotias, mahdollisesti nainen (Liite I: 15).

¹⁸⁸ Vainajaa ei kaivettu, eikä hautakuvion pintaa syystä tai toisesta dokumentoitu.

Kuva 221. Hauta 121. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8207)

Laboratoriopuhdistuksen aikana kuvia otettaessa havaittiin kaksi pientä reikää kallon sisäpinnalla. Kallon oikealla puolella lähellä päälakea oli lisäksi selvä esineen aiheuttama pienen syvänteenomainen vaaleapintainen vamma, joka arveltiin luutuneeksi. Pienet reiät todettiin myöhemmin normaaleiksi verisuonirei'iksi ja kallovamma todelliseksi ja parantuneeksi.¹⁸⁹ Kallo oli hyvin voimakkaasti vasemmalle kallistunut. Osa niskanikamista oli aksiksen kanssa säilynyt. Korvan seudun luut ja kallon takaosa sekä päälaki olivat hyvin säilyneet. Tuntematonta orgaanista ainesta havaittiin runsaasti kallon sisäpinnalla. Näytteeksi otettiin hautahiekasta löytynyttä puuta. Vainajasta otettiin näytteeksi myös polvet, mutta ne jouduttiin poistamaan aineistosta vuonna 2015.

Hauta 122

Sijainti: X= 496–497, Y= 720

Hautakuopan koko: pituus 190 cm, leveys 56 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,41

¹⁸⁹ Prof. Jorma Hirvonen 8.1.1984.

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode
Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: -
Löydöt täytemaasta: KM39304:1562 (naula)
Luuaineisto: -
Vainajan pituus: -
Vainajan sukupuoli tai ikä: -
Diat: 8325–8327
Mustavalkokuvat: -
Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hautakuvio 122 sijaitti Riihipellon kaivausalueen eteläosan keskivaiheilla rivihauta-alueen länsipuolella, haudasta 124 pohjoiseen. Hautaa ei tutkittu kaivauksin, mutta sen luoteispään pohjoislaidalta, kuvion pinnalta, löytyi ruumisarkkunaula.

Kuva 222. Haudan 122 pintakuvio ruudussa X= 496, Y= 720–722. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8325)

Hauta 123

Sijainti: X= 500, Y= 722
Hautakuopan koko: pituus 194 cm, leveys 70 cm
Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -
Hautakuvion pinta m mpy: 6,66
Haudan suunta: itä-länsi
Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: KM39304:1563–1564 (raha, tekstiiliä)
Löydöt täytemaasta: KM39304:1565–1566 (näytteitä)
Luuaineisto: KM39304:1567–1569
Vainajan pituus: 162 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁹⁰

Diat: 8205, 8209–8210

Mustavalkokuvat: II-36-4-30

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itä-länsisuuntainen ja esineellinen hauta 123 havaittiin elokuun loppupäivinä Riihipellon kaivausalueen eteläpuoliskon keskivaiheilla. Peltomaan alla haudan kohdalla oli saveus, jonka pinnan korkeus oli noin 6,68 m mpy. Saveus tulkittiin mahdolliseksi asehuoneen lattiaksi ja tämä hauta oli kyseisen rakenteen alla. Hautaa puhdistuessa seulasta löytyi ruotsalainen 1320–1330-luvulle ajoittuva hopearaha ja sen mukana tekstiiliä savipinnan tasolta pisteen X= 501,2 Y= 723 paikkeilta, kallon pohjoispuolelta.¹⁹¹ Haudan kohdalta on luetteloitu myös hiilinäyte ja palaneita luita.

Vainajan luut olivat maatuneet kallon osia lukuun ottamatta. Maansiirtokone oli tallonut jalat siten, että reisien yläpää oli huomattavasti ylempänä muita jalkoja. Kädet olivat vartalon sivuilla. Vasen käsi oli nähtävästi poikki kyynärpästä ja oikea hieman ylempää. Pää oli kallistunut oikealle. Oikean olkavarren ja rinnan alueella oli tumma likamaa, josta kylkiluita ei voinut erottaa. Tummaa likamaata arveltiin kankaan jäännöksiksi ja myös vainajan oikeassa kädessä arveltiin olleen tekstiiliä.¹⁹² Lantion leveyttä ei saatu mitattua.

¹⁹⁰ 20–30 vuotta, mahdollisesti mies (Liite I: 16).

¹⁹¹ Jylkkä ilmoittaa rahan löytyneen haudan päällä olleesta savikerroksesta (Jylkkä 2004: 18), mutta esimerkiksi latta-arvot viittaavat rahan löytyneen haudasta, hieman vainajan pään tasoa alemmalla. Löytövihkossa rahan mainitaan löytyneen hiekasta haudan puhdistusta aloitettaessa, kun taas hautalomakkeessa puhutaan savipinnan tasosta. Raha kuitenkin löytyi seulasta, joten tarkka löytöpaikka jää epäselväksi.

¹⁹² Tekstiiliä otettiin näytteeksi, mutta se poistettiin vuonna 2015.

Kuva 223. Hauta 123. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 8210)

Hauta 124

Sijainti: X= 494, Y= 721

Hautakuopan koko: pituus 194 cm, leveys 80 cm, syvyys 47 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 85 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,58

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1570–1571

Vainajan pituus: 150–152 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁹³

Diat: 8328

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

¹⁹³ 20–30 vuotta, sukupuoli määrittämätön (Liite I: 16).

Riihipellon kaivausalueen eteläreunassa sijainnut esineetön hauta 124 avattiin elokuun viimeisenä päivänä. Vainajan kallo oli vasempaan päin kääntynyt. Oikea käsi oli vyötäröllä ja vasen lonkalla. Jalat oli koukistettu niin, että koukussa olevat polvet osoittivat pohjoiseen. Taivutetuista jaloista huolimatta lantio oli lähes suorana haudan pohjaa vasten. Jalat olivat kuitenkin yhä kiinni lantioissa eivätkä olleet mistään poikki. Kaivaushetkellä saatiin vaikutelma, että jalat oli taivutettu väkivalloin. Oikea lantion puolisko oli kuitenkin hivenen ylempänä kuin vasen. Oikea polvi oli alempana kuin vasen. Vainajan pituus oli tässä asennossa 135 cm, mutta arvioitu vainajan pituus suorana oli 150–152 cm. Vainajasta ei ole kuvaa, mutta hänet on piirretty kartalle 26.

Laboratoriopuhdistuksessa käsiteltiin kalloa, josta saatiin talteen joitakin kappaleita kovaa luuta. Myös vasemman olkaluun paloja otettiin talteen. Kallon yhteydestä otettiin näytteeksi orgaanista ainetta, jota epäiltiin puunjuuriksi tai oksiksi.¹⁹⁴

Kuva 224. Hauta 124 ja oikealla paalu X= 496, Y= 722. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8328)

Hauta 125

Sijainti: X= 498, Y= 729

Hautakuopan koko: pituus 190 cm, leveys 60 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 62 cm

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1572

¹⁹⁴ Orgaaninen näyte poistettiin vuonna 2015 kokoelmasta.

Vainajan pituus: 152 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁹⁵

Diat: 8378–8379

Mustavalkokuvat: II-35-4-44, II-35-4-1, II-36-3-24, II-37-2-13, II-37-4-(23–24)

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itä-länsisuuntainen hauta 125 havaittiin elokuun loppupäivinä Riihipellon kaivausalueen kaakkoisosassa rivihauta-alueen itäpuolella. Hautakuvion pintapiirrosta tai korkeutta ei tallennettu, sillä haudan olemassaolo huomattiin vasta vainajan tullessa esille. Luut olivat pitkälle maatuneet eikä kallossakaan juuri ollut kovaa luuta jäljellä. Vainaja oli suoraan selällään siistissä asennossa. Pää oli oikealle kääntynyt ja kädet olivat ristikkäin rinnalla, vasen oikean päällä. Jalkateriä ei havaittu. Vainajan pituudeksi mitattiin 152 cm ja lantion leveydeksi noin 20 cm.

Laboratoriotutkimuksiin otettiin kallo ja siitä saatiin talteen joitakin kappaleita kovaa luuta.

Kuva 225. Hauta 125. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8378)

¹⁹⁵ 18–25 vuotta, mahdollisesti nainen (Liite I: 17).

Hauta 126

Sijainti: X= 499, Y= 729

Hautakuopan koko: pituus 190 cm, leveys 52 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 71 cm

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1573 (kivi)

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1574–1575

Vainajan pituus: 162 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁹⁶

Diat: 8376

Mustavalkokuvat: II-35-4-44, II-35-4-2, II-36-3-22, II-37-2-13, II-37-4-23

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itäkoillis-länsilounassuuntainen hauta 126 tutkittiin elokuun loppupäivinä. Esineetön hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen eteläpuoliskolla rivihauta-alueen itäpuolella.

Vainaja oli suorana selällään siistissä asennossa, kädet rinnalla. Oikea käsivarsi oli asetettu kaulaa kohti, vasen oli vyötärön kohdalla, kämmen oikean kyynärpään päällä. Vasen kämmenosa oli säilynyt, oikea ei. Pää (6,37 m mpy) oli suorassa. Selkärangan alaosa oli erotettavissa ja polvien välissä oli kivi. Luonnollinen savikerros näkyi hautakuopan pohjalla lantion tienoilta alaspäin ja myös pään alla oli savikerros. Jalkateriä ei voitu havaita. Jalat olivat lantiosta alkaen 2–16 cm lähempänä pintaa kuin yläruumis. Vainajan vasemman olkavarren pituudeksi mitattiin 33 cm, reisiluu arvioitiin 36 cm:n pituiseksi ja kapean lantion leveydeksi saatiin 21 cm.

¹⁹⁶ 25–35 vuotta, mahdollisesti mies (Liite I: 17).

Kuva 226. Tasokuva haudasta 126. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 8376)

Vainajan kallon puhdistus aloitettiin joulukuussa 1983. Kallon vasemmanpuoleiset luut olivat paremmin säilyneitä. Huomiota kiinnitettiin kulumiin poskihampaiden ulkopinnalla. Hampaat ja leukaluu olivat maatuessaan painuneet kasaan ja muodostaneet terävän kulman. Vainajasta otettiin näytteeksi myös paloja oikeanpuoleisesta olkaluusta sekä reisiluusta.¹⁹⁷

Hauta 127

Sijainti: X= 494, Y= 729

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 70 cm, syvyys 52 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 80 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,61

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: KM39304:1576 (kivi)

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1577¹⁹⁸

Vainajan pituus: -

¹⁹⁷ Nämä luiden kappaleet jouduttiin poistamaan vuonna 2015.

¹⁹⁸ Haudan 127 luut ovat saattaneet sekoittua haudan 83 luihin, koska niitä säilytettiin samassa laatikossa.

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ¹⁹⁹

Diat: 8380–8384

Mustavalkokuvat: II-35-4-1, II-35-6-2, II-36-3-23, II-36-5-33, II-37-2-13, II-37-4-24

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itä-länsisuuntaista hautaa 127 kaivettiin elokuun loppupäivinä. Se sijaitsi Riihipellon kaivausalueen kaakkoisneljänneksen eteläreunassa.

Hautakuvion sisäpuolella sen pohjoisreunalla havaittiin suoraviivainen jäännös, joka tulkittiin mahdolliseksi arkun jäänteeksi. Tätä maatumutta ainesta oli jalkopäässä noin 90 cm:n matkalla. Vainajan pää oli kääntynyt vasemmalle. Vainaja oli selällään kädet vyötäröllä, vasen käsi oikean päällä. Jalat olivat koukussa vasemmalle ja kaivausten aikana vainaja olikin tulkittu haudatun ahtaaseen tilaan. Jalkateriä ei havaittu. Kallon pääläen kaarevuus todettiin tasaiseksi ja ehyeksi. Haudassa havaittiin ruosteinen pala pisteessä X= 494,5, Y= 730 samassa tasossa mahdollisen arkun jäänteen kanssa.

Vainajan jalkopäässä haudan pohjoisreunalla oli hieman vainajan tasoa ylempänä kivi, jonka pohja oli 6,15 m mpy. Kiven alapinta oli voimakkaasti palanut, mutta maassa ei ollut palojälkiä.

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä saatiin talteen hampaita ja kiilteitä. Näytteitä otettiin vainajan pääläen luona olleesta maatumasta sekä haudasta löytyneestä ruostuneesta aineksesta.²⁰⁰

¹⁹⁹ 18–25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 17).

²⁰⁰ Maatuma- ja ruostenäyte poistettiin vuonna 2015.

Kuva 227. Hauta 127. (OY ark. lab. dia 8383)

Hauta 128

Sijainti: X= 498, Y= 713

Hautakuopan koko: pituus 159 cm, syvyys 40 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 70 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,57

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1578 (näyte)

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1579–1583

Vainajan pituus: 150 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ²⁰¹

Diat: 7539–7541, 8128–8134

Mustavalkokuvat: II-37-1-11, II-37-2-12

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:18

Itä-länsisuuntainen hauta 128 kaivettiin elokuun viimeisinä päivinä. Esineetön hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä hautakuvion 29 pohjoispuolella ja haudan 133 länsipuolella. Täyttemaasta löytyi palaneita luita ja löytötasosta polttohaudat I, K ja L. Hauta 133 oli heti tämän haudan itäpuolella.

Kuva 228. Polttohauta L ja ruumishautaus 128 (taka-alalla) ja polttohauta K sekä ruumishautaus 133 (etualalla). (OY ark. lab. dia 7540)

Vainajan haudan länsipäässä ollut pää oli kääntynyt melko voimakkaasti kohti koillista, mutta kallo vaikutti kuitenkin olevan kiinni ruumiissa. Vainaja oli selällään jalat suorina itä-länsisuunnassa, mutta ylävartalo oli taipunut tasossa kohti länsilounasta. Kädet olivat rinnalla, oikea vasemman päällä. Kämmenten seutuvilla oli pienehkö kivi. Palaneita luita oli kiinni vainajassa ylävartalon alueella ja muutama myös kallossa. Nilkoista yhdessä olleet jalat olivat selvästi (noin 20 cm) muuta vartaloa ylempänä sillä hauta 133 oli tullut vastaan hautaa 128 kaivettaessa. Siten hauta 128 tulkittiin näistä kahdesta haudasta nuoremmaksi. Vainajan jalat olivat nilkoista yhdessä.

Vainajan koko pituudeksi mitattiin 159 cm, kantapäihin asti noin 150 cm. Vainajan oikean olkavarren pituus oli noin 33 cm, lantion leveys noin 27 cm ja raajan pituus 80 cm. Hautakuoppien 128 ja 133 yhteenlaskettu pituus oli 340 cm.

²⁰¹ 18–25 vuotta, mahdollisesti mies (Liite I: 17).

Vainajan alla rinnan kohdalla oli polttohauta I.²⁰² Polttohauta K puolestaan sijaitsi haudan 128 löytötasossa haudan 133 vainajan pään oikealla puolella ja polttohauta L vainajan 128 vasemman lantion tienoilla. Polttohaudan L luita oli myös kallon vieressä ja ruumiin alla ainakin rinnan kohdalla. Maassa ei ollut palojälkiä. Kaikkiaan paikalla oli kolme erillistä palaneiden luiden pesäkettä. Haudan 153 vainajan luurangon osa tuli esiin tämän haudan pohjoisleikkauksessa.

Kuva 229. Haudan 128 vainaja, jolla oli jalat vastakkain haudan 133 vainajan kanssa. (OY ark. lab. dia 8329)

Laboratoriopuhdistus aloitettiin vuoden 1983 joulukuussa. Hampaisto oli säilytyksen aikana joutunut todennäköisesti hajalleen, mutta kunto oli säilynyt hyvänä. Takaraivo oli kallosta parhaiten säilynyt, etuosa oli painunut sisään. Korvan seudun luut olivat myös suhteellisen hyvin säilyneet. Atlas, aksis sekä osa kolmatta niskanikamaa oli säilynyt. Palaneita luita oli kallon ympärillä, eniten leukaluiden lähistöllä ja suun sisälläkin. Näytteeksi otettiin palaneita luita ja kuitua kallon luiden sisäänpainuneiden osien välistä.

²⁰² Kenttäpiirustuksissa haudat 128 ja 133 on numeroitu toistensa kanssa ristiin ja virhe on siirtynyt myös puhtaaksi piirretylle kartalle 7. Lisäksi samassa kartassa haudan 128 pohjoisleikkauksessa vastaan tullut vainaja 153 on merkitty hautakuvioiden itäpäähän, vaikka se todellisuudessa kuuluu hautojen länsipäättyyn. Alueella olleiden polttohautojen sijainnit kyseisellä kartalla puolestaan täsmäivät kenttämuistiinpanoihin.

Hauta 129

Sijainti: X= 505, Y= 729

Hautakuopan koko: leveys 66 cm, syvyys 66 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,75

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1584

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ²⁰³

Diat: 8189

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itä-länsisuuntainen ja esineetön hauta 129 kaivettiin elokuun loppupäivinä. Se sijaitsi Riihipellon kaivausalueen itäosan keskivaiheilla itäpuolella olevan haudan 61 jatkona. Hauta oli huomattavasti ylempänä kuin hauta 61 jonka jatkeena tämän haudan tulkittiin olevan. Ruumis oli mennyt poikki vyötärön yläpuolelta hautaa 61 kaivettaessa eli hauta 61 on nuorempi kuin tämä hauta. Vainajan päästä länteen pisteessä X= 506 Y= 729,1 oli kolme pientä kiveä (piste kivien keskeltä). Kivien pinnalla oli likamaata ja kivien rajaama alue oli jonkin verran likaantunutta ympäröivään hiekkamaahan verrattuna.

Vainajasta oli säilynyt vain 53 cm pääläeltä yläruumiin alaosaan ja kallon luita saatiin talteen. Kaivausten aikana havaitut irtonaiset luut haudassa 61 tulkittiin olevan tästä haudasta peräisin.

Kuva 230. Haudan 129 vainajan yläruumis. (OY ark. lab. dia 8189)

²⁰³ 18–25 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 17).

Hauta 130

Sijainti: X= 508, Y= 718

Hautakuopan koko: pituus 210 cm, leveys 140 cm, syvyys 51 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 93 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,81

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1585–1587 (näytteitä)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1588–1594

Vainajan pituus: 1: 130 cm, 2: 157 cm, 3: 168 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: kaksi aikuista ja lapsi²⁰⁴

Diat: 7744–7768

Mustavalkokuvat: II-36-1-12, II-36-7-(2-3), II-36-7-6, II-37-1-(7-8), II-38-3-15, II-38-7-33

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:28

Itä-länsisuuntainen, poikkeuksellisesti kolme vainajaa sisältänyt hauta 130 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen luoteisneljänneksessä. Haudan päältä dokumentoitiin hirsien jäänteitä sekä hiilikuoppa (ks. esim. Kartat 28 ja 30). Näiden rakenteiden alueelta löydettiin kuonaa, hiiltä, brakteatteja, rahoja ja metalliesineiden kappaleita (KM39304:683–700). Haudan löytötasossa ja ruumiiden alla havaittiin hiiltä kaikkien vainajien yhteydestä ja kevyttä kuonaa löytyi myös ruumiiden tasalta.

Haudassa oli kolme vainajaa – yksi lapsi ja kaksi aikuista, jotka oli haudattu yhtäaikaaisesti. Aikuiset vainajat olivat toisiinsa päin kääntyneitä ja näyttivät pitävän toisiaan käsistä kiinni. Lapsi oli hautauksen eteläreunalla. Lapsi on tässä raportissa 130/1, keskimmäinen vainaja 130/2 ja pohjoisempi aikuinen 130/3.²⁰⁵

Vainajien luut olivat suurilta osin maatuneet. Vahvempaa ainesta oli kuitenkin havaittavissa kaikissa kolmessa kallossa sekä vainajan 130/3 vasemmassa sääriluussa ja oikeassa olkavarressa.

Vainaja 130/3 oli oikealle kääntynyt eli vasen puoli vartalosta oli ylempänä. Lantio oli varsin voimakkaasti kallistunut. Jalat olivat hieman korkeammalla kuin vartalo. Vainajan oikea käsi oli rinnalla ja vasen piteli kiinni vainajan 2 vasemmasta kädestä kyynärpään kohdalta. Vainajan vasen olkavarsi oli 35 cm pitkä, kyynärvarsi (jossa osa kämmenestä sekä sormen alut kolmesta sormesta mukana) 36 cm, lantion leveys 20 cm, koko vasemman raajan pituus ilman jalkateriä 88 cm ja oikean sääriluun pituus 46 cm.

Vainajan 130/2 pää ja leuka olivat lähes kohti pohjoista, mutta pää vaikutti kuitenkin olevan kiinni ruumiissa. Ranka oli vasemmalle suuntautunut eli oikea puoli vartalosta oli ylempänä. Oikea käsi meni rinnan yli vasemman olkavarren päälle ja vasen käsi oli lantiolla. Jalat olivat hieman koukussa polvesta. Vainajan oikea olkavarsi oli 33 cm, lantion leveys 25 cm ja oikea sääriluu 27 cm (mitassa vasemmalle kääntyneet jalkaterät osin mukana).

²⁰⁴ Maijanen on arvioinut lapsivainajan 4-6-vuotiaaksi. Liite I: 17; vrt. Siurua 1995: 43. Aikuiset ovat miehiä, vainaja 130/2 18–25-vuotta ja 130/3 yli 40-vuotias.

²⁰⁵ Kenttämuistiinpanoissa lapsi eli eteläisin vainaja oli nro 3 ja pohjoisin vainaja nro 1.

Vainaja 130/1 oli lapsi, josta vain kallon muoto kunnolla hahmotettavissa ja ruumiin muut osat olivat yhtenä maatumana. Lapsen alla oli hiiltä.

Vainajan 130/3 kallon laboratoriopuhdistus aloitettiin huhtikuussa 1983. Kallon takaosan luut olivat parhaiten säilyneet. Talteen saatiin myös solisluun kappale. Kallon alla olleesta hiekasta otettiin näyte palaneesta puusta.

Kuva 231. Perhehaudaksi tulkittu hauta 130 ruudussa X= 508–509, Y= 717–720. (OY ark. lab. dia 7760)

Hauta 131

Sijainti: X= 510, Y= 722

Hautakuopan koko: pituus 120 cm, leveys 50 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,6

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: -
Löydöt täytelmästä: -
Luuaineisto: -
Vainajan pituus: -
Vainajan sukupuoli tai ikä: -
Diat: -
Mustavalkokuvat: -
Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Itä-länsisuuntainen hautakuvio 131 sijaitti Riihipellon kaivausalueen pohjoispuoliskolla hautakuvion 144 eteläpuolella, heti haudan 80 lounaispuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 132

Sijainti: X= 519, Y= 707
Hautakuopan koko: -
Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -
Hautakuvion pinta m mpy:
Haudan suunta:
Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: -
Löydöt täytelmästä: -
Luuaineisto: -
Vainajan pituus: -
Vainajan sukupuoli tai ikä: -
Diat: 7620–7625
Mustavalkokuvat: -
Kartat: -

Haudan 132 vainajan kallo tuli esiin kaapelikaivantojen yhteydessä koneella tehdyssä koeojan profiilissa noin kohdassa X= 518,5, Y= 706,5 elokuun loppupäivinä (ks. s. 18). Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 232. Markku Mäki vuoti tutkii hautaa 132 pisteessä X= 518.5, Y= 706.5, metsikön koejassa. (OY ark. lab. dia 7622)

Hauta 133

Sijainti: X= 498, Y= 715

Hautakuopan koko: leveys 23 cm, syvyys 29 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 65 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,57

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1595

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi²⁰⁶

Diat: 7513, 7539–7541, 8129–8133, 8135–8138

Mustavalkokuvat: II-36-5-(35–36), II-37-1-11, II-37-2-12, II-37-5-30

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:18

²⁰⁶ 6–9 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 18). Vainajien 133 ja 134 jäännöksiä säilytettiin samassa laatikossa ja ne olivat todennäköisesti menneet ristiin Ulla Siuruan tutkimukseen mennessä, eli hän tulkitsi vainajan 133 aikuiseksi ja vainajan 134 lapseksi.

Itä-länsisuuntaista ja esineetöntä hautaa 133 alettiin kaivaa syyskuun toisena päivänä. Hauta sijaitsi välittömästi haudan 128 itäpuolella Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä, polttohautakeskittymän alueella.²⁰⁷ Ylemmistä kerroksista löydettiin palanutta luuta ja löytötasosta arkun maatuneita jäännöksiä sekä polttohautojen K ja L osia (ks. myös hauta 128 ja polttohaudat K ja L).

Lapseksi tulkitun vainajan pää oli idässä ja leuka kohti länsilounasta. Jalat olivat katkenneet hautaa 128 kaivettaessa, mistä syystä hauta tulkittiin vanhemmaksi kuin hauta 128. Pahoin maatuneessa vainajassa oli muutamia hampaita jäljellä. Leuka oli kohti länsilounasta. Hautaus oli niin sanottu kaarahautaus eli vainaja oli asetettu suorakulmaiseen arkkuun. Ainakin itäpäässään arkun jäännös vaikutti tasapäättyiseltä. Arkun reunan jäännökset kohosivat korkeimmillaan kallon yläpinnan tasalle. Hautakuoppien 128 ja 133 yhteenlaskettu pituus oli 340 cm.

Laboratoriotutkimuksiin otettiin vainajan kallo ja havaittiin, että se oli lähes täysin maatunut. Vain hampaita saatiin talteen.

Kuva 233. Haudan 133 pieni vainaja. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8136)

Hauta 134

Sijainti: X= 511, Y= 714

Hautakuopan koko: pituus 204 cm, leveys 104 cm syvyys 84 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 112 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,74

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

²⁰⁷ Kenttäpiirustuksissa haudat 128 ja 133 on numeroitu toistensa kanssa ristiin ja virhe on siirtynyt myös puhtaaksi piirretylle kartalle ARKA 11:7.

Hautalöydöt: KM39304:1598–1599 (näytteitä)
Löydöt täytemaasta: KM39304:1596–1597 (brakteaatti, hela)
Luuaineisto: KM39304:1600
Vainajan pituus: 169 cm
Vainajan sukupuoli tai ikä: - ²⁰⁸
Diat: 7689–7691
Mustavalkokuvat: II-36-7-32
Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9

Itäkoillis-länsilounassuuntaista hautaa 134 alettiin kaivaa elokuun viimeisenä päivänä. Esineellinen hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen luoteisneljänneksessä haudan 77 pohjoispuolella ja hautakuvion 97 lounaispuolella.

Vainaja oli siististi suorana selällään ja huomattavan syvällä maanpinnan, mutta myös hautakuvion pinnan alapuolella. Kädet olivat ainakin kyynärpäihin asti vartalon myötäisesti. Vasen käsi oli vartalon yli, mutta oikeaa kättä ei voitu varmasti havaita kyynärpästä alaspäin. Leuka oli koholla ja suu hieman auki. Pää ja hartiat olivat hieman syvemmällä kuin muu ruumis. Vainajan koko pituudeksi mitattiin 169 cm ja lantion leveydeksi 24 cm. Jalkaterät olivat mahdollisesti osin tallella, mutta suoraan sivulle taituneet.

Hautakuvion rajaama alue oli noki- ja hiililäiskäistä likaantunutta hiekkaa. Haudan hiilensekaisesta täytemaasta löydettiin brakteaatti ja helan osa. Haudan tasossa oli hiiltä vainajan jalkopäässä, erityisesti polvista alaspäin olevalla alueella. Suurimmat hiilikeskittymät olivat X= 512–512,5 Y= 715 välillä. Myös hautakuopan leikkauksessa, erityisesti kaakkoisreunassa oli hiiltä. Hiilikasauma oli noin 6,55 m mpy. Vainajan jalkopäässä jalkojen päällä oli orgaaninen maatumamöykky kohdassa X= 511,5 Y= 715,15, 6,18 m mpy. Harmaata ainesta oli erittäin ohuesti vainajan alla ja hiiltä ja nokea oli myös haudan pohjalla vainajan ylävartalon kohdalla. Myös ruosteisia kiviä havaittiin haudan alueella ja vainajan päällä jalkopäässä havaittiin ruostehiekkaa.

Laboratoriotutkimuksessa havaittiin, että vainajan kallo oli täysin maaton ja vain muutamia hampaita saatiin talteen. Näytteeksi otettiin hiiltynyttä puuta, harmaata ja mustaa ainetta maaton luun pinnalta, ruostekiviä sekä palanutta orgaanista ainetta.²⁰⁹

²⁰⁸ 20–30 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 18). Vainajien 133 ja 134 jäännöksiä säilytettiin samassa laatikossa ja ne olivat todennäköisesti menneet ristiin Ulla Siuruan tutkimukseen mennessä, eli hän tulkitsi vainajan 133 aikuiseksi ja vainajan 134 lapseksi.

²⁰⁹ Vuonna 2015 poistettiin aineistosta vasemman reisiluun maaton kappale sekä kaikki mainitut näytteet.

Kuva 234. Hauta 134. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7691)

Hauta 135

Sijainti: X= 503, Y= 706

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:12

Hautakuvio 135 havaittiin elokuun viimeisenä päivänä Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen länsilaidassa, hautakuvion 137 eteläpuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 136

Sijainti: X= 502, Y= 708

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy:

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:12

Haudan 136 vainajan kallo havaittiin elokuun viimeisenä päivänä Riihipellon kaivausalueen länsiosassa haudan 56 tienoilla. Hautaa 136 ei tutkittu kaivauksin.²¹⁰

Hauta 137

Sijainti: X= 504, Y= 706

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:12

Hautakuvio 137 havaittiin elokuun viimeisenä päivänä Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen länsilaidassa, hautakuvion 135 pohjoispuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

²¹⁰ Hautaa 136 koskevat kenttämuistiinpanot ovat niukat. Niiden mukaan kallo oli esillä leikkauksessa (X= 502, Y= 708). Tarkempaa leikkauksen paikkaa ei mainita, mutta kartalle hauta on sijoitettu haudan 56 lounaispuolelle. On siis mahdollista, että leikkauksella tarkoitetaan haudan 56 leikkausta.

Hauta 138

Sijainti: X= 516, Y= 722

Hautakuopan koko: pituus 120 cm, leveys 54 cm, syvyys 33 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 90 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,49

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1601

Vainajan pituus: 103 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi²¹¹

Diat: 7782, 7784, 7788–7789

Mustavalkokuvat: II-37-5-31, II-37-6-34

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Itä-länsisuuntaista ja esineetöntä hautaa 138 alettiin kaivaa syyskuun toinen päivä. Se sijaitti Riihipellon kaivausalueen pohjoisosassa, haudan 18 pohjoispuolella.

Luut olivat pitkälle maatuneet. Vainaja oli mitä ilmeisimmin suorana selällään, pää suorassa. Raajoista ei voitu tehdä varmoja havaintoja tai erottaa yhtenäisestä maatumasta, jossa oli mukana myös savea. Vainajasta jäljellä olleen maatumän kokonaispituus oli noin 103 cm.

Kuva 235. Hauta 138. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7789)

²¹¹ Vainaja on arvioitu noin 8-vuotiaaksi (Siurua 1995: 43).

Viimeistään laboratoripuhdistuksen yhteydessä kyseessä todettiin olevan lapsivainaja, josta oli jäljellä vain hampaiden osia. Hautahiekkan todettiin olevan voimakkaan ruosteista. Näytteeksi haudasta otettiin vaaleanharmaata tuntematonta ainetta, tuntematonta mustaa ainetta sekä hiekkaa.²¹²

Hauta 139

Sijainti: X= 500, Y= 712

Hautakuopan koko: pituus 88 cm, leveys 38 cm, syvyys 34 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 81 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,41

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1602–1603 (kivi, orgaaninen näyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1604–1605

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: lapsi

Diat: 8090–8092, 8127

Mustavalkokuvat: II-37-6-33

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13, ARKA 11:18

Itäkoillis-länsilounassuuntaista hautaa 139 alettiin kaivaa syyskuun alkupäivinä. Hautaa pidettiin aluksi polttohautana ja kaivettiin sen mukaisesti. Palaneita luunsiruja oli täytemaassa ja viimeiset aivan vainajan päällä. Haudan vieressä oli polttohaudat G ja F, joten todennäköisesti palaneet luut kuuluivat toiseen niistä.

Haudassa oli pitkälle maatuneet vainajan jäännökset, joiden todettiin kuuluvan lapselle. Vain kallo ja pienen ruumiin ääriviivat olivat tunnistettavissa luotettavasti. Vainaja vaikutti olevan haudassa suorana selällään. Haudan jalkopäässä oli pystyssä noin 20 x 13 cm:n kokoinen merkkikivi, jonka sijaintikorkeus oli 6,43–6,49 m mpy.

Kuva 236. Hauta 139 kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 8092)

Kuva 237. Hauta 139. (OY ark. lab. dia 8127)

Laboratoripuhdistuksen yhteydessä vuonna 1983 saatiin hammaskiilteiden lisäksi talteen palanutta puuta ja luuta.

²¹² Nämä näytteet poistettiin vuonna 2015.

Hauta 140

Sijainti: X= 515, Y= 727

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:11

Hauta 140 havaittiin syyskuun ensimmäisen päivänä Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä, heti haudan 109 jatkona sen länsipuolella. Vainajan jalat tulivat esiin hautaa 109 kaivettaessa, hieman sen tasoa ylempänä. Yhteensä hautakuopilla oli pituutta 280 cm ja leveyttä 62 cm. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 141

Sijainti: X= 509, Y= 725

Hautakuopan koko: pituus 120 cm, leveys 38 cm, syvyys 50 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 98 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,64

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: KM39304:1606–1610 (brakteaatti, kuitu, iho, otsakoriste, näyte)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1611

Vainajan pituus: 104

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ²¹³

Diat: 7513–7514, 7873–7911

Mustavalkokuvat: II-38-2-8, II-38-3-14, II-38-3-16, II-38-4-(17–21), II-38-5-(22–26), II-38-6-(27–29)

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Itä-länsisuuntaisen ja esineellisen haudan 141 kaivaminen aloitettiin syyskuun ensimmäisinä päivinä. Hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen keskiosassa haudan 113 länsipuolella ja haudan 25 itäpuolella. Haudan itäpuolella oli kivikuoppa (Kuva 59). Haudassa oli jäljellä arkun jäännöksiä. Haudasta löydettiin vainajan otsalta pronssinen, pantamainen otsakoru ja oikean olkavarren vierestä brakteaatti sekä sen ympärillä ollutta ihoa ja kuitua (ks. Diakuvataulu, kuva 7876). Puuta havaittiin oikean olkavarren tienoon sivulla.

²¹³ 6–8 vuotta, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 19).

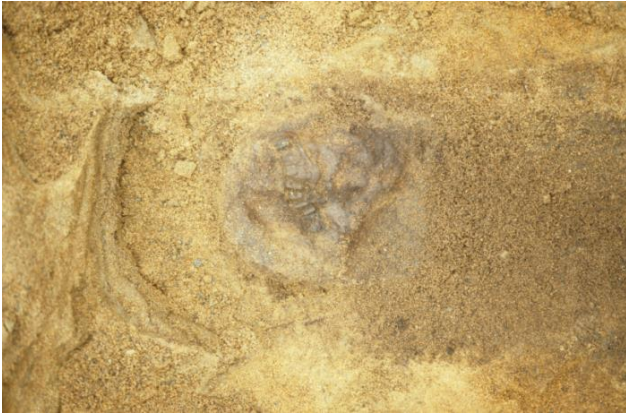

Kuva 238. Edessä hauta 141 ja takana hauta 113. Hautojen välissä on kivikuoppa. (OY ark. lab. dia 7514)

Luut olivat maatuneet ja vain vasemmalle kääntynyt kallo voitiin erottaa. Muut vainajan osat olivat vain tummaksi värjäytyneitä maata, joka oli sulautunut arkun jäännöksiin. Vainajan päällä oli puhtaampaa hiekkaa kuin ylempänä haudan täytemaassa eli arkun tyhjä tila näytti korvaantuneen puhtaalla hiekalla.

Arkun olemassaoloa ja päättymistä ei voitu todeta pääpuolessa jalkopään tavoin. Arkun itäpää oli tasainen. Tällaista tasapätyistä arkkutyyppiä kutsuttiin kaivauksilla kaaraksi. Sen leveys oli noin 30 cm. Arkun eteläinen reuna nousi selvästi ylöspäin. Parhaiten säilyneessä osassa haudan itäpäässä reunan korkeus oli noin 4 cm. Kentällä mikään ei viitannut siihen, että arkussa olisi ollut kantta, mutta sekä alustavassa löytöluettelossa että konservointikuvissa²¹⁴ mainitaan brakteatin löytyneen arkun kannen alta. Joka tapauksessa arkku oli laskettu hyvin kapeaan, juuri arkun kokoiseen hautakuoppaan. Vainajan pää otettiin talteen kipsattuna ja tutkittiin myöhemmin laboratoriossa (Diakuvataulu, kuvat 7876 ja 7893).

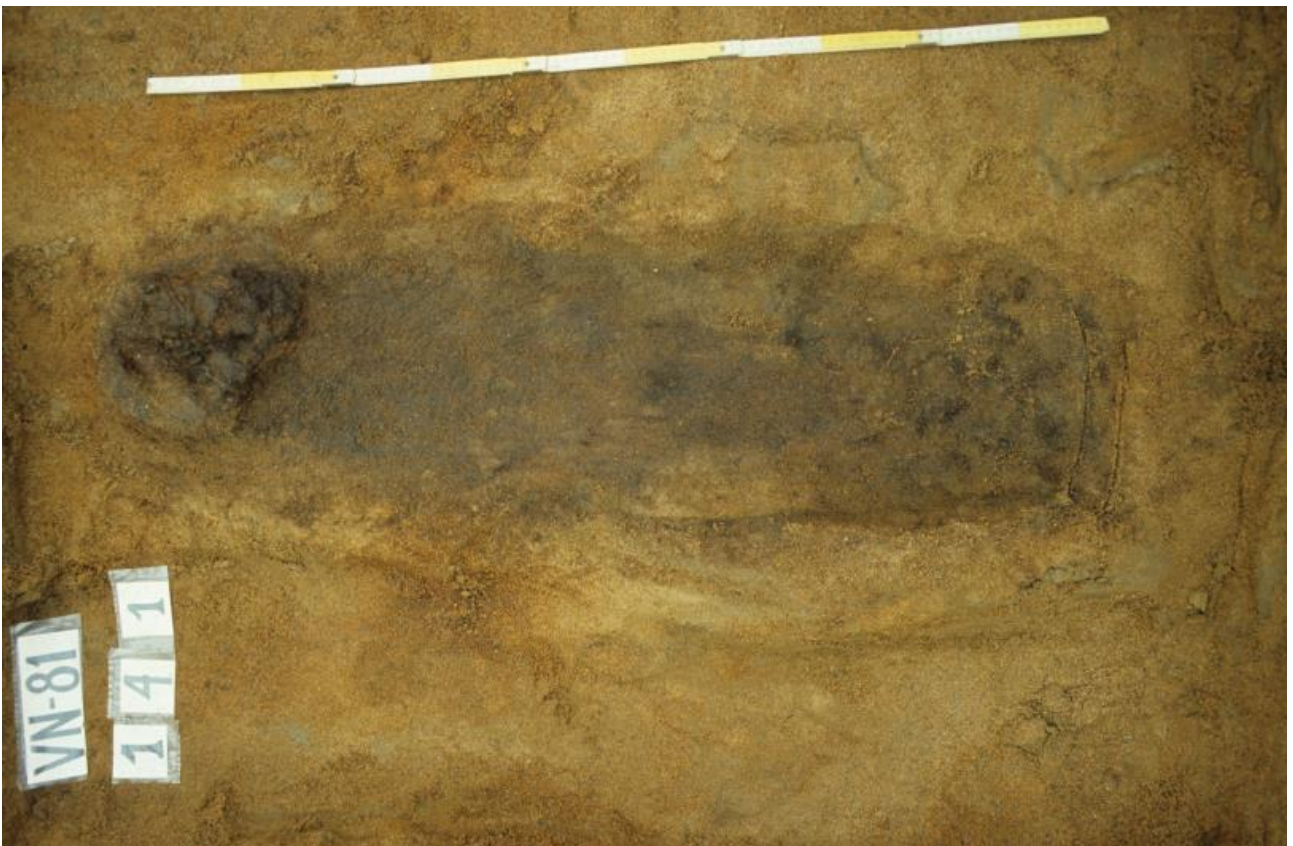
²¹⁴ Arkistoimattomat konservointikuvat (K144–K149), joita säilytetään Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa. K144 Diakuvataulun s. 403.

Kuva 239. Hauta 141. Vainajan pää. (OY ark. lab. dia 7875)

Kuva 240. Hauta 141. (OY ark. lab. dia 7885)

Kuva 241. Hauta 141. (OY ark. lab. dia 7882)

Hauta 142

Sijainti: X= 517, Y= 736

Hautakuopan koko: pituus 196 cm, leveys 60 cm, syvyys 43 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 98 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,56

Haudan suunta: itä-länsi/itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: 165 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7775

Mustavalkokuvat: II-38-1-3

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Esineetön hauta 142 oli Riihipellon kaivausalueen koillisin hauta. Sen kaivaminen aloitettiin syyskuun kolmas päivä. Haudan täyte maasta löydettiin hiiltä ja savea ja lähes koko hauta oli hiilen ja noensekaisesta maasta koostuvan ohuen, noin 5–10 cm paksun kerroksen alla (Kartta 62). Haudan länsipään päältä kulki sarkaoja.

Vainaja oli pitkälle maatunut, eikä luuta ollut havaittavasti jäljellä. Vainaja oli suorana selällään kädet vyötäröllä ja pää suorassa. Myös jalkaterät olivat vasemmalle vinossa. Vainajan päälaki oli ylempänä kuin leuka. Lantion leveydeksi mitattiin kentällä 22 cm, olkavarren pituudeksi 38 cm ja sääriluun pituudeksi noin 40 cm. Vainajan kokonaispituudeksi mitattiin 165 cm, nilkkoihin noin 160 cm. Rinnan päällä havaittiin tummunutta maata, jota kaivaushetkellä arveltiin veden aiheuttamaksi vaurioksi. Luuta tai muuta löytöaineistoa ei saatu haudasta talteen.

Kuva 242. Hauta 142. (OY ark. lab. dia 7775)

Hauta 143

Sijainti: X= 505, Y= 723

Hautakuopan koko: pituus 234 cm, leveys 100 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 78 cm

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1612 (orgaaninen näyte)

Löydöt täytelmästä:

Luuaineisto: KM39304:1613

Vainajan pituus: 167 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ²¹⁵

Diat: 8170–8171

Mustavalkokuvat: II-38-1-4

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Hauta 143 kaivettiin kolmas syyskuuta. Se sijaitsi itäkoillis-länsilounassuuntaisesti Riihipellon kaivausalueen keskiosassa, osittain haudan 55 alla. Haudan 143 vainajan lantio tuli haudan 55 vainajan jalkaterien kohdalle.²¹⁶

Vainaja oli suorana selällään, kädet rinnalla. Kämmenosa näkyi epäselvänä molemmissa käsissä. Pitkä ja kapea leuka oli koholla. Oikea jalkaterä oli hieman oikealle vinossa ja vasen oli pystyssä. Vainajan pituudeksi mitattiin 167 cm, nilkkoihin asti 155 cm. Olkavarren pituudeksi mitattiin 32 cm ja lantion leveydeksi 26 cm. Oikean puolen reisi- ja sääriluut olivat kumpikin 37 cm pitkät.

²¹⁵ Vainaja on arvioitu 18–25-vuotiaaksi (Liite I: 19. Vrt. Siurua 1995: 35).

²¹⁶ Puhtaaksi piirrettyssä kartassa 27 vainajien sijoittuminen ei ole aivan kuvatun kaltainen.

Kuva 243. Hauta 143. (OY ark. lab. dia 8171)

Laboratoriopuhdistuksen yhteydessä vuonna 1983 kallon päältä olleesta hiekasta otettiin talteen mustaa orgaanista ainetta.

Hauta 144

Sijainti: X= 511, Y= 721

Hautakuopan koko: pituus 188 cm, leveys 58 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,58

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 144 havaittiin toinen syyskuuta Riihipellon kaivausalueen keskiosan pohjoispuolella, hautakuvioden 131 ja 80 pohjoispuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 145

Sijainti: X= 516, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 154 cm, leveys 60 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,47

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7790

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 145 havaittiin toinen syyskuuta Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksen pohjoisosassa, hautakuvion 146 eteläpuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 146

Sijainti: X= 517, Y= 727

Hautakuopan koko: pituus 142 cm, leveys 48 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,50

Haudan suunta: itäkaakko-länsiluode

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7790

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 146 havaittiin toinen syyskuuta Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksen pohjoisosassa, hautakuvion 145 pohjoispuolella ja haudan 68 eteläpuolella. Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Hauta 147

Sijainti: X= 515, Y= 720

Hautakuopan koko: pituus 190 cm, leveys 56 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,74

Haudan suunta: kaakko-luode
Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: -
Löydöt täytelmästä: -
Luuaineisto: -
Vainajan pituus: -
Vainajan sukupuoli tai ikä: -
Diat: 7688
Mustavalkokuvat: -
Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 147 havaittiin toinen syyskuuta Riihipellon kaivausalueen luoteisneljänneksessä, hautakuvioiden 91 ja 92 välissä. Hautaa ei tutkittu.

Hauta 148

Sijainti: X= 516, Y= 720
Hautakuopan koko: pituus 120 cm, leveys 50 cm
Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -
Hautakuvion pinta m mpy: 6,74
Haudan suunta: itä-länsi
Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: -
Löydöt täytelmästä: -
Luuaineisto: -
Vainajan pituus: -
Vainajan sukupuoli tai ikä: -
Diat: 7688
Mustavalkokuvat: -
Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:10, ARKA 11:11

Hautakuvio 148 havaittiin toinen syyskuuta Riihipellon kaivausalueen luoteisneljänneksessä, heti hautakuvion 52 eteläpuolella. Hautaa ei tutkittu.

Hauta 149

Sijainti: X= 506, Y= 731
Hautakuopan koko: pituus 180 cm, leveys 60 cm, syvyys 19 cm
Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 65 cm
Hautakuvion pinta m mpy: 6,60
Haudan suunta: kaakko-luode
Arkun jäänteitä: -
Hautalöydöt: KM39304:1614–1617 (sormus, tekstiiliä, brakteaatti, raha)
Löydöt täytelmästä: -
Luuaineisto: KM39304:1618–1619
Vainajan pituus: 150 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ²¹⁷

Diat: 8193–8196

Mustavalkokuvat: II-38-7-34, II-39-1-(1-2)

Kartat: ARKA 11:10, ARKA 11:11, ARKA 11:26, ARKA 11:27

Esineellinen hauta 149 sijaitsi lähes kaakko-luoteissuuntaisesti Riihipellon kaivausalueen länsiosan keskivaiheilla kivikuopan alla. Haudan kaakkoispäätä leikkasi hauta 150. Hauta oli eteläpuolen reunaltaan sekoittunut sen päälle kaivetun kivikuopan (ks. Kuva 64) takia, joka oli hautaa nuorempi rakenne. Vainajan oikean rintaosan puolelta löytyi hopeoitu pronssisormus, joka oli jättänyt painauman sormen luuhun (pisteessä X= 506,5, Y= 731,71). Vasemman käden alta nyrkistä löytyi hopearaha. Todennäköisesti samasta yhteydestä löytyi myös E-brakteaatti, jonka mukana kuvattiin olevan merkillistä puumateriaalia.²¹⁸

Vainaja oli suorana selällään ja kädet olivat ristikkäin vyötäröllä. Nilkat jäivät haudan 150 pohjoisimman vainajan päälle. Vainajan pituudeksi mitattiin 150 cm, reisiluun pituudeksi 36 cm, olkavarren pituudeksi 32 cm sekä lantion leveydeksi 27 cm.

Laboratoriopuhdistuksessa havaittiin kallon olevan vain osittain maatonut ja talteen saatiin useita luun kappaleita.

Kuva 244. Hauta 149. (OY ark. lab. dia 8194)

²¹⁷ 40–50-vuotias nainen (Liite I: 19).

²¹⁸ Brakteaattia tai puuta ei enää vuonna 2015 pystytty paikantamaan.

Hauta 150

Sijainti: X= 505, Y= 732

Hautakuopan koko: pituus 160 cm, leveys 86 cm, syvyys 19 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 64 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,59

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1620–1623

Vainajan pituus: 152 cm, 114 cm ja 110 cm

Vainajan sukupuoli tai ikä: aikuinen ja kaksi lasta ²¹⁹

Diat: 8193

Mustavalkokuvat: II-39-1-(1-2), II-39-2-3

Kartat: ARKA 11:26, ARKA 11:27

Itä-länsisuuntainen ja esineetön hauta 150 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen länsiosan keskivaiheilla ja leikkasi hautaa 149 sen kaakkoispuolella. Kyseessä oli kolmen yksilön hauta – aikuisen kummallakin puolella olivat pienemmät, lapsiksi tulkittujen vainajien ruumiit. Haudan länsipäädyn puolella oli myöhemmin kaivettu kivikuoppa, joka ei kuitenkaan ulottunut hautaan.

Vainaja 1 eli aikuinen oli 152 cm pitkä. Lantion leveydeksi mitattiin 28 cm, oikean reiden pituudeksi 34 cm ja oikean säären pituudeksi 34 cm. Vainajan pää oli suorassa, leuka oli lähes kohti itäkoillista. Oikea jalka oli hieman koukussa niin, että polvi osoitti ulospäin ja reidet olivat kaukana toisistaan.

Vainaja 2 oli aikuisen vasemmalla puolella. Vainajan pituudeksi mitattiin 114 cm. Vasen jalka oli 56 cm ja vasen jalkaterä noin 15 cm pitkä. Vainaja oli aivan aikuisessa kiinni ja tätä kohti kääntynyt; vasen puoli ruumiista oli ylempänä kuin oikea. Oikean jalan varpaat olivat osin aikuisen vasemman sääriluun päällä. Jalat olivat suorina. Käsien asentoa ei voitu varmuudella todeta.

Vainaja 3 oli noin 110 cm pitkä lapsi ja myös aikuista kohti kääntynyt. Vainaja makasi vasemmalla kyljellään, oikea puoli ruumiista ylhäällä. Jalat olivat suorina. Tämänkään vainajan käsien asentoa ei varmuudella hahmotettu, joskin vasen käsi oli mahdollisesti esillä pistäen ylöspäin kohti rintaa.

Jokaisesta vainajasta saatiin laboratoriopuhdistuksessa talteen kallon luita ja vainajasta 1 myös kaulanikamia. Vainaja 3 todettiin lapseksi myös hampaiden perusteella – pysyviä hampaita oli vielä puhkeamassa.

²¹⁹ Lapsivainajat on arvioitu 10–12- ja 7–9-vuotiaiksi ja aikuinen yli 25-vuotiaaksi (Liite I: 19, vrt. Siurua 1995: 43).

Kuva 245. Haudat 149 ja 150. (OY ark. lab. dia 8193)

Hauta 151

Sijainti: X= 509, Y= 709

Hautakuopan koko: pituus 200 cm, leveys 56 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,48

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9

Hautakuvio 151 havaittiin syyskuun kolmantena päivänä Riihipellon kaivausalueen länsipuolella, hautakuvion 78 ja haudan 79 välissä. Hautaa ei tutkittu.

Hauta 152

Sijainti: X= 512, Y= 724

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 7004–7006

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:11

Hautakuvio 152 havaittiin elokuun kolmas päivä Riihipellon kaivausalueen keskiosan pohjoispuolella. Vainajan kallo ja osa ylävartaloa havaittiin alueella olleiden hiiltyneiden hirsijäänteiden (Kuvat 68–69) eteläpuolella, mutta hautaa ei tutkittu pidemmälle kaivauksin.

Kuva 246. Hiililattian etelänurkka ja heti sen takana numeroimaton vainaja (157). Vasemmalla mahdollisesti hauta 152. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7005)

Hauta 153

Sijainti: X= 498, Y= 714

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:12

Hauta 153 havaittiin syyskuun kolmas päivä Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä polttohautakeskittymän sisältäneen alueen kohdalla. Vainajan osa tuli esiin haudan 128 pohjoisleikkauksessa kohdassa X= 498,7, Y= 714,5, mutta hautaa ei tutkittu pidemmälle kaivauksin.

Hauta 154

Sijainti: X= 509, Y= 717

Hautakuopan koko: pituus 294 cm, leveys 76 cm, syvyys 32 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 76 cm

Hautakuvion pinta m mpy: 6,72

Haudan suunta: itä-länsi

Arkun jäänteitä: kyllä

Hautalöydöt: KM39304:1624–1635 (brakteaatti, nahka, nappi, lankaa, napinpainauma, kivi, näytteitä)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1636

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 6231, 7721–7742, 7767

Mustavalkokuvat: II-38-7-32

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9

Esineellinen ja itä-länsisuuntainen hauta 154 kaivettiin neljäs päivä syyskuuta. Se sijaitsi Riihipellon kaivausalueen luoteisneljänneksessä, haudan 130 ja sen yläpuolella olleiden hirsien jäänteiden ja likamaakuopan pohjoispuolella. Myös haudan 154 päällä oli hirsien jäänteitä. (Ks. s. 39 ja kuvat 70–71)

Haudan täytemaassa oli hiiltä ja haudan alueella sekä sen täyttömaassa oli palanutta hiekkaa. Löytötasossa oli arkun jäännöksiä ja nahan pala; arkun alla oli vähäinen määrä hiiltä. Täytemaasta tai hiekasta vainajan päältä löydettiin raha, joka tulkittiin hautaukseen liittyväksi. Vainajan vasemman olan puolella oli nahan jäänteitä. On mahdollista, että vainajan päälle oli asetettu suojaksi jonkinlainen nahkakääre. Vainajan rinnan kohdalta vasemmalta puolen (seulasta) löytyi kullattu hopeanappi ja sen yhteydestä orgaanista ainetta.

Vainajan ympärillä havaittiin maaperässä suoralinjainen rantu, mikä saattoi olla vainajan päällä mahdollisesti olleen kaavun tai vuodan reunan jäännös. Muutamissa kohdissa puunsyyt näkyivät kuitenkin selvästi, joten on mahdollista, että rantu indikoi nimenomaan arkun muotoa. Pään kohdalla rantu mukaili vainajan päätä ja levein rantujen rajaama alue oli haudan keskiosassa. Jalkopäässä rantu kapeni tasaisesti vainajan molemmilla sivuilla ja sen itäpää oli tasainen. Arkun jäännös jatkui noin 40 cm jalkaterien yli ja tyhjään tilaan oli asetettu palanut kivi, joka haljennut keskeltä kahtia. Hautakuopan pohjalla oli hiiltä arkun alla vainajan vasemmalla puolella lantion kohdalla.

Jalkopään palanut kivi oli rapsahtanut keskeltä poikki mahdollisesti arkun kaarevan pohjan takia. Arkun pohjan paksuus itäpäässä oli noin 2 cm ja pohja oli reunoja kohti kaareutuva. Koko arkun pohja ja vainajan jäännökset olivat tummaa maatumaa. Luiden kohdalla maatumien paksuus oli noin 3,5 cm ja jalkojen välissä noin 2 cm. Arkusta oli vainajan jalkopäässä säilynyt selkeämmin erotettavaa maatumutta puuta, joka otettiin näytteeksi. Koko hautakuvion pituus oli kentällä mitattuna noin 200 cm (vrt. kartoista saatu mitta). Tämä hauta oli ainoa, jonka päällä havaittiin kaksi hiilikerrosta - päällä olleet hirsien jäännökset ja vanhemman kirkon palojätteiksi tulkitut kerrokset alempana täytemaassa.

Luut olivat kaivettaessa erittäin pitkälle maatumia ja ne pystyttiin vain juuri ja juuri erottamaan maatumesta arkusta. Pää kuitenkin erottui selvimmin ja koko ruumiin ääriviivat olivat hahmotettavissa.

Vainajasta saatiin laboratoriopuhdistuksen yhteydessä talteen vain hampaan kiilteitä. Haudasta otettiin useita näytteitä.²²⁰

Kuva 247. Hauta 154. Leikkaus hartioiden kohdalta jalkoihin päin. (OY ark. lab. dia 7741)

Kuva 248. Lähikuva haudan 154 jalkopään kivistä. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7737)

Kuva 249. Hauta 154. (OY ark. lab. dia 7730)

²²⁰ Vuonna 2015 löytöaineistosta poistettiin maanäyte, joka otettiin vainajan jalkopäessä olleen kiven päältä sekä hiilinäyte, joka otettiin haudan itäpäästä.

Hauta 155

Sijainti: X= 505, Y= 719

Hautakuopan koko: pituus 120 cm, leveys 48 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: 67 cm

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: itä-länsi/itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: KM39304:1637–1639 (raha, nahan pala, puunäyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1640

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: - ²²¹

Diat: 8030–8034

Mustavalkokuvat: II-38-7-35

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hautaa 155 alettiin kaivaa syyskuun neljäntenä päivänä. Hauta sijaitsi Riihipellon kaivausalueen keskiosan tuntumassa, haudan 90 pohjoispuolella. Haudan päällä oli hirren jäänteitä ja hiilimaa-alue (Kuva 73). Hautahiekka oli suhteellisen isorakeista. Haudasta löydettiin kolme toisissaan kiinni olevaa rahaa, jotka olivat nahkapalan sisässä.²²² Rahat olivat lantion seudulla vasemmalla puolen, mahdollisesti vainajan kädessä.

Hauta sijaitsi varsin pinnassa ja vainajan luut olivat erittäin voimakkaasti maatuneet. Ruumis oli hahmotettavissa, mutta vainajan käsiä tai niiden asentoa ei voinut varmasti hahmottaa. Jalat olivat tummat maatumat eikä jalkateriä näkynyt. Kallon yläpuolella havaittiin kahtena juovana maatumutta orgaanista ainesta, joka tulkittiin mahdolliseksi arkun sakaraksi ja laboratoriopuhdistuksen yhteydessä se otettiin talteen.

²²¹ Lapsi, sukupuolta ei voi määrittää (Liite I: 19).

²²² Kirsi Jylkän mukaan rahoja oli 4, joista yksi oli vain siru tekstiilin yhteydessä, eikä se ollut enää pelastettavissa konservoinnin keinoin. (Jylkkä 2004: 38)

Kuva 250. Hauta 155. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 8030)

Hauta 156

Sijainti: X= 504, Y= 710

Hautakuopan koko: pituus 238 cm, leveys 56 cm

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: 6,14

Haudan suunta: itäkoillinen-länsilounas

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 8028

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:12, ARKA 11:13

Hautakuvio 156 sijaitsi Riihipellon kaivausalueen länsilaidalla. Se havaittiin noin 20 cm haudan 9 pohjatason alapuolella 16.9. Hauta 9 meni äärilaidaltaan vain hieman (30–40 cm) hautakuvion 156 pohjoispuolelle ja oli

siten lähes täysin sen päällä. Hautakuvion pituudeksi on kenttämuistiinpanoissa mainittu noin 220 cm ja leveydeksi noin 60 cm (vrt. kartoista saadut lukemat). Hautaa ei tutkittu kaivauksin.

Kuva 251. Hauta 9:n pohja ja haudan 156 pinta. (OY ark. lab. dia 8028)

Hauta 157

Sijainti: X= 512, Y= 724

Hautakuopan koko: -

Syvyys maanpinnasta hautakuopan pohjalle: -

Hautakuvion pinta m mpy: -

Haudan suunta: -

Arkun jäänteitä: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan pituus: -

Vainajan sukupuoli tai ikä: -

Diat: 6993, 6995–7005

Mustavalkokuvat: -

Kartat: -

Hauta 157 sijaitsi hiiltyneiden hirsien alueella (ks. Kuvat 68–69) Riihipellon kaivausalueen keskiosan pohjoispuolella, haudan 152 länsipuolella.

Jälkityövaiheessa dioja järjestettäessä ilmeni, ettei noin pisteessä X= 512.5 Y= 724 havaitulle vainajalle ollut annettu numeroa.²²³ Pienikokoinen, arviolta noin metrin pituinen vainaja sijaitsi niin sanotun hiililattian eteläpuolella. Jalat viettivät karkeassa hiekassa alaspäin itäkoillisen suuntaan. Yläruumis nousi maanpintaa kohti. Tässä kohdassa havaittiin hampaiden kiilteen kappaleita.²²⁴ Vainajan pääpuolta vaikutti reunustavan hiilenmuruja sisältävä raja.

Kuva 252. Hiililattiakuoppa ruudussa X= 513, Y= 724. Etualalla vainajan 157 jalat. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7002)

Polttohaudat

Polttohaudat olivat Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä kolmea haudaa lukuun ottamatta. Polttohaudat muodostivat osittain hieman sekalaisen kokonaisuuden, johon liittyvää tulkintaa on tehty sekä kentällä että jälkitöissä laboratoriossa. Laboratoriossa poistettiin hautaluettelosta muutamia polttohautoja sekä toisaalta nimettiin uusia polttohautoja luuanalysien perusteella. Selvästi erillisiä polttohautakokonaisuuksia olivat A, C, D, F ja M. Polttohaudat B, H, L ja K muodostivat osittain toisiinsa sekoittuneen rykelmän, jonka tulkinta oli jälkitöissä haastavampaa. Polttohaudat kaivettiin sektorikaivauksena mahdollisuuksien mukaan (ks. Diakuvataulu, kuva 7597).

Polttohautojen vainajat analysoi vuonna 1984 Pirjo Lahtiperä, joka tunnisti luufragmentit ja arvioi vainajien ikää ja sukupuolta. Polttohautoissa esitetyt ikä- ja sukupuoliarviot perustuvat Lahtiperän tekemiin julkaisemattomiin analyyseihin. Tuorempi Heli Maijasen laatima polttohautojen fragmentteja koskeva raportti on kaivauskertomuksen liitteenä (Liite II). Radiohiiliajoitusten perusteella polttohaudat ajoittuvat todennäköisimmin 1000-luvun puolivälistä aina 1300-luvun loppupuolelle.²²⁵

²²³ Hauta sai numeron 157 tämän raportin kirjoittamisen yhteydessä.

²²⁴ Kiilteet ovat hävinneet löytömateriaalin joukosta, mikäli ne otettiin talteen.

²²⁵ Kuuden polttohaudan ajoitustulokset on julkaistu ensimmäisen kerran vuonna 2009 (Taavitsainen et al. 2009).

Polttohauta A

Sijainti: X= 504–504,4, Y= 723–723,8

Hauta m mpy: -

Haudan koko: 76 x 42 cm

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1641–1645

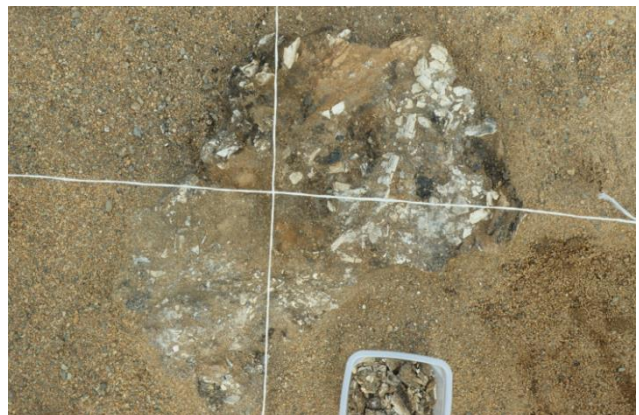
Vainajan sukupuoli ja ikä: ²²⁶

Diat: 6077, 6101, 7591–7604

Mustavalkokuvat:

Kartat: ARKA 11:18, ARKA 11:26, ARKA 11:27

Polttohauta A sijaitsi Riihipellon kaivausalueen keskiosassa hautojen 101 ja 117 välisellä alueella. Hauta oli puhdas kokonaisuus, joka sisälsi todennäköisesti ”samalla kerralla poltetun vainajan”. Jälkityövaiheessa arvioitiin mahdolliseksi, että myös ylemmistä kaivauskerroksista löytyneet palaneet luut (KM39304:820, 822) sekä kohdasta X= 504,16, Y= 725 löytyneet palaneet ihmisen luut (KM39304:823) liittyvät tähän hautaukseen.²²⁷

Kuva 253. Polttohaudan A koillislohkon leikkaus. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7599)

Kuva 254. Polttohauta A naruilla sektoreihin lohkottuna. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7601)

²²⁶ Haudassa oli aikuinen, noin 20–25-vuotias, joka oli mahdollisesti mies.

²²⁷ Haudan luiden joukossa on myös eläinten luita, joista yksi on palamaton hirvieläimen hammas (Liite II: 2).

Kuva 255. Polttohauta A, työkuva. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 6077)

Polttohauta B

Sijainti: X= 498, Y= 713

Hauta m mpy: -

Haudan koko: -

Hautalöydöt: KM39304:1646 (hiilinäyte)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1647–1651

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²²⁸

Diat: 7535–7538

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta B sijaitsee Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymäalueella, ruumishautojen 128 ja 133 päällä. Hautojen kohdalta löydettiin heinä-elokuun aikana useana kaivauspäivänä palaneita luita, jotka kerättiin useaan eri kaivausrasiaan. Näistä eritasoisesti dokumentoiduista palaneista luista muodostui polttohauta B. Luut olivat puhtaassa hiekassa ilman hiiltä, myöhemmiksi tulkittujen polttohautojen H, K ja L tienoilla.

Myöhemmin tutkimuksen kestäessä ja kerroksia alaspäin mentäessä luualue jakaantui noin 8 m²:n alueella useaksi eri sikermäksi, joista osa

²²⁸ Polttohaudassa oli mahdollisesti kaksi yksilöä, joista toinen oli alle 20-vuotias ja toinen 25–30-vuotias. Toinen yksilöistä saattaa olla mies.

- 1) nimettiin polttohaudaksi H
- 2) liitettiin ruumishaudan 128 yhteydessä olevaan polttohautaan L (sikermit: itäinen, läntinen ja pohjoinen),
- 3) nimettiin polttohaudaksi I (vainajan 128 alla) sekä
- 4) liitettiin erilliseen jo ruudun X= 498 Y= 715 haudan 133 yhteydessä olevaan polttohautaan K.

Jälkityövaiheessa osteologisen analyysin jälkeen polttohautaan B kuulumattomiksi tulkituista luista muodostettiin polttohauta B etelä, sekä mahdollisesti polttohaudan H kanssa sekoittunut kokonaisuus polttohauta B+H, joka puolestaan mahdollisesti sisälsi luita myös polttohaudoista K ja L.

Kuva 256. Ruudussa X= 498, Y= 713–715 palanut vainaja eli polttohauta B. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7535)

Kuva 257. Paalun X= 498, Y= 715 ympärillä B-polttohaudan palaneita luita. Kuvattu itään. (OY ark. lab. dia 7538)

Polttohauta B etelä

Sijainti: X= 496, Y= 713

Hauta m mpy: -

Haudan koko: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1652–1655

Vainajan sukupuoli ja ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta B etelä sijaitsi Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymän alueella, hieman etelämpänä kuin polttohauta B. Polttohauta B etelä muodostettiin polttohautaan B kuulumattomiksi tulkituista palaneista luista (ks. polttohauta B).

Polttohauta B+H

Sijainti: X= 498, Y= 713

Hauta m mpy: -

Haudan koko: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1656–1660

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²²⁹

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta B+H sijaitsi Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymän alueella. Polttohautaus B+H on keinotekoisesti muodostettu kokonaisuus, jossa olevat luut kuuluvat teknisesti ottaen polttohautaan B, mutta ovat sijaintinsa puolesta saattaneet sekoittua polttohaudan H palaneiden luiden kanssa. Polttohautaus on siten osa kaivausalueen lounaisosan polttohautauksen keskittymää, mutta keinotekoisuuden johdosta sille ei voida osoittaa tarkkaa sijaintia tai rajausta, muuten kuin, että se on polttohaudan B pohjois- tai luoteispuolella ja polttohaudan H etelä- tai kaakkoispuolella (ks. polttohauta B). Polttohaudan B+H luiden joukosta löytyi polttohauta B:n luiden kanssa kaksi yhteensopivaa palasta vuonna 2016.²³⁰

Polttohauta C

Sijainti: X= 513, Y= 728

Hauta m mpy: 6,67

Haudan koko: 88 x 38 cm

Hautalöydöt: KM39304:1661 (hiilinäyte)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1662–1665

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²³¹

Diat: 7530–7532

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:11, ARKA 11:18

Polttohauta C sijaitsi Riihipellon kaivausalueen koillisneljänneksessä, pisteen X= 513 Y= 730 länsipuolella, haudan 112 itäpuolella ja haudan 46 luoteispuolella. Polttohauta oli puhdas kokonaisuus, jota hautakuvio 112 leikkasi.²³²

²²⁹ Haudassa on kaksi yksilöä, joista toinen on alle 20-vuotias ja toinen 30–35-vuotias.

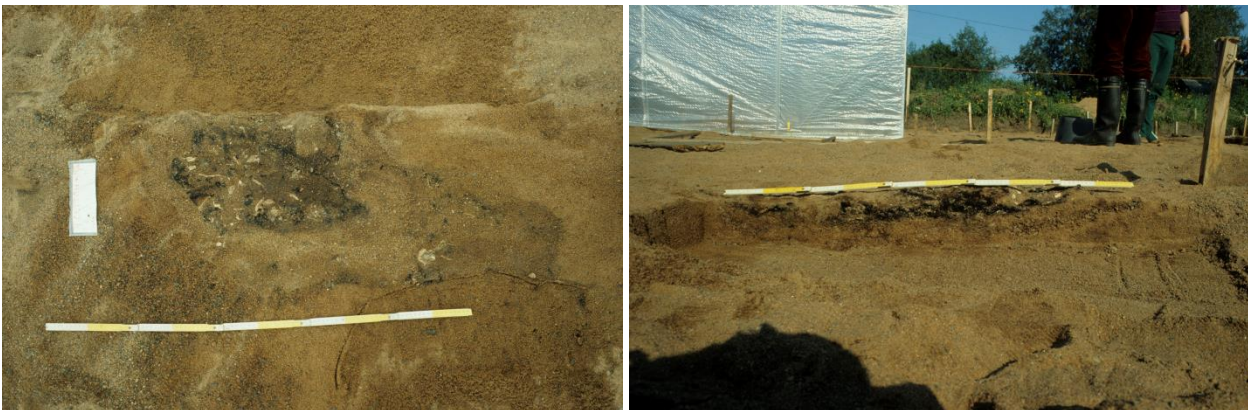
²³⁰ Tämä sopii myös Pirjo Lahtiperän tulkintaan siitä, että haudassa todellakin on luita kahdesta eri yksilöstä.

²³¹ 30–35-vuotias aikuinen.

²³² Kenttämuistiinpanoissa on ristiriitaisuuksia polttohaudan C ja hautakuvion 112 kronologisen järjestyksen tulkinnan suhteen.

Kuva 258. Haudan 46 pohjoispuolella paalujen X= 513, Y= 728–730 välillä hiilikehä. Polttohauta on haudan 112 eteläpuolella. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7530)

Kuva 259. Polttohauta C, jonka itäpuolella paalu X= 513, Y= 730. Haudan leikkaa luoteispuolelta hauta 112. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7531)

Kuva 260. Polttohauta C ja sen profiili kuvattuna lähes maan tasolta. (OY ark. lab. dia 7532)

Polttohauta D

Sijainti: X= 509,5 Y= 710

Hauta m mpy: -

Haudan koko: 46 x 40 cm

Hautalöydöt: KM39304:1666 (hiilinäyte)

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: KM39304:1667–1670

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²³³

Diat: 7526–7529

²³³ 30–35-vuotias aikuinen, mahdollisesti nainen.

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:8, ARKA 11:9, ARKA 11:18

Polttohauta D sijaitsi Riihipellon kaivausalueen luoteisneljänneksessä pisteen X= 510, Y= 710 länsipuolella ja haudasta 79 länsiluoteeseen. Hautakuoppa oli ehjä ja puhdas kokonaisuus ja muodoltaan pyöreähkö.

Kuva 261. Polttohauta D pisteen X= 510, Y= 710 länsipuolella. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7528)

Kuva 262. Polttohauta pisteen X= 510, Y= 710 länsipuolella. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7526)

Polttohauta E

Sijainti: X= 502,5, Y= 716,5

Hauta m mpy: -

Haudan koko: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1671–1674, 7548–7566

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²³⁴

Diat: 6174

Mustavalkokuvat: -

Kartat: -

Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksessä sijainneet palaneet luut nimettiin polttohaudaksi E kaivausten jälkeen laboratoriossa. Palaneet luut sekä täyttemaasta löytyneet kahdeksan brakteaattia olivat kokonaan haudan 22 täyttemaassa aina vainajan tasalla asti. Kaivausten aikana polttohaudan arveltiin tuhoutuneen hautaa 22 kaivettaessa. Polttohauta E:hen yhdistetyt löydöt on talletettu haudan 22 löytöjen yhteyteen (KM39304:1430–1437)

²³⁴ 20–25-vuotias aikuinen, mahdollisesti mies.

Kuva 263. Polttohaudan E luut ja brakteaatti hautakuopassa 22. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7548)

Polttohauta F

Sijainti: X= 500, Y= 712

Hauta m mpy: -

Haudan koko: 40 x 28 cm

Hautalöydöt: KM39304:1675–1682 (brakteatteja, helmi, hiilinäyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1683–1687

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²³⁵

Diat: 7567, 7573–7577

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta F sijaitsi Riihipellon kaivausalueella pisteen X= 500, Y= 713 ympärillä. Polttohauta oli ehjä kokonaisuus, joka tutkittiin vasta vuoden 1984 marraskuussa laboratoriossa. Polttohaudasta löytyi kuusi hopeabrakteattia sekä sulanut lasihelmi.

²³⁵ 40–60-vuotias aikuinen, mahdollisesti nainen. Tuntemattomasta syystä polttohaudasta F on Lahtiperän analyysissä kaksi erillistä lomaketta, joista löytöluettelon teon yhteydessä käytettiin ensimmäistä. Tässä lomakkeessa luiden kappale- ja grammamäärät ovat suuremmat, ja täsmäävät paremmin luiden todelliseen määrään kuin jälkimmäisessä lomakkeessa.

Kuva 264. Palokuoppahauta F pisteen X= 500, Y= 713 ympärillä. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7574)

Kuva 265. Polttohauta F. (OY ark. lab. dia 8193) (OY ark. lab. dia 7576)

Polttohauta G

Sijainti: X= 500, Y= 713

Hauta m mpy: -

Haudan koko: 50 x 26 cm

Hautalöydöt: KM39304:1688–1690 (hiilinäyte, orgaaninen näyte, metallia)

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1691–1694

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²³⁶

Diat: 7567–7572

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta G sijaitsi Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymän alueella, pisteen X= 500 Y= 713 itäpuolella, haudan 139 itäkoillispuolella ja polttohauta F:n koillispuolella. Kentällä polttohauta vaikutti ehjältä kokonaisuudelta. Luista 2/3 otettiin talteen ja tutkittiin laboratoriossa marraskuussa 1984.

²³⁶ 30–35-vuotias nainen.

Kuva 266. Polttohauta G. Kuvattu pohjoiseen. (OY ark. lab. dia 7570)

Polttohauta H

Sijainti: X= 498, Y= 713

Hauta m mpy: -

Haudan koko: -

Hautalöydöt: KM39304:1695 (hiilinäyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1696–1699

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²³⁷

Diat: 7534

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta H sijaitsi ruutujen X= 499, Y= 713–715 välissä eli Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymän alueella kolmena sikermänä. Polttohauta B oli levinnyt laajalle alueelle ja polttohauta H:ksi nimettiin yksi polttohaudan B monista sikermistä (ks. polttohauta B). Polttohautojen B ja H väliseltä alueelta yksi sikermä on nimetty kokonaisuudeksi polttohauta B+H, joka oli polttohaudan H tasossa.

²³⁷ 20–25-vuotias aikuinen.

Kuva 267. Polttohauta H ruudussa X= 498, Y= 714. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7534)

Polttohauta I

Sijainti: X= 498, Y= 713

Hauta m mpy: -

Haudan koko: 80 x 36 cm

Hautalöydöt: -

Löydöt täyttemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1700–1702

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²³⁸

Diat: 7547

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta I sijaitsi Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymän alueella, haudan 128 vainajan alla rinnan kohdalla. Polttohauta nimettiin kirjaimella I vasta laboratoriossa (ks. polttohauta B). Haudassa oli vähän luita ja siksi arveltiin, että luut olisivat voineet liittyä polttohautaan L, joka sijaitsi kolmena sikermänä haudan 128 vainajan lantion seudusta hieman pohjoiseen. Edelleen polttohaudan L luut ovat voineet osittain sekoittua polttohaudan B luiden kanssa. Polttohauta B sijaitsi hautojen 128 ja 133 päällä. Polttohaudan kohdalla ei havaittu palojälkiä.

²³⁸ 20–25-vuotias aikuinen.

Kuva 268. Polttohauta I haudan 128 alla. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7547)

Polttohauta J

Sijainti: X= 498, Y= 712

Hauta m mpy: -

Haudan koko: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytelmästä: -

Luuaineisto: -

Vainajan sukupuoli ja ikä: -

Diat: -

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta J oli kaivausten aikana käytetty nimitys, jolla tarkoitettiin ruumishautauksista 11 ja 12 ja niiden väliseltä alueelta löydettyjä palaneita luita. Luita löytyi sekä 30 cm maanpinnan alapuolelta että myös lähes vainajien tasolta. Kaivausten jälkityövaiheessa polttohauta J poistettiin keinotekoisena konstruktiona. Haudoista 11 ja 12 löytyneet luut talletettiin kyseisten hautojen yhteyteen ja niiden väliseltä alueelta löytyneet luut ovat omana kokonaisuutenaan löytöluettelossa, nimettynä ”hautojen 11 ja 12 yläpuolelta” (ks. KM39304:1392–1397 ja KM39304:1400–1401).

Polttohauta K

Sijainti: X= 498,3, Y= 716

Hauta m mpy: -

Haudan koko: 30 x 26 cm

Hautalöydöt: -

Löydöt täytEMAasta: -

Luuaineisto: KM39304:1703–1705

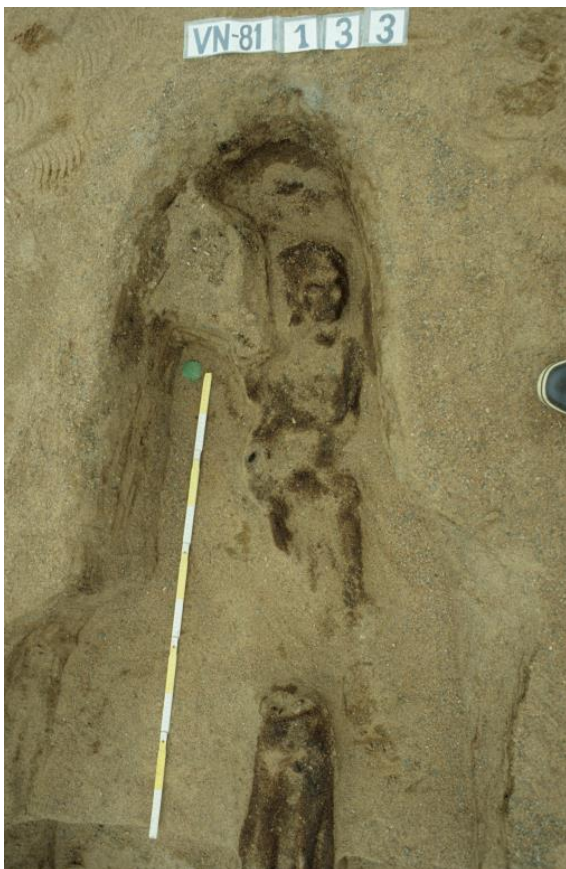
Vainajan sukupuoli ja ikä: ²³⁹

Diat: 7539–7540

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta K sijaitti Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymän alueella, haudan 133 pohjoisreunalla, vainajan pään kohdalla. Polttohauta K sijaitti samassa löytötasossa haudan 128 kanssa, ja näin ollen myös samassa tasossa polttohaudan B kanssa. Polttohauta K:ssa todettiin olevan vain parikymmentä luun sirpaletta, minkä takia pääteltiin K:n mahdollisesti osittain sekoittuneen muihin Riihipellon kaivausalueen lounaisosassa oleviin polttohautoihin (ks. polttohaudat B, B+H ja H). Paalun X= 498, Y= 715 kohdalla olleessa palaneiden luiden sikermässä mainitaan olleen hiiltä ja tummunutta hiekkaa. Oletettavasti kyseessä oli polttohauta K, sillä sekä I:n että L:n kohdalla mainitaan, että palojälkiä ei ole havaittu.

Kuva 269. Hauta 133 ja polttohautaus K. (OY ark. lab. dia 8135)

²³⁹ 20–40-vuotias aikuinen.

Polttohauta L

Sijainti: X= 498.4, Y= 714.3

Hauta m mpy: -

Haudan koko: 42 x 24 cm

Hautalöydöt: KM39304:1710 (hiilinäyte)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1706–1709, 1711–1718

Vainajan sukupuoli ja ikä: ²⁴⁰

Diat: 7539–7546

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta L sijaitsi Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymäalueella. Palaneet luut olivat haudan 128 löytötasossa, vainajan vasemman lantion seudulla pisteessä X= 498,4, Y= 714,3. Polttohauta muodostui kolmesta sikermästä, jotka nimettiin läntiseksi, itäiseksi ja pohjoiseksi sikermäksi. Ennen kuin sikermät alkoivat hahmottua, löydettiin ylemmistä tasoista palaneita luuta, jotka kuuluvat tähän polttohautaukseen. Näitä luuta ei eritelty vielä yhteenkään sikermään (KM39304:1706–1708). Kentällä arveltiin, että sikermiin kuuluvia luuta on jo polttohauta B luumateriaalin seassa, sillä läntinen sikermä jatkui haudan 128 vainajan kyynärpään alapuolelta etelään, polttohautaa B kohti. Lisäksi epäiltiin, että polttohaudan I luut kuuluisivat polttohaudan L itäisen sikermän luihin, sillä ne jatkuivat haudan 128 vainajan alle.

Kuva 270. Polttohauta L. (OY ark. lab. dia 7542)

Kuva 271. Polttohauta L:n eteläsikermä haudan 128 sisällä. (OY ark. lab. dia 7546)

Polttohauta M

Sijainti: X= 496, Y= 717

Hauta m mpy: -

Haudan koko: 56 x 48 cm

Hautalöydöt: KM39304:1719–1722 (luuesine, rautaesine, hiilinäytteitä)

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: KM39304:1723–1728

²⁴⁰ 25–30-vuotias aikuinen.

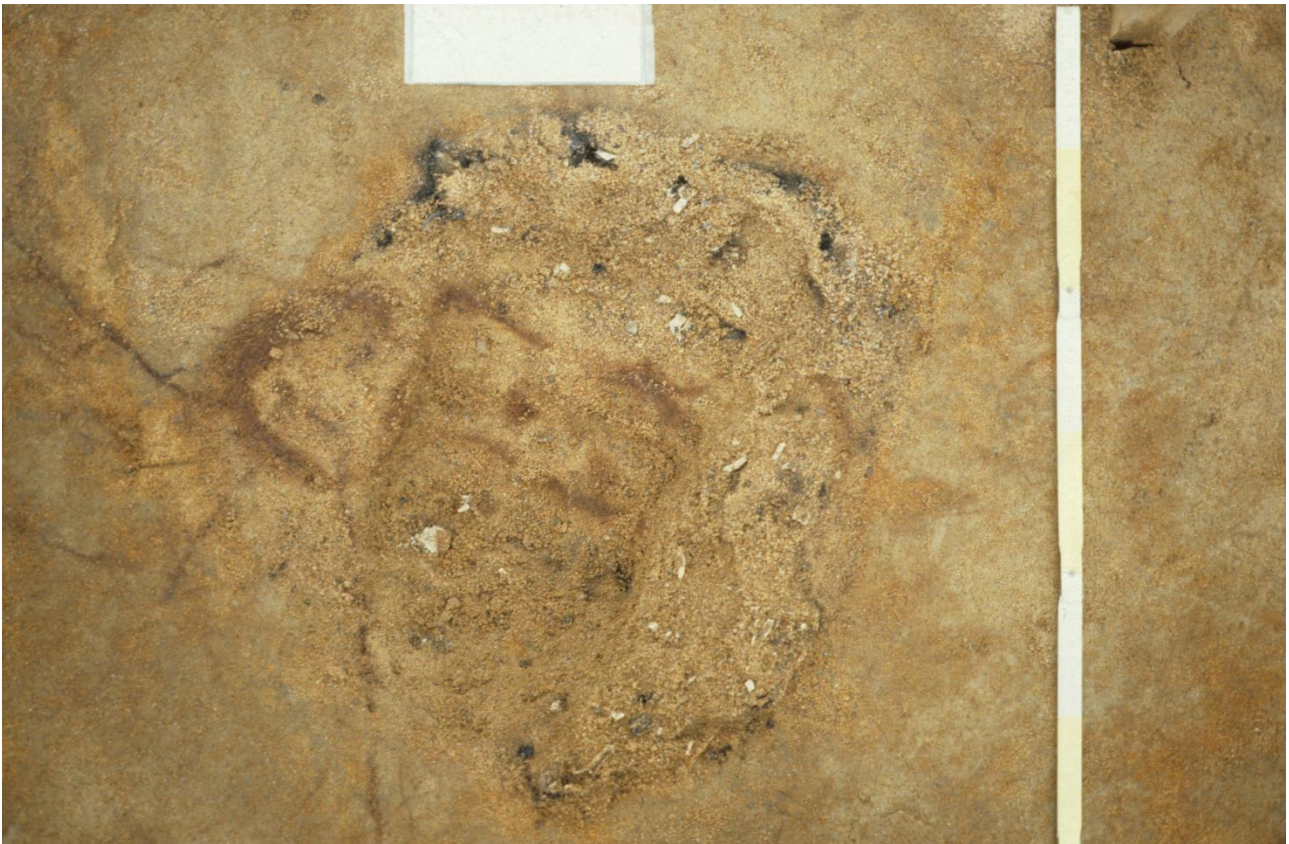
Vainajan sukupuoli ja ikä: ²⁴¹

Diat: 6207, 7578–7590

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta M sijaitsi Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymäalueella, pisteessä X= 496,25 Y= 717,45, välittömästi haudan 23 itäpuolella. Se oli puhtaaseen hiekkaan kaivettu, halkaisijaltaan noin 50–60 cm:n laajuinen kokonaisuus ja se oli syvimmillään 27 cm. Kentällä polttohauta todettiin ehjäksi kokonaisuudeksi ja luut ja tuhka oli laitettu kaivettuun kuoppaan, eikä esimerkiksi ripoteltu maanpinnalle. Polttohaudan yhteydessä oli muistiinpanojen mukaan lapsen ruumis, jonka kallo otettiin talteen.²⁴²

Kuva 272. Polttohauta M. Kuvattu etelään. (OY ark. lab. dia 7586)

²⁴¹ Pirjo Lahtiperän mukaan haudassa olisi mahdollisesti luita kahdesta eri vainajasta, toinen heistä noin 20–25-vuotias nainen ja toinen alle 15-vuotias nuori.

²⁴² Ainoat jäännökset, joka saattavat liittyä mainittuun lapsen kalloon, ovat polttohaudasta luetteloidut palamattomat, mahdollisesti lapsen, hampaat (KM39304:1724). Polttohaudan yhteydessä havaittiin hyvin maatunutta luuta ja se onkin piirretty sekä alkuperäiseen kenttäkarttaan no. 243 sekä karttaan 8. Kuvien ja latta-arvojen perusteella jäännökset ovat mahdollisesti polttohaudan päällä.

Kuva 273. (oik.) Tikkailta kuvattu "polttokenttäkalmisto"alue. Vaalean alueen kohdalla paalu X= 500, Y= 713. Kuvattu länteen. (OY ark. lab. dia 7533)

Polttohauta N

Sijainti: X= 496, Y= 713

Hauta m mpy: -

Haudan koko: -

Hautalöydöt: -

Löydöt täytemaasta: -

Luuaineisto: -

Vainajan sukupuoli ja ikä: -

Diat: 7539–7541

Mustavalkokuvat: -

Kartat: ARKA 11:18

Polttohauta N oli jälkikäteen laboratoriossa tehty rekonstruktio, jolla tarkoitettiin ruumishaudasta 15 löydettyjä palaneita luita. Hauta 15 sijaitti Riihipellon kaivausalueen lounaisneljänneksen polttohautakeskittymän alueella. Jälkitöissä todettiin mahdolliseksi, että osa polttohauta B etelän ruudun luista ovat pudonneet hautakuoppaan hautaa 15 kaivettaessa. Luut luettelottiin osaksi ruumishaudan 15 löytöjä ja polttohauta N poistettiin polttohautojen luettelosta. Ks. hauta 15 ja löydöt KM39304:1412–1414.

Esinelöytöjen kuvaus ja levintä

Löydöt on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin päänumerolle KM38304:1–1728. Palamattomat ihmisluit on tunnistanut H. Maijanen ja palaneiden luiden luettelointi perustuu P. Lahtiperän 1980-luvulla tekemään luuanalyyysiin. Riihi- ja Pajapellon peltokerroksesta kaivetut löydöt on luetteloitu laskevan x-koordinaatin mukaan ja haudat luetteloitu numerojärjestyksessä, ruumishaudat ennen polttohautoja. Tärkeimmät haulalöydöt on merkittynä jokaisen haudan kohdalle. Haudoista otettiin myös paljon näytteitä; hiiltä ja orgaanisen aineen jäänteitä, joista moni myös sisällytettiin löytöluetteloon.

Riihipellon ylempien kerrosten löydöt koostuivat suurelta osin tavanomaisesta historiallisesta löytöaineistosta, kuten ikkunalasista ja rautanauloista, liitupiipun kappaleista ja savitiivisteiden tai tiilen kappaleista sekä kuonasta. Riihipelloilta löytyi myös 1600-luvulle ajoittuva rahakeskittymä, joten löytöaineistossa oli useampia kolikoita tältä ajalta. Palanutta luuta löytyi sieltä täältä Riihipellon kaivausalueelta ja näiden luiden mahdollinen yhteys alempien kerrosten polttohautoihin on mainittu kyseisen polttohaudan kohdalla. Joitakin kirkkomaan käyttöaikaan ajoittuvia rahoja löytyi hautojen päällä olleista kerroksista ja niiden mahdollinen yhteys alla oleviin hautauksiin on mainittu aina kyseisen haudan kohdalla. Yhteensä Riihipelloilta löydettiin 40 brakteaattia ja 36 rahaa. Haudoista löydettyjä metalliesineiden, korujen ja nappien kappaleita löydettiin 16 kappaletta; kankaiden, nahan, lankojen ja kuitujen jäännöksiä on 12 löydön yhteydessä. Kartoissa 8–13 ja 26–27 kuvataan Riihipellon kaivausalueen esinelöytöjen levintää haudoissa ja hautojen päällä olevissa kerroksissa. Pajapelloilta löytynyt esineistö oli pääosin tavanomaista historiallisen ajan aineistoa.

Löytöjen joukossa on runsaasti palamatonta ja palanutta ihmisluita. Haudoista saatiin talteen palamatonta luuta noin 8,1 kg (lähes 5000 fragmenttia) ja palanutta luuta noin 7,6 kg (lähes 32800 fragmenttia). Painavin löytöyksikkö oli hautakivet. Niitä otettiin talteen yhdeksän kappaletta ja painoa niillä on yhteensä noin 43,5 kg. Löytöluetteloon on sisällytetty myös noin 2,2 kg näytteitä kummaltakin kaivausalueelta.

Yhteenveto

Valmarinniemen kaivaukset tuottivat tärkeää lisämateriaalia Pohjois-Suomen varhaisimman talonpoikaisasutuksen tutkimiseen. Ennen kaikkea kaivausten tavoitteet – löytää todisteita Keminmaan vanhaa kirkkkoa vanhemmasta kirkollisesta toiminnasta Pohjois-Suomessa – täyttyivät. Valmarinniemen Riihipellon kaivausalueelta löydettiin polttohautoja ja yhteensä 157 ruumishautaa tai hautakuviota, joista loppuun kaivettiin 88. Samalla löydettiin todisteita puisista kirkkorakennuksista ja muista rakenteista. Runsas löytömäärä valtakunnallisestikin tärkeiltä kaivauksilta on tarjonnut ja tarjoaa jatkossakin tutkittavaa vuosiksi. Koska moni hauta jäi tutkimatta ja siten tuhoutumisvaaraan, kaivausalueen peittämiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. On mahdollista, että hautoja on myös vuoden 1981 kaivausalueen ulkopuolella. Kaivausalue siirtyi kaivausten jälkeen Keminmaan kunnan omistukseen muinaisjäännösalueena, jolle tehtiin Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa kunnostus- ja suojelutoimenpide-ehdotus huhtikuussa 1982. Museoviraston muinaisjäännösten hoitorekisteriin ei ole merkitty hoitotoimenpiteitä.

Kaivausten loputtua Riihipellon kaivausalueen täyttämiseksi tehtiin suunnitelma, johon kuului kevyen kauhakuormaajan käyttäminen siten, ettei täyttämättömälle hauta-alueelle missään vaiheessa enää ajettu.

Museovirasto hyväksyi täyttämisuunnitelman samalla kun kommentoi alueelle esitettyä toimenpide-ehdotusta. Erittäin epätasainen kaivausalue peitettiin paikallisen asukkaan Volvo LM 840 pyöräkuormaajalla 28.–29.6.1982 Pentti Koivusen valvonnassa. Kaivaustasojen päälle levitettiin vähintään 30 cm paksu peltomaakerros, ja useilla alueilla sen paksuus vaihteli 50–70 cm:n välillä. Kaivausalue täytettiin vähintään paikoilleen jätettyjen kaivauspaalujen yläpintaan asti. Kuopille kaivetut, itsessään varsin vähän likaantuneet haudat täyttyivät siten multamaalla. Kaivauspinnan tasoon jätettiin muovia ja lautoja. Pajapelto täytettiin vain osaksi, ja tapulin pohja jäi kokonaan näkyviin. Irtopaalut poimittiin pois seuraavan käynnin yhteydessä 8.8.1982. Kenttä oli tuolloin tasaiseksi lanattu ja tapulin pohjan ympäristöä tasattu.

Kaivauskoordinaatiston leikkauspisteisiin upotettiin tulevaisuuden tutkijoita ajatellen numeroidut teräspuikot²⁴³, joiden yläpääät jäivät vähintään 50 cm täyttökerroksen peittoon. Niiden päähän asetettiin pohjois-eteläsuuntaisesti pienikokoiset tiilet, jotka peitettiin hiekalla. Puikot voitaneen tulevaisuudessa paikallistaa, jolloin ne toimivat tutkimattomien hautakuvioiden paikallistamisen apuna.

²⁴³ 9 kpl, pisteissä ① X= 520, Y= 710, ② X= 520, Y= 720, ③ X= 520, Y= 730, ④ X= 510, Y= 710, ⑤ X= 510, Y= 720, ⑥ X= 510, Y= 730, ⑦ X= 500, Y= 710, ⑧ X= 500, Y= 720 ja ⑨ X= 500, Y= 730 (muita puikkoja syvemmillä).

Bibliografia

Raportit

Koivunen, P. 1980. *Keminmaa, Valmarinniemi 1980. Vesi- ja viemärikaivanto*. Tarkastusraportti.

Lähteet (Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa)

Lahtiperä, P. 1984. Julkaisematon yhteenveto/muistiinpanot polttohautojen vainajien luuframenteista.

Valmarinniemen kaivausten kaivauspäiväkirjat, hautalomakkeet, kenttä- ja puhtaaksi piirretyt kartat, kuvat ja kuvauspäiväkirjat, löytö- ja näytevihkot ja Pentti Koivusen litteroitu sanelu.

Tutkimuskirjallisuus

Hiekkanen, M. 2007. *Suomen keskiajan kivikirkot*. Suomalaisen Kirjallisuuden seura. Helsinki.

Jylkkä, K. 2004. *Kruunun pajasta Kemin maahan. Keminmaan Valmarinniemen rahalöydöt*. Yleisen arkeologian pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

Koivunen, P. 1982. Keminmaan kirkonpaikan tutkimukset Valmarinniemellä kesällä 1981. *Faravid* 5 1981:37–54.

Koivunen, P. 1997. Keskiäika ja 1500-luku. Satokangas, R. (toim.), *Keminmaan historia*: 39–55. Keminmaa.

Ohenoja, L. 2014. Kivet Keminmaan Valmarinniemen varhaiskeskiäikaisissa haudoissa. Arkeologian kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto.

Okkonen, J. 2003. *Jättiläisen hautoja ja hirveitä kiviröykkiöitä – Pohjanmaan muinaisten kivirakennelmien arkeologiaa*. Oulun yliopisto.

Paavola, K., Ikäheimo, J. & Vilkama, R. 2013. Keminmaan Valmarinniemen kaksi keskiaikaista Kristus-sormusta. *Suomen museo* 2012:45–68.

Siurua, U. 1995. *Valmarinniemen kirkon paikalle haudattujen ihmisten hampaistotutkimus*. Yleisen historian pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

Taavitsainen, J.-P., Hiekkanen, M. & Oinonen, M. 2009. Keminmaan Valmarinniemen polttohautaukset. Ikäheimo, J. & Lipponen, S. (toim.), *Ei kiveäkään kääntämättä. Juhlakirja Pentti Koivuselle*:203–212. Oulu.

Vahtola, J. 1997. Keskiäika ja 1500-luku. Satokangas, R. (toim.), *Keminmaan historia*: 56–85. Keminmaa.

Valmari, A. 1951. *Kemin ensimmäisen kirkon paikasta*. *Jatuli* 3: 31–37.

Vilkuna, K. 1950. *Kuninkaan lähettilään tuomio Kemin rajasta 1596*. *Jatuli* 2: 11–20.